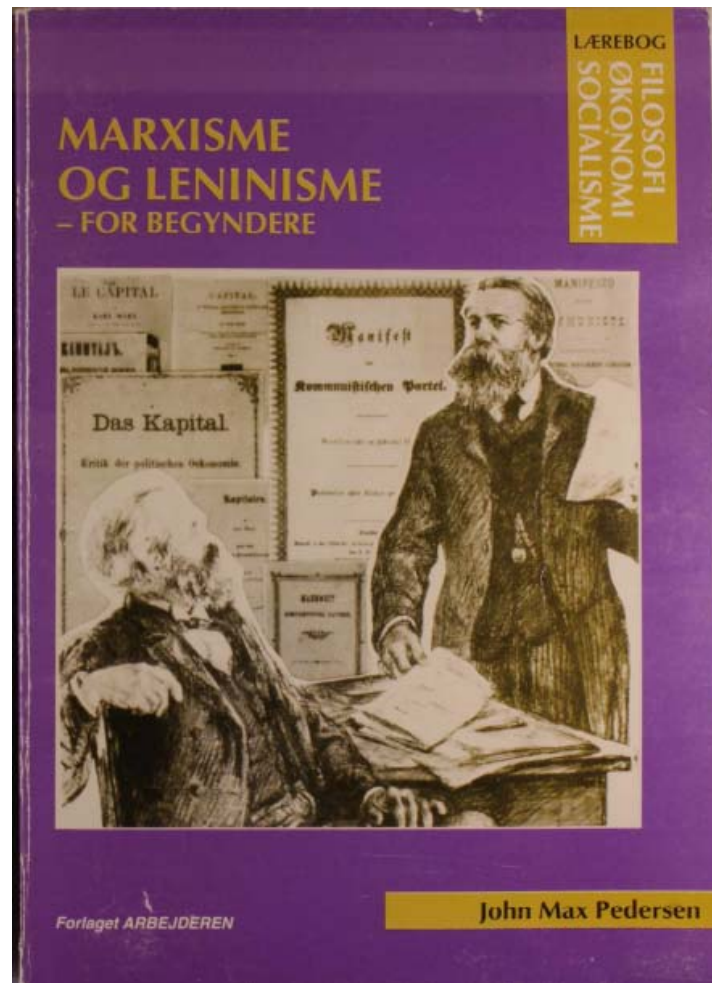

John Max Pedersen

MARXISME OG LENINISME

LÆREBOG FOR BEGYNDERE

Gengivet efter udgaven udgivet på forlaget ARBEJDEREN 1994

Indholdsfortegnelse (sidedal i parentes er reference til bogudgaven).

Forord s. (7)

Indledning s. (9)

Del 1 Filosofi

Noget om ord s. (19)

Den tyske filosofi s. (25)

Det nye verdensbillede s. (29)

Den dialektiske materialismes udviklingslove s. (33)

Bogerskabets verdensbillede s. (41)

Den historiske materialisme s. (44)

Borgerskabets historiesyn s. (55)

Del 2 Økonomi

Hvad er økonomi s. (61)

Økonomiske grundbegreber s. (67)

Arbejdskraften — s. (73)

Merværdi og proftrate s. (78)

Den kapitalistiske krise s. (87)

Imperialismen s. (90)

Del 3 Socialisme

Utopia ' s. (105)

Den revolutionære teori og partiets nødvendighed s. (110)

Staten og revolutionen s. 122

Klasseanalysen s. (129)

Kunstige politiske modsætninger s. (149)

Krig og fred s. (154)

Det nationale spørgsmål s. (159)

Enhedsfront og alliancer s. (162)

Reform og revolution s. (167)

Afsporinger s. (176)

Kommunismen er fremtiden s. (181)

Forord

Der har længe været et udtrykt behov for en populær indføring i marxismen-leninismen, som på den ene side forklarer dens almene principper og på den anden side refererer til danske forhold og erfaringer. En sådan indføring foreligger med denne bog, affattet i en veloplagt og let tilgængelig stil.

John Max Pedersen (1942-92) var i brede kredse anerkendt som en af nyere tids store og mest produktive socialistiske forfattere i Danmark. Han havde samtidig viet hele sit liv til kommunismens sag og havde gennem mange års målbevidst arbejde erhvervet sig et dybtgående kendskab til den marxistisk-leninistiske teori og dens praktiske konsekvenser. Teori og praksis hang sammen i hans verdensbillede og livsindstilling. Han var altid opsat på at give fra sig af sin viden, såvel til allerede organiserede kommunister som til nye og unge kammerater.

Nærværende bog blev skrevet i 1985 i dette øjemed og blev flittigt brugt i DKP/ML's interne skolingsarbejde. Da det i 1991 blev besluttet at offentliggøre bogen, betingede John Max Pedersen sig, at der blev foretaget enkelte rettelser og ajourføringer, som havde vist sig påkrævet gennem den hidtidige erfaring med bogen og den respons, som især var kommet fra unge kammerater. Sygdom og hans alt for tidlige død forhindrede ham i at gøre dette arbejde færdigt.

Den foreliggende bog er stort set et genoptryk af den gamle udgave fra 1985. Kun sproglige korrektioner samt indholdsmæssige rettelser, som han selv havde givet anvisning om, adskiller den fra den oprindelige udgave. Dette betyder, at en række konkrete eksempler og problemstillinger kan virke noget bedagede, da verden i de forløbne otte år har gennemlevet store forandringer og omskiftelser. Alligevel har vi valgt at bibeholde den oprindelige tekst, da det ellers ville have gået ud over hans friske og populære stil. De principper, som er forklaret i bogen, er derimod almengyldige og har modstået tidens tand.

Udviklingen gennem de sidste fire år med Østeuropas fald og Sovjets sammenbrud har tydeligere end noget andet vist, at kapitalismen ikke er i stand til at indfri menneskehedens forhåbninger om en tryk og lykkelig fremtid. Kun socialismen kan løse denne opgave. Og i dette lys bør bogen studeres, med henblik på at samle argumenter og teoretisk styrke til den daglige kamp. På denne måde rustes man sig samtidig til det endelige opgør med den syge og menneskefjendske kapitalisme.

Sven Tarp Århus, november 1993

Indledning

Karl Marx (1818-1883) lagde grunden til den dialektiskmaterialistiske verdensanskuelse, og med dette og sit øvrige videnskabelige arbejde, ikke mindst på økonomiens område, banede han et godt stykke af vejen for marxismen-leninismen.

Friedrich Engels (1820-1895), Marx' nære ven og medarbejder, gjorde først og fremmest en imponerende indsats på filosofiens, naturvidenskabens og sociologiens områder, men var også den, der tog hul på mange af de spørgsmål, som Marx siden behandlede udtømmende. Eeks. var det Engels, der først gav sig i kast med økonomien.

Vladimir Iljitch Uljanov, kaldet Lenin (1870-1924), fortsatte arbejdet på filosofiens område i kamp mod de nye udgaver af reaktionær idealisme (positivisme), men af langt mere grundlæggende betydning var hans analyse af imperialismen og de revolutionære strømninger, som prægede tiden. Lenin udarbejdede den proletariske revolutions strategi og taktik og løste endegyldigt organisationsspørgsmålet med det demokratisk-centralistiske parti.

Josef Vissarionovitch Dsjugasvili, kaldet Stalin (1879-1953), fortsatte, hvor Lenin slap, og bidrog især til udviklingen af marxismen-leninismen ved behandlingen af det vanskelige

nationalitetsspørgsmål samt ved den praktiske tillem্পning og udvikling af marxismen-leninismen under socialismens betingelser, under proletariats diktatur.

Det er disse fire, store personligheder, vi kalder "marxismen-leninismens klassikere" på grund af deres banebrydende arbejde, men mange andre fremragende teoretikere har ligeledes bidraget og bidrager den dag idag. Her kan man ikke undgå at nævne lederen af Albaniens Arbejdets parti, Enver Hoxha, ikke mindst for hans indsats i forhold til den moderne revisionisme. Men millioner af almindelige revolutionære har ydet deres bidrag, og det gør de stadig, for uanset hvem der lægger navn til den endelige sammenfatning, så udvikles og beriges marxismen-leninismen overalt, hvor den anvendes korrekt og uforfalsket i arbejderklassens store kamp for socialismen og dermed for hele menneskeheds fremtid.

Når den borgerlige løgnepropaganda kalder marxismen-leninismen forældet, eller betegner den som "stivnede dogmer", så er sandheden naturligvis det modsatte: At marxismen-leninismen grunder på en udviklingsteori, der sikrer, at det tilhørende verdensbillede stadig udvikler sig med nye erfaringer og nye videnskabelige resultater. **Hvis** marxismen-leninismen virkelig var forældet, ville borgerskabet ikke spille krudt på at bekæmpe den, for hvornår har nogen ønsket at overbevise fjenden om, at hans våben ikke er ladet?

Marxismen-leninismen er en udviklingsteori, og netop derfor vokser den sig også stærkere og mere indflydelsesrig for hver dag, der går. Hver eneste videnskabelig nyopdagelse bekræfter rigtigheden af de grundlove for al udvikling, som Marx dels opdagede, dels rensede for ukrudt og satte i system, så de ikke blot var en fortolkning af verden, men et middel til at forandre verden, i hænderne på den arbejderklasse, der er den eneste samfundsgruppe, som virkelig har kræfter til at betjene dette revolutionære værktøj.

Da Marx i sin tid sagde, at filosofferne hidtil kun havde fortolket verden, mens det i virkeligheden kom an på at forandre verden, mente han, at filosofferne hidtil blot havde søgt at give forklaringer på de ting, der skete, enkeltvis og efterhånden, som de skete og naturligvis under hensynstagen til magthavernes interesser og religionernes stive skemaer. I bedste fald havde filosofferne altså indtaget en yderst passiv holdning til virkeligheden.

Marx ville derimod have, at filosofien skulle tage sit udgangspunkt i virkeligheden i samfundet, produktionen og de praktiske videnskaber alene med det formål at vise, hvordan menneskene kunne få størst mulig indflydelse på deres egen tilværelse. Filosofien skulle forbinde alle menneskelige erfaringsområder, så disse blev til en videnskabelig brugsanvisning på tilværelsen.

Trekvart århundrede senere var marxismen allerede blevet denne vejledning til handling for den russiske arbejderklasse, og i 1913 kunne Lenin fastslå, at proletariats arbejdede for sin egen oplysning og opdragelse, mens det førte klassekamp.

Dette "mens" er vigtigt, for marxismen-leninismen understreger den nære og nødvendige sammenhæng mellem teori og praksis, mellem studier og handling. Og når der her tales om "studier", menes der ikke kun læsning af bøger om fortidens erfaringer og viden, men i endnu højere grad studiet af nutidens verden og vore daglige erfaringer. Et studium, der ikke er muligt uden marxismen-leninismen.

Lad os derfor stille to spørgsmål: Hvorfor var der ikke nogen, der fandt på marxismen-leninismen noget før? Og hvad er marxismen-leninismen i grunden?

At marxismen først så dagens lys i sidste århundrede, skyldes ikke, at Marx var en større begavelse end noget menneske tidligere i historien. Nej, grunden var, at først på dette tidspunkt var det lykkedes for de forskellige grene af videnskaberne at give os et så nøjagtigt billede af virkeligheden, at Marx kunne overskue dem og se, at der ikke var tale om uafhængige størrelser, men om noget, der hang sammen i et udeleligt hele. Marxismens første opgave var derfor at skabe en teoretisk forbindelse mellem de forskellige videnskabsgrene, så der kom lige så megen sammenhæng i vores opfattelse af virkeligheden, som der var i virkeligheden selv.

Derfor er marxismen-leninismen ikke noget snedigt tankespind opfundet af Marx, men en sammenfatning og videreudvikling af hele den positive viden, som menneskeheden havde indhøstet gennem årtusinder. Marxismen-leninismen er ingen opfindelse, men en opdagelse af den sammenhæng, det system, der eksisterer og altid har eksisteret i naturen og samfundets virkelighed, hvilket også indbefatter grundlovene for den stadige udvikling af denne virkelighed.

På Marx' tid havde vor viden om naturen og samfundets væsen og lovmæssigheder udviklet sig så langt, at også den årtusindgamle drøm om et lykkeligt, retfærdigt og menneskeligt samfund begyndte at ligne noget, der kunne lade sig gøre. Det vil sige, at drømmen var begyndt at få socialistiske træk. Især i Frankrig var man nået langt i denne henseende, og den franske utopiske socialisme blev en af marxismens tre kilder.

I England var man nået længst med forskningen i samfundets økonomiske mekanismer, og i Tyskland var det især filosofien, der var udviklet til et meget højt stade. Den engelske økonomi og den tyske filosofi blev yderligere kilder til marxismen.

Men ingen af disse tre kilder kunne bruges, som de var. Derfor måtte Marx kritisk videreudvikle dem til et helt nyt, sammenhængende system, der modsvarede virkelighedens verden. Og det var på grundlag af dette nye verdensbillede, at Marx og Engels førte bevis for, at kapitalismen er den sidste samfundsform, der kan eksistere ved menneskers udbytning af mennesker, ligesom de påviste, at kapitalismen selv havde skabt den kraft, som kunne og ville afskaffe kapitalismen og dermed al udbytning. Denne kraft var og er arbejderklassen.

Hvorfor?

Fordi arbejderklassen er den største menneskegruppe i det kapitalistiske samfund, der har åbenlyse fællesinteresser. Dermed har arbejderklassen den kvantitative styrke, som revolutionen kræver.

Fordi den kapitalistiske produktion støver arbejderne sammen på arbejdspladser og i beboelseskvarterene så de derved bliver klar over denne kvantitative styrke.

Fordi den daglige, økonomiske kamp belærer arbejderklassen om, at den kvantitative styrke også kan gøre sig politisk gældende.

Fordi arbejderklassen alene skaber hele det materielle grundlag det vil sige de økonomiske betingelser for samfundets eksistens. Dette sker på en sådan måde, at det ikke kan skjules, og derved er det en kilde til den selvbevidsthed hos klassen, som revolutionen kræver.

Fordi arbejderklassens kerne, industriproletariatet, i produktionen disciplineres og trænes i samarbejde, hvilket giver forståelse for den organisering, der er nødvendig for revolutionen.

Fordi arbejderklassen ikke har nogen privilegier i det kapitalistiske samfund og derfor rammes hårdest af kapitalismens dårligdomme. Dette skaber, ønsket om forandring, hvilket er nødvendigt for revolutionen.

Fordi arbejderklassen er så kultiveret, at den er i stand til at tilegne sig marxismen-leninismens videnskabelige teori, der udvikler klassebevidstheden om, at der kun er lænkerne at miste, til en politisk bevidsthed om, at der også er en verden at vinde.

Og endelig fordi marxismen-leninismen også lærer arbejderklassen, hvordan denne verden vindes.

Marxismen-leninismen er altså ingen religion, og marxister-leninister er ikke profeter. Men vi har i marxismen-leninismen en videnskabelig opfattelse af verden i sin helhed, af naturen, samfundet og menneskenes bevidsthed, af fortiden, nutiden og vejen ind i fremtiden. Marxismen-leninismen er læren om de grundlæggende lovmæssigheder, der styrer al udvikling, det er læren om de kræfter i samfundet, der virker for eller modsætter sig fremskridtets forandringer.

Derfor er marxismen-leninismen dødsdommen over det kapitalistiske udbyttersamfund, mens den for det store flertal af verdens folk er budskabet om og vejviseren til en fremtidig verden uden krige, undertrykkelse, udbytning og nød.

Derfor er marxismen-leninismen som teori, som parti og som politisk praksis så forhadet af borgerskabet og alle reaktionære kræfter.

Derfor vil vi med denne bog give begyndelsesgrundene til en forståelse for marxismen-leninismen og dermed til forståelsen af det samfund og den verden, vi lever i.

Det er almindeligt med mange citater i en sådan bog, men for at gøre teksten så flydende og letlæseligt som mulig, har vi udeladt alle forstyrende henvisninger, selv om mange forklaringer er skrevet næsten direkte af fra værker af Marx, Engels, Lenin og Stalin. Til gengæld vil der efter hvert afsnit være henvisninger til skrifter, der bør studeres hen ad vejen.

Men, som Lenin sagde, proletariatet arbejder for sin egen oplysning og opdragelse, mens det fører sin klassekamp. Altså er der ingen, der kan vente med det praktiske arbejde, indtil de er "færdige" med at studere. Teori og praksis vil, må og skal følges ad, så længe der er mennesker til, som vil forandre verden.

Studiet af marxismen-leninismen tager et helt liv, uanset hvor tidlig man starter, og klassekampen eksaminerer os hver eneste dag efter den brutale, gammeldags metode: Hvis vi kan vores stof, dumper vi måske, hvis vi ikke kan det, dumper vi med sikkerhed.

Del 1

FILOSOFI

Noget om ord

Når en katolik siger "madonna", menes der Jomfru Maria, men når en dansk tjener siger det samme, menes der en øloplukker. En øloplukker kaldes også en samfundshjælper, men i trediverne var en "samfundshjælper" en skruebrækker. Dette viser, at ordene alt efter tid og sted kan have en højst forskellig betydning, og det kan i dagligdagen give anledning til sjove misforståelser. Men hvis vi i filosofien ikke helt nøjagtigt forstår, hvad der menes med et ord, så forstår man ikke noget af det hele. Eller endnu værre: Man misforstår det hele.

Derfor vil vi starte med at gennemgå betydningen af nogle ord, som I er nødt til at kende den præcise betydning af.

Hvis I i forvejen kender disse ord i en anden betydning, så må I glemme det, så længe I bikser med filosofien.

Abstraktion

I de praktiske videnskaber, i fysik, kemi osv., har man laboratorier, hvor man efterprøver sine teorier ved at eksperimentere. Når det drejer sig om filosofien, findes der ikke andre laboratorier end vore egne hjerner, hvori vi ikke arbejder med reagensglas og bunsenbrændere, men med abstraktioner. Og lad jer ikke skræmme af det, for også dagligdagen er fyldt med abstraktioner, uden at vi tænker over det. At abstrahere betyder at se bort fra noget, og når vi f.eks. siger "menneske", så er der tale om en abstraktion, fordi vi ser bort fra alle forskellighederne: race, køn, alder, personlige egenskaber osv. Et menneske er, som alle ved, udtryk for en realitet og dog eksisterer der intet "menneske", undtagen som tanke, som abstraktion. I virkeligheden findes der til gengæld f.eks. en rødhåret, dansk smedesvend ved navn Arthur Nielsen og en blond, syttenårig balletdanserinde ved navn Elsa Thomsen eller... men i abstraktionen bliver negeren og kineseren, punkeren og smeden, folkepensionisten og det nyfødte barn alle til, slet og ret, "mennesker".

Og lad os kigge på de begreber, der er halvdelen af filosofien:

Materialisme og idealisme

Materialisme er den opfattelse, at verden eksisterer objektivt, dvs. uafhængigt af den menneskelige bevidsthed.

I det store: Universet med kloder og sole osv. eksisterede før, der kom mennesker på jorden, og det vil fortsat eksistere, når menneskene er uddøde. I det små: Hvis du har en vorte på næsen, så har du en vorte, uanset om du tænker på den eller ej.

Endvidere er materialisme den opfattelse, at der ikke findes noget overmenneskeligt, guddommeligt princip. At verden må forklares ud fra sig selv, som sin egen årsag og sit eget mål. At det, vi kalder ånd, først kom ind i verden med menneskets tilblivelse (dermed ikke være sagt, at der ikke findes tænkende væsner andre steder i universet!). At ånden, vore tanker, ideer, drømme, fantasier, følelser osv. kun er en mere eller mindre nøjagtig genspejling af den materielle virkelighed i vore hjerner. Dermed ment, at hjernen ikke har andet at arbejde med end det, den på en eller anden måde har modtaget via sanserne.

Ånden er altså ikke andet end den højeste form for materiel bevægelse, som aldrig kan optræde løsrevet fra materien selv om den ikke er det samme som materien.

Selv den mest geniale tanke kan ikke løsrives fra de elektriske bevægelser i hjernen, og den kan kun udtrykkes gennem andre bevægelsesformer: I tale ved bevægelse af tunge og stemmebånd, som

så igen forvandles til lydbølger, der kan modtages som svingninger i øret på tilhøreren, hvorfra de igen bliver elektriske bevægelser i hjernen. I skrift ved en række mekaniske bevægelser af arm og skriveredskab, hvorefter det kan læses, dvs. opfattes af læserens øjne som lyspåvirkninger, der igen forvandles til elektriske bevægelser i hjernen.

Anden er altså en funktion af materien, kan ikke løsrives fra materien, og bliver på intet tidspunkt noget luftigt og fritsvævende. Materialismen er idealismens modsætning.

Idealisme er den opfattelse, at verden enten er blevet skabt af en gud eller et guddommeligt, ikke-materielt princip, der altså er kommet før og står over den materielle verden. Det kalder vi den objektive idealisme. Eller det er den opfattelse, at verden faktisk slet ikke eksisterer undtagen i vores individuelle forestillinger om den. Verden er altså kun en slags illustration af vore tanker, ideer osv., forskellig fra den ene til den anden. Dette kalder vi den subjektive idealisme.

I den objektive idealisme har vi en overordnet, ikke materiel ånd, der har skabt den materielle virkelighed fælles for alle. I den subjektive idealisme har vi det enkelte individs ånd som skaber af en verden, der er ikke-materiel og forskellig fra individ til individ.

Idealismen, uanset hvilken type, er materialismens modsætning.

Objektiv og subjektiv

Objektivt er alt det, der faktisk eksisterer og sker uafhængigt af vores bevidsthed. Altså alt fra universet til den omtalte vorte på næsen, enhver hændelse fra stjerneskuddet til mordet på en frelserpige i Sønderomme. Det betyder **ikke**, at en hændelse ikke kan være en overlagt handling fra menneskets side, men det betyder, at selv om der er hundrede forskellige opfattelser af, hvad der er sket, så har det overhovedet ingen indvirkning på, hvad der faktisk, objektivt er sket.

Det objektive er det subjektives modsætning.

Subjektivt er alt, hvad der har med vores bevidsthed at gøre. Subjektet er dig og mig og ethvert tænkende menneske, det subjektive er vore mere eller mindre individuelle opfattelser af det objektive.

Det subjektive og det objektive er modsætninger.

Dialektik og metafysik

Dialektik er den opfattelse, at alting bevæger sig, udvikler sig, forandres, fødes og dør. Og det er desuden de bevægelser, den udvikling og forandring af virkeligheden, der ligger til grund for den dialektiske opfattelse. Talemåden "modsatninger mødes" er udtryk for en dialektisk tænkning.

Dialektikken er metafysikkens modsætning.

Metafysik er den opfattelse, at der ikke finder nogen udvikling sted, at alt er, som det nu engang er blevet skabt, og at der højst finder en mekanisk omflytning af tingene sted. De kendte talemåder "der er intet nyt under solen" og "historien gentager sig" er typisk metafysiske opfattelser.

Metafysikken er dialektikkens modsætning.

Materie, rum og tid

Materien er alt det, virkeligheden fra det mindste til det største består af. Naturvidenskabeligt set ved vi ikke, hvad materien i grunden er, men vi ved, at den optræder i et væld af former med forskellige kvaliteter. Og vi ved, at disse former alle har deres objektivitet tilfælles, hvilket indbefatter bevægelsen.

Bevægelse er materiens grundlæggende eksistensmåde. Der findes intet andet i verden end materie i bevægelse. Bevægelsen kan være mekanisk som en dørs bevægelse på sine hængsler, men bevægelse er også kemisk processer, varme, lys, elektricitet, magnetisme osv., ligesom det er udviklingsprocesserne i natur og samfund: fotosyntese og andre former for stofskifte med påfølgende vækst, undfangelse, fødsel, død osv., osv.

Når vi har sagt bevægelse, har vi også sagt rum, for intet kan bevæge sig, uden det har plads til at bevæge sig. Rum er let at forstå, når vi kan udtrykke os i mål som "en kubikmeter", men det er straks vanskeligere, når man taler om verdensrummet. Rummet er uendeligt... og så kan man straks kræve, at vi skal bevise det. Det kan aldrig bevises ved eksperimenter, men det kan bevises ad logisk vej: Hvis rummet ikke er uendeligt, så må der være en grænse! Og er der en grænse, er der også noget på den anden side. Altså kan rummet kun forstås som uendeligt. At vi så selv laver inddelinger af rummet i kubikmeter o.lign. er blot af praktiske grunde.

Tiden er en anden betingelse for bevægelse, for enhver bevægelse må nødvendigvis have en vis varighed altså tid. Også tiden er uendelig ud fra samme logiske bevisførelse som for rummet. Tidsmålingen i timer, døgn, uger osv. begynder først med menneskene, og det er en praktisk inddeling, men selv om der ikke er mennesker til at måle en bevægelses varighed, så tager den ikke desto mindre en vis tid, kort eller lang.

Rum og tid er det eneste, materien kan bevæge sig i, og vi kan sige, at rummet svarer til materien, som tiden svarer til bevægelsen.

Kvantitet og kvalitet

Kvantitet er udtryk for materiens mængde. Alt eksisterende har en vis kvantitet, den være sig uendelig stor som universet, eller uendelig lille som på den anden side af grænsen til atomernes verden.

Kvantitet er kvalitetens modsætning.

Kvalitet er udtryk for materiens egenskaber. Alt eksisterende, dvs. alt, hvad der har en vis kvantitet, har også en vis kvalitet, visse egenskaber.

Kvaliteten er kvantitetens modsætning.

★ ★ ★

Alle disse begreber vil blive grundigere behandlet senere, men det er under alle omstændigheder nødvendigt at huske betydningen af dem. Smutter den alligevel, og det sker let, så længe det er uvant, må I blade tilbage og se efter, når I støder på ordene. Det er slet ikke så vanskeligt at forstå marxismen-leninismens filosofi, men end ikke det kvikkeste hoved vil kunne fatte meningen, hvis han/hun ikke forstår meningen med disse begreber.

Den tyske filosofi

I den gamle fabel om Adam og Eva, står der, at de levede i Paradisets have uden at bekymre sig om morgendagen. De levede altså af naturen på naturens betingelser, sådan som vore forfædre i dyreriget virkelig gjorde det. (Og vi skelner her mellem dyr og mennesker). Men så spiste de af "kundskabens træ", og de opdagede, at de var nøgne, hvorefter de med et figenblad foran avleorganerne blev jaget ud af haven. Ud af naturen og ind i kulturen, hvor de skulle "æde deres brød i ansigtets sved" altså arbejde.

Når man ser bort fra det religiøse gøgl, så rummer næsten alle disse gamle fabler en vis portion jordnær filosofi. Også historien om Adam og Eva.

Kundskabens træ var vore forfædres erfaringer med at overleve i en natur, der ikke altid var lige gavmild og gæstfri. Erfaringerne med at beskytte sig mod kulden med snart det ene, snart det andet, lærte dem efterhånden at lave klæder der var for lidt varme i et figenblad og at opstille læ for vind og vejr, hvor naturen ikke selv havde sørget for den slags faciliteter. Bestræbelserne på at fratage naturen mere, end den selv var indstillet på, lærte mennesket at anvende og udvikle værktøj og våben. Våben, der sammen med arbejdsfællesskabet skulle råde bod på vores ringe fysiske styrke sammenlignet med vilddyr og

naturkræfter. Dette var en uhyre langsommelig proces: Det primitive arbejde rejste problemer, som blev løst gennem utallige eksperimenter, og hjernen udviklede sig i takt med arbejdets behov, i takt med at vore strubelyde ud fra samarbejdets behov blev til sprog, der ikke alene muliggjorde samtale, men også sammenhængende tænkning.

Og på et tidspunkt var hjernen så udviklet dvs. så langt forud for den egentlige produktionsproces' behov at vi også begyndte at undre os over ting, som ikke lå lige oven i det praktiske arbejde med blot at overleve. Vi begyndte at rejse spørgsmål om fjernere ting som dog også var en del af dagligdagen som vi ikke havde nogen direkte erfaringer med. Vi begyndte at stille spørgsmål, som endnu kun kunne besvares ved tænkningens hjælp, og det var begyndelsen til filosofien og såmænd også religionen.

De første materialister

I filosofihistorien, dvs. den nedskrevne del, som vi er bekendte med, er der en stadig kamp mellem de tankesystemer, der opfatter verden som objektiv, materiel, og som forklarer den ud fra sig selv og de tankesystemer, der opfatter verden som gudeskabt eller ikke-materiel.

Ligeledes er der en kamp mellem dem, der opfatter verden som en række processer, som noget under stadig udvikling, og dem, der opfatter den som uforanderlig og stillestående, skabt en gang for alle.

Allerede femhundrede år før vor tidsregning gav flere af de gamle græske filosoffer, f.eks. Heraklit (535-470 f.v.t.) og Demokrit (460-370 f.v.t.) glimrende bud på både verdens materialitet og på dens udvikling, og det var her spirene til den dialektisk-materialistiske verdensanskuelse så dagens lys.

Hegel

Det blev den tyske filosof Hegel (1770-1831), som med kritisk tilbageblik på grækerne udviklede et næsten fuldkomment dialektisk system, der fastslog sammenhængene mellem natur, samfund og tænkning. Dog var der den væsentlige mangel ved Hegels dialektik, at den stod på idealismens grund. Hele omverdenens eksistens skyldtes ifølge ham "den absolutte idé", altså et overmenneskeligt, guddommeligt princip, der forårsagede og styrede verdens mangfoldighed efter ganske bestemte regler.

Feuerbach

En af Hegels elever, Feuerbach (1804-1872), påtog sig opgøret med sin gamle lærers idealisme, i vid udstrækning begrundet i den moderne, materialistiske naturvidenskabs resultater. Men beklageligvis nøjedes han ikke med at kritisere idealismen, han forkastede også dialektikken. Derved blev Feuerbachs materialisme stiv og mekanisk, og i hans verden var menneskets tænkning bundet så snævert til den materielle virkelighed, at de ikke kunne drage logiske slutninger, der rakte videre. Dermed blev mennesket et blindt produkt af naturen uden reel indflydelse på sin egen tilværelse.

Karl Marx og Friedrich Engels

Marx og Engels tog kritisk udgangspunkt i især disse to filosofers opfattelser, og de overvandt mangler og svagheder ved at fastslå, at dialektikken og materialismen ikke kan adskilles: Verden er materiel, og den udvikler sig dialektisk. Mennesket er ikke blot tænkende, men også handlende, og derfor modtager det ikke passivt sine indtryk fra naturen, men tankebearbejder disse indtryk og er derfor i stand til, gennem handling, at virke forandrende ind på den del af naturen, det er i berøring med.

Hegels dialektik var tæknings-love, som han stillede til rådighed for naturen og samfundet. Marx' dialektik blev afledt af de love, der faktisk virkede i natur og samfund.

Ved at skabe forbindelse mellem tanke og handling, mellem materie og ånd, dvs. ved at være konsekvent dialektisk og dermed også konsekvent materialistisk, halede Marx filosofien ned fra spekulanternes tårnværelse og skabte forbindelse mellem alle menneskelige virksomhedsområder. Og han påviste dernæst, at menneskehedens historie var en fortsættelse af naturens udviklingshistorie, hvorved den dialektiske materialisme fik universal (altomfattende) gyldighed.

Og hvad var så konsekvensen af denne universale gyldighed?

Menneskene havde allerede tæmmet mange af de naturkræfter, som tidligere havde forvoldt katastrofer. Ikke ved at ophæve dem, for det var en umulighed, men ved at sætte sig ind i deres lovmæssigheder og dermed forvandle herren til tjener. Men hvordan var det nu med det menneskeskabte samfund?

Her blev man kastet ud i den ene katastrofe efter den anden af kriser og krige. Byer blev lagt i aske, mennesker døde som fluer, forarmelsen bredte sig, uden at man kunne stille noget op. Troede man!

Men Marx påviste, at samfundet også fungerede efter bestemte lovmæssigheder eller "naturlove", som kunne beherskes, når blot man kendte dem og handlede derefter. Denne opdagelse gjorde Marx til samtidens mest udskældte, jagede og af borgerskabet forhadte mand... for medens borgerskabet sagtens kunne sluge den dialektiske-materialisme som middel til at fremme naturvidenskaberne og dermed den profitgivende produktion, så betød den historiske materialisme dødsdommen over det kapitalistiske samfund. Og det var ikke velset.

Det nye verdensbillede

Newton havde slået revner i det gamle, gudeskabte verdensbillede allerede i slutningen af sekstenhundredetallet, og mange havde siden givet et nap med, men endnu op i Marx' århundrede stod det stadig og så urokkeligt ud.

Men... i attenhundredeogfyrre blev det bevist, at ikke alene forvandlede mekanisk bevægelse til varme og omvendt, men alle de kendte bevægelsesformer (mekanisk, varme, lys, elektricitet, magnetisme, de kemiske processer...) forvandlede sig under bestemte betingelser til hinanden, uden at der skete energitab.

Dermed var det fastslået, at bevægelsesmængden eller energien i verden var uendelig og til enhver tid den samme, skønt kvaliteten, dens egenskaber, hele tiden forandredes.

Da så Darwin (1809-1882) førte bevis for, at vore dages organiske verden, planter, dyr, mennesker, var resultatet af en udviklingsproces, der havde gået for sig gennem millioner af år, så væltede omsider metafysikernes ubrugelige verdensbillede fuldstændig.

På dette tidspunkt havde Marx forlængst udviklet sin filosofi, hvori der var to usikkerhedspunkter ud fra et videnskabeligt synspunkt: 1) materiens forvandling til ånd; 2) uorganisk stofs forvandling til organisk liv.

Marx havde løst disse spørgsmål ved hjælp af sin dialektiske logik og de forhåndværende oplysninger, og i hvert fald samtidens materialister kunne mere eller mindre godtage, at ånden var en funktion af materien, og at "stofskiftet" mellem ånd og materie var den menneskelige praksis, først og fremmest arbejdet. Men uorganisk materies forvandling til organisk liv? Darwins opdagelser fejede tvivlen af bordet og gav videnskabeligt bevis for det, Marx havde fastslået som en logisk nødvendighed.

Herefter så naturens tilblivelses og udviklingshistorie nogenlunde sådan ud:

Fra uorganisk materie til organisk liv

Ud af hvirvlende, glødende dampmasser, udviklede der sig ved sammentrækning utallige solsystemer i vores del af universet. Denne udvikling gik ikke lige hurtigt alle steder, men hvis vi holder os til vores solsystem, så opstod der en række himmellegemer, hvor den fremherskende bevægelsesform var varme (og kernereaktioner, som man dengang endnu kendte uhyre lidt til). De mindste legemer afkøledes hurtigst, de større langsommere, og centrallegemet, solen, langsomt af alle.

Efterhånden som afkølingen skred frem, blev der mulighed for flere og flere bevægelsesformer og disses omslag i hinanden. Flere og flere grundstoffer udskilte sig fra hinanden ved deres kvaliteter, ligesom de begyndte at indgå forbindelser med hinanden. Disse forbindelser ændredes hele tiden med afkølingen, mens de skiftede fra luftform til flydende form og derfra omsider til fast.

Da temperaturen blev tilstrækkelig lav i jorden selv, dannede den skorpe, og der dannedes vandsamlinger på overfladen og en atmosfære, hvori der begyndte at foregå meteorologiske processer. På og i jorden skete der stadig geologiske forandringer i form af vulkanudbrud, jordskælv, forskydninger osv.

Da omsider temperaturen blev lav nok, og betingelserne i øvrigt var til det (solens energiudladning og atmosfærens karakter), forvandlede uorganisk "død" materie til det første, primitive, organiske liv, der endnu hverken var planter eller dyr.

Det celleløse liv blev encellet og udviklede sig siden ved celledannelser i forskellige retninger gennem millioner af år, indtil det en dag var kommet så vidt, at materien kunne erkende sig selv, dvs. den havde nået sit højeste udviklingstrin, mennesket.

Modsætning mellem natur og menneske

Så langt var naturens udvikling foregået ud fra sine egne, objektive betingelser: jordens egne, modsætningsfyldte betingelser påvirket af og i stadigt stofskifte med det øvrige solsystem, især den varmende, energiformidlende sol selv. Men da vore forfædre trådte fra naturen ud i kulturen, anbragte de sig i et modsætningsforhold til denne natur, de hidtil havde været en del af. Og siden da har mennesket i høj grad ved sin bevidste handlen tvunget naturen til at være natur på menneskets betingelser.

Denne udvikling, der har taget ufattelig lang tid, er også foregået, foregår og vil til evig tid foregå overalt i det uendelige univers med dets uendelige materiemængde i uafladelig forandring.

Der er i dette univers en mangfoldighed af ting og processer, som vi den dag i dag ikke kender et klap til, og ved alle de ting og processer, vi kender, er der masser af ting, vi ikke ved og som vi aldrig vil få at vide. Skønt menneskets erkendelsesevne principielt er ubegrænset, og skønt den ene generations viden går i arv til den næste, vil vi aldrig nå til den endelige, altomfattende erkendelse af verdens detaljerede uendelighed. Om ikke andet så fordi, at inden vi når ret langt med vore undersøgelser af en bestemt ting, et bestemt fænomen, en bestemt proces med dens mangfoldighed af sammenhænge, så har den allerede forandret sig.

Men vi kender nu grundlovene for al bevægelse, og disse grundlove bliver bekræftet af hver eneste nyopdagelse inden for de enkelte grene af videnskaben.

Den dialektiske materialismes udviklingslove

Som nævnt er den dialektiske materialisme marxismensleninismens filosofiske grundlag eller verdensanskuelse. Det er den opfattelse, at der ikke findes andet i verden end materie i bevægelse. At alt i denne verden til stadighed udvikler sig, til stadighed forandres. At ydre årsager nok spiller en væsentlig rolle for udviklingen, men at dennes karakter og retning bestemmes af de indre modsætninger i tingene og processerne selv. At udviklingen ikke foregår i ring, ikke er en simpel gentagelse af tidligere hændelser, men som en stadig bevægelse fra det enkelte til det sammensatte, fra det lavere til det højere, fra det gamle til det nye.

Modsætningernes enhed

Enhver ting, ethvert fænomen, enhver proces i virkelighedens verden eksisterer eller foregår i kraft af modsætningernes enhed. Dermed ment:

- At alt i verden hænger sammen, betinger hinanden, gennemtrænger hinanden, påvirker hinanden.
- At hver enkelt ting fremtæder for os som en enhed af modsætninger, der gensidigt udelukker hinanden og dog ikke kan adskilles.

Lad os tage et eksempel:

Menneskeslægtens udvikling gennem undfangelse, fødsel og død er en bevægelse, men hvad ville der ske, hvis vi isolerede mænd og kvinder hver for sig? Bevægelsen ville ophøre og mennesket uddø, for uden modsætninger kan intet bevæge sig, og uden bevægelse kan intet eksistere.

Udvikling gennem modsigelse

Når det er rigtigt, at intet kan eksistere undtagen som en enhed af modsætninger, så er det også indlysende, at intet kan eksistere uforandret, netop fordi modsætninger nødvendigvis fører til "kamp". De modsætninger, der er betingelsen for, at et eller andet kan eksistere, er samtidig garantien for, at det ikke kan vare ved, at det må forandres, bevæge sig, udvikles.

Dette er, hvad man i den tyske filosofi kaldte "negationens negation", men som vi bare vil kalde loven om udvikling gennem modsigelse.

Hvor loven om modsætningernes enhed lærer os, at menneskeslægten ikke kan bestå udelukkende af et køn, der lærer lovens anden side af os, at modsætningerne mellem mand og kvinde, fordi de ikke kan ophæves, hele tiden må føre til børnefødsler og artens udvikling.

Modsætningernes enhed og kamp

Loven om modsætningernes enhed og loven om udvikling gennem modsigelse plejer vi at sammenfatte som modsætningernes enhed og kamp, fordi enhed og kamp også er modsætninger, der er uløseligt forbundne med hinanden.

Denne lov gælder for alt eksisterende både i dets relative fremtrædelsesform og dets absolutte bevægelse.

Når vi siger relative fremtrædelsesform, mener vi dermed, at modsætningernes enhed, der kendetegner verden som helhed såvel som de enkelte ting i denne verden, er forbigående. De enkelte ting forandres hele tiden, og dermed forandres selvfølgelig også helheden. Altså er enheden i alle betydninger relativ og forbigående.

Når vi siger, at bevægelsen eller "kampen" er absolut, mener vi, at modsætningerne altid er virksomme, også i perioder med tilsyneladende balance, tilsyneladende ro, dvs. i perioder, hvor tingene fremtræder i en bestemt form.

Altså: Et menneske er en enhed af en lang række modsætninger, der muliggør stofskiftet med naturen, indtagelse af føde, fordøjelse*, vækst og meget mere. Når vi står over for et sådant menneske, forbliver dette menneske det samme, selv om vi venter hele dagen. Og dog! For mens vi står og ser til, fortsætter de indre modsætninger deres virke. Celler dør i læssevis, nye celler udvikler sig. Mennesket ældes, mens vi ser til uden vi ser det.

De indre modsætningers rolle

Når vi taler om universet som helhed, hvori alt er afhængigt af hinanden, påvirker hinanden osv., så kan man med rette stille spørgsmålet: Når en ting forandres, er årsagen så de ydre påvirkninger, eller er det virkelig de indre modsætninger?

Naturligvis spiller påvirkningerne udefra en stor rolle, tit overordentlig stor endda, så en bestemt bevægelse ikke kan ske uden den ydre påvirkning. Men den ydre påvirkning kan aldrig udvikle tingene ud over, hvad de indre modsætninger tillader, og det er altid de indre modsætninger, der bestemmer udviklingens retning og karakter.

Et eksempel:

Det er indlysende, at vand ikke forvandles til is eller damp, undtagen hvis det udsættes for en ydre påvirkning af varme eller kulde. Men når vand i det hele taget kan blive til is og damp, skyldes det de indre modsætninger, ligesom det er de indre modsætninger, der bestemmer, ved hvilke temperaturer vandet skal blive til henholdsvis is eller damp. Endelig har vanddampe og is kvaliteter, som intet har med varme eller kulde at gøre i så fald ville andre frosne eller fordampede væsker have de samme kvaliteter

og som aldrig har været vandets kvaliteter, men som er arvet fra vandet. Altså har disse kvaliteter været i vandet som "anlæg", dvs. som indre modsætninger, der nu i forvandlet form har givet vand og is deres nye kvaliteter.

Eller: Hvis vi tager en håndfuld sædekorn af bedste, forædlede kvalitet og sår den i gold sandjord, så kommer der ingen god høst ud af det. Årsag: den elendige jord. Men jorden er stadig kun en ydre betingelse, for hvis man sår en håndfuld hundegræsfrø i selv den fedeste muld, så kommer der ikke andet ud af det end hundegræs, netop fordi de ydre betingelser kun sikrer en god høst, hvis de indre anlæg eller modsætninger er til stede.

Modsætningernes

gennemtrængning og omslag i hinanden

Om ægte modsætninger, dvs. modsætninger i en enhed, gælder det, at disse:

- gennemtrænger hinanden
- under bestemte betingelser slår om i hinanden.

Et simpelt eksempel: Vi har et par stangmagneter, som vi anbringer sydpol mod sydpol. De frastøder hinanden kraftigt. Lader vi så den ene sydpol glide op langs magneten, mærker vi, at frastødningen bliver mindre og mindre, indtil den over midten bliver til tiltrækning. Men hvis vi saver magneten over på midten, så står vi alligevel ikke med en nordpol i den ene hånd og en sydpol i den anden.

Nej, vi står med to mindre magneter, der begge har både sydpol og nordpol, og uanset hvor meget man forkorter magneten, har vi stadig både en syd og en nordpol. Dette viser klart, at modsætningerne gennemtrænger hinanden, men det viser også, at modsætningerne slår om i hinanden.

Dette ses måske tydeligere, hvis vi tvinger to magneter sammen, sydpol mod sydpol eller nordpol mod nordpol. Hvis dette sker gennem en længere tid, så vil polerne i den svageste af

magneterne slå om i hinanden, så den nye magnet der altså er sammensat af to stadig kun har en nordpol og en sydpol.

Eller: Liv eller død er modsætninger, og det er ikke vanskeligt at se, at liv slår om i død, når et menneske dør. Men hvordan er det nu den modsatte vej? Jo, så snart et menneske er dødt, at livet i en bestemt form er ophørt, slår døden om i andre former for liv. Kroppens nedbrydning kan nu ske uden modstand fra menneskeorganismen, og dens bestanddele kommer bakterier, orme og lignende til gode, dens bestanddele optages i jorden, bliver gødning, dvs. næring for plantevækst, der giver næring til højere dyreformer osv. Liv er en stadig pulserende bevægelse, og døden er kun absolut for det enkelte individ. Liv bliver til død, og død bliver til liv, og for det levende livs dialektik er døden intet andet end overgangen fra en livsform til en anden.

Kvantitetens omslag i kvalitet

Ud af loven om modsætningernes gennemtrængning og omslag i hinanden, udleder vi en særlig lov om kvantitetens omslag i kvalitet.

Det er let at se, at udviklingen ikke kun foregår i en jævn strøm, men at der hele tiden forekommer "spring". Overalt forekommer der pludselige kvalitetsændringer, som skyldes en forudgående kvantitativ forandring, dvs.

at der er blevet tilført eller frataget tingene materie eller bevægelse, dvs. energi.

Det er ikke så indviklet, som det lyder til:

Hvis man tager en klump jern og tilfører den varmeenergi, sker der en kvantitativ forandring af jernet, dvs. det bliver varmere, men man kan udmærket banke søm i med en varm hammer, altså er der altså ikke sket en ændring af jernets egenskaber. Fortsætter man med at tilføre varme, bliver jernet på et tidspunkt flydende, og det er en kvalitativ forandring. Tilfører man tilstrækkelig meget varme, kan det flydende jern endnu engang skifte kvalitet og forvandles til damp. Ved afkøling sker de samme kvantitative forandringer og kvalitative spring i modsat rækkefølge.

Alle faste stoffer har således et smeltepunkt og ved endnu højere temperaturer et punkt, hvor de bliver til damp. Alle flydende stoffer har et frysepunkt, hvor de bliver faste, og et kogepunkt, hvor de fordamper. Alle luftarter har et punkt, hvor de under afkøling og tryk bliver flydende og senere igen faste. Disse "punkter" er knudepunkter, hvor kvantitet slår om i kvalitet. (De indre modsætningers rolle i disse omslag har vi behandlet tidligere i dette afsnit.)

Et par andre eksempler: Vi kan dele en vanddråbe op, indtil vi står med et molekyle, og dette er stadig kun en kvantitativ forandring, for molekylet har alle vandets egenskaber. Men spaltes vi molekylet, slår kvantitet om i kvalitet, og vi står med luftarterne ilt og brint, som hver især adskiller sig kvalitativt fra vand.

Tager vi derefter ilt-molekylet, der består af to atomer, og tilføjer endnu et atom altså en kvantitativ forandring så har vi ikke længere ilt, men ozon, der er afgjort forskelligt fra ilt.

Udviklingens spiral

Om denne udvikling, der altså i første række bestemmes af de indre modsætninger, dernæst af de ydre betingelser, siger vi, at den bevæger sig i en spiral. En opadgående spiral fra det lavere til det højere, fra det enkle til det sammensatte.

Dermed ment, at der på hvert nyt udviklingstrin forekommer træk, der kan opfattes som en gentagelse af det tidligere udviklingstrin, men hvor dette dog ikke er tilfældet. "Gentagelsen" befinder sig på et højere udviklingstrin.

Eksempel: Tager vi starten på den biologiske udvikling, de kemiske processer, hvorved aminer og carboxylsyrer begyndte at forbinde sig med hinanden, så virkede hver nye forbindelse som en gentagelse af den foregående, og dog var det ingen rigtig gentagelse, for hvergang kom den nærmere det trin, hvor en mængde (omkring 25) af disse aminosyreforbindelser dannede protein

eller æggehvidestof. Da det celleløse protein omsider struktureredes til encellet liv, var det på sin vis en "gentagelse" af det celleløse, men også kun på sin vis, for cellestruktureringen var et trin nærmere det komplicerede mangelcellede dyriske liv... Vi ser her ganske tydeligt udviklingen fra det enkelte til det sammensatte, fra det lavere til det højere, ikke som en gentagelse, men som en "gentagelse" på et højere trin i en opadgående spiral.

Vi vil vende tilbage til denne udviklingspiral under "den historiske materialisme".

★ ★ ★

Der findes intet i verden undtagen materie i bevægelse. Enhver ting, fra det mindste til det største, fra det enkleste til det mest komplicerede, eksisterer som en enhed af modsætninger og udvikler sig gennem modsætningernes kamp.

Af dette udleder vi følgende grundlove for al bevægelse:

- Loven om modsætningernes enhed og kamp.
 - Loven om modsætningernes gennemtrængning og omslag i hinanden.
 - Loven om kvantitetens omslag i kvalitet.
 - Loven om udviklingen, ikke som en simpel gentagelse, men som en opadstigende spiral.
- Og hvordan disse love virker i det menneskeskabte samfund, vil vi se på i de følgende afsnit.

Borgerskabets verdensbillede

Marxismen-leninismen har, med den dialektiske materialisme, skabt et verdensbillede, der er videnskabeligt begrundet, og som står for alle, der ikke er hyllet i en eller anden form for åndsformørkelse, som indlysende rigtig.

Og da filosofien så at sige er det tøj, som naturvidenskaberne har at slå sig i, skulle man tro, at borgerskabet som ikke er dummere end andre mennesker med kyshånd ville tage imod den dialektiske materialisme som et middel til at udvikle den tekniske og videnskabelige side af produktionen og dermed deres egne profitmuligheder. Men det er indlysende, at sådan er det ikke. Hvorfor?

Fordi filosofien ikke alene er ramme og inspiration for naturvidenskaberne, men også for ideologien, dvs. for den samlede sum af politiske, økonomiske, juridiske, kunstneriske, moralske og andre anskuelser, hvorigennem en bestemt klasse i dette tilfælde borgerskabet udtrykker sine klasseinteresser. Det vil sige, at hvis borgerskabet godtog den dialektiske materialisme i naturvidenskaberne, så ville det smitte af også på alle disse andre ting, og det kapitalistiske samfunds forgængelighed ville stå afsløret for enhver.

De må altså nødvendigvis fastholde et verdensbillede, der gør kapitalismen til noget uforgængeligt, selv om det faktisk saboterer den teknologiske udvikling, de selv har profitinteresser i. Det vil sige, at hvor marxismen-leninismen tilmed har gjort ideologien videnskabelig, der gør borgerskabet endog videnskaberne ideologiske. Og der er vel at mærke tale om en reaktionær, idealistisk ideologi.

Positivism

Den borgerlige filosofi findes i dag i et væld af forskellige udgaver, men når man ser bort fra hysterisk religionsfilosofi, gurudyrkelse osv., kan de fleste af borgerskabets spekulationer sammenfattes under begrebet "positivism". Og hvad er så positivismen?

I begyndelsen af filosofiafsnittet omtalte vi den subjektive idealisme, som hævder, at verden ikke i virkeligheden eksisterer, at den kun er illustrationer til vore individuelle sansninger af den. Det er denne subjektive idealisme, der ligger begravet under positivismens skinvidenskabelige overflade.

Positivistene kasserer alle tanker, der ikke kan efterprøves ved sansningens hjælp. De fornægter altså også verdens objektivitet, fordi den er et spørgsmål, der ikke kan besvares alene ved sansningens hjælp.

Når man ikke kan smage på tidens uendelighed eller opmåle rummets uendelighed, så eksisterer disse størrelser ikke, hævder positivistene. Til gengæld tager man det tilsyneladende for gode varer, selv om det strider mod al fornuft. Den gode, gamle materialistiske fornuft siger som bekendt, at "det sete afhænger af øjnene, der ser". Så sandt, som det er sagt. Men positivistene hævder, at det skete afhænger af øjnene, der ser. Dvs. synsindtryk og hændelse bliver gjort til et og det samme, og det vil igen sige forskelligt fra den ene til den anden. Dermed er verdens objektivitet tilintetgjort, og vi er tilbage ved den platte, subjektive idealisme, hvor verden kun eksisterer i vores individuelle sanseverden.

Volapyk? Javel, men det kan "bevises" med matematiske hokuspokus-numre, og det er godt nok for borgerskabet.

★ ★ ★

I det borgerlige verdensbillede, hvor verden er forvandlet til formler og tankespind, er den kapitalistiske verden uforgængelig, så længe der findes borgerligt-tænkende mennesker og så længe verden opfattes som uforanderlig, vil menneskene tænke borgerligt.

I det marxistisk-leninistiske verdensbillede er verden objektiv, en materiel virkelighed, der kan erkendes af tænkende mennesker, og som kan forandres ved hjælp af de samme menneskers handlinger.

Den historiske materialisme

Historien er, som Marx sagde, naturhistoriens fortsættelse. Hvorfor? Fordi vi, da vi satte os op mod naturen og krævede mere af den, end den frivilligt gav fra sig, skabte en ny modsigelse: menneskeheden over for hele den vældige natur, og straks trådte loven om modsætningernes gennemtrængning og omslag i hinanden i kraft.

Vores forhold til naturen kan udmærket udtrykkes i den spøgefulde vending: "Du skal nok få din vilje... bare du gør som jeg siger". Længe før vi fik moralske grunde til at gå med klæder, tvang naturen, klimaet, os til det. Til gengæld hentede vi materialerne til dette tøj i naturen. Men ikke engang udformningen af tøjet fik vi lov at bestemme den blev bestemt af naturen, vores egen fysik. Det eneste, naturen ikke blandede sig i, var pynt og sløjfer. Vi henter materialer til vore huse fra naturen, men det er naturen, der har bestemt, at vi skal bygge huse, og hvordan de, i de grundlæggende træk, skal se ud. Før bestemte naturen egenhændigt, hvad vi skulle have at spise, nu sikrer verdenshandlen, væksthuse og andre fremskridt, at vi selv kan bestemme, hvad vi vil spise — næsten! For man kan ikke dyrke bananer i Danmark, hvis man ikke

først skaber "naturlige" vækstbetingelser for dem osv. For alt, hvad vi laver, alt hvad vi producerer, fra tandbørster til flippermaskiner, sætter naturen bestemte grænser, bestemte regler, der skal overholdes.

Og sådan har det altid været: Kun hvor vi retter os efter naturen, kan vi beherske naturen. Nåeh, vi pløjer dog jorden, uden at den kan svare igen! Det gør vi, men det er jordens karakter, der har haft det afgørende ord i spørgsmålet om plovens form. Vi bearbejder naturen, men naturen bestemmer, hvad den vil bearbejdes med, hvilken form vores værktøj skal have og da den ikke kan tale, naturen, lærer vi det igennem vore erfaringer.

Vores omformning af naturen er indlysende, men lige så indlysende er det, at naturen helt og holdent gennemtrænger samfundet.

Inden vi går over til at se på den historiske udvikling af samfundet, skal vi lige have fastlagt de vigtigste bestanddele og funktioner, der er fælles for alle samfundsformer, primitive som højtudviklede. Her er altså igen tale om abstraktioner.

Produktivkræfter

Arbejdsgenstandene er alt det, vi bearbejder for at dække vore livsfornødenheder: jorden og dens mineraler såvel som dens afgrøder og de dyr, der ligesom vi lever af hinanden eller af plantevæksterne, havet med dets fisk, floder og søer osv. Alt dette er ting, vi bearbejder, uanset om vi har at gøre med stenaldermandens indsamling af rødder, eller vi har at gøre med produktionen af microprocessorer blot på forskellige niveauer.

Arbejdsmidler er alt det, vi bearbejder naturen med, uanset om det er stenaldermandens økse, eller det er en atomreaktor. Og arbejdsmidlerne indbefatter også fabriksbygninger, transportsystem osv.

Arbejdsmidler plus arbejdsgenstande er, hvad der skal til for at producere, så tilsammen kalder vi dem produktionsmidlerne.

Uden mennesker bliver selv den fornemmeste elektrohjerne til en dyng skrot hen ad vejen. For den er, lige såvel som stenaldermandens økse, et resultat af vores bearbejdning af naturen. Mennesket er den vigtigste produktivkraft, men produktivkræfterne består ikke kun af menneskene. Produktivkræfterne er summen af arbejdsmidler og arbejdende mennesker. Produktivkræfterne er

den mest bevægelige del af samfundets mekanismer. Udviklingen af produktivkræfterne er den virkelige drivkraft i samfundsudviklingen, men det vender vi tilbage til.

Produktionsforhold

Mennesket kan ikke hamle op med naturen alene, men må altid gøre det i fællesskab med andre mennesker. Det forhold, der er mellem mennesker omkring produktionen, kalder vi produktionsforhold, og den vigtigste størrelse i produktionsforholdene er ejendomsforholdene til produktionsmidlerne. Det er produktivkræfternes udviklingstrin, der bestemmer produktionsforholdenes udseende men så virker produktionsforholdene selvfølgelig igen tilbage og fremmer eller sinker produktivkræfternes udvikling.

Basis og overbygning

Det er økonomien, der er grundlaget for ethvert samfund, dvs. den materielle produktion af menneskenes livsforhold. Derfor kalder vi summen af produktivkræfter og produktionsforhold for samfundets basis.

Men eftersom vi er tænkende mennesker, består samfundet af mere end den nøgne, materielle funktion. Dette "mere" kalder vi overbygningen, og det er statsmagten, der holder samfundet sammen, samt alle de politiske, religiøse, juridiske og andre tanker, der rører sig i samfundet, samt de institutioner, der holder idéerne fast: kirker og skoler, politi og militær, domstole og parlamenter, partier og kulturelle organisationer osv., osv.

I overbygningen sker der ingen materiel produktion: Man kan hverken spise en prædiken, et knippelslag eller en TV-udsendelse, om det så er mesterkokken selv, der har produceret den.

★ ★ ★

I hvert fald begreberne produktivkræfter, produktionsforhold, basis og overbygning er I nødt til at holde styr på.

Og hvordan ser så udviklingen ud, når man anskuer den ud fra en dialektisk og materialistisk synsvinkel?

Ursamfund

Da de først var kommet op på bagbenene, fik hånden hos vore dyriske forfædre lejlighed til at udvikle sig til det vidunderlige redskab, den er. Men hånden alene var ikke nok, og vi begyndte at bruge redskaber. I begyndelsen tilfældige, naturformede sten og kæppe, hvori vi ikke adskilte os fra andre dyr som f.eks. aberne, men efterhånden beholdt vi disse ting hos os og tildannede dem, så de blev mere formålstjenlige.

Dermed var vi begyndt at producere, dvs. vi var blevet til rigtige mennesker.

Det var arbejdet, det færdigudviklede hånden. Det var håndens arbejde og det nødvendige samarbejde med andre, der udviklede vores hjerne og det sprog, der gør det muligt at tænke sammenhængende, at drage slutninger.

I ursamfundet levede vi af indsamling, jagt, fiskeri og til sidst af at dyrke jord og tæmme kvæg. Produktivkræfterne var mennesker med en endnu ikke særlig veludviklet hjerne, det var simpelt værktøj af træ, ben og sten.

Og produktionsforholdene svarede dertil: Vi holdt sammen i slægtsfællesskaber, for kun sammen kunne vi overleve i kampen mod vilddyr og naturen i det hele taget. Vi var fælles om produktionen og om værktøjet. Ingen ejede naturen, som vi strejfede om i. Vi producerede ikke så meget, at nogen kunne rane til sig, altså var der ingen klasser og ingen familie: Slægtsfællesskabet var bygget op omkring kvinden, moderen. Hende kendte man, men det gjorde man ikke faderen.

Denne basis af produktivkræfter og produktionsforhold var enkel og primitiv, og det samme var overbygningen. Overbygningen bestod af nogle vaner og traditioner, nogle uskrevne regler for

fællesskabet, nogle begyndende tros-forestillinger om naturens fænomener, dag og nat, sommer og vinter, solen, skiftende jagtheld osv.

Ursamfundet, eller stenalderen, strakte sig over en umådelig lang periode fra cirka 1.900.000 år før vor tidsregning til omkring 1800 år før vor tidsregning, i det mindste herhjemme.

Det fortæller os, hvor langsomt produktivkræfterne udviklede sig, og det er forståeligt, for vi havde meget lidt samkvem med andre, og derfor måtte hvert lille samfund næsten udelukkende holde sig til egne erfaringer. Dertil kom, at de primitive redskaber af sten og træ ikke gav mange muligheder for revolutionerende fornyelser.

Slavesamfundet

Men fornyelser skete der. Vi begyndte efterhånden at pudse stenværktøjet af og lave keramik, og vi begyndte ligeledes at tæmme kvæg og dyrke marker. Dette tvang os til at blive i længere tid på samme sted, og efterhånden opløstes slægtsfællesskabet til fordel for familier, der privatejede produktionsmidlerne, og som var samlede omkring manden.

Da produktivkræfternes udvikling havde fremtvunget disse ændringer i produktionsforholdene, blev privatejendommen en spore til hårdere arbejde men hvorfor gøre det selv, når man kan tvinge andre til det? Slavesamfundet så således dagens lys.

Slaveejerne ejede ikke alene produktionsmidlerne, men også værktøjet og den vigtigste produktivkraft, mennesket. Slaveejerne havde hånd og halsret over disse slaver.

Disse nye ejendomsforhold satte virkelig skub i udviklingen. Det gamle værktøj blev udviklet, nyt blev opfundet. Træ og sten blev erstattet af bronze og jern. Kornavlens blev suppleret med frugtavl og gartnerier. Der blev gravet kanaler, bygget dæmninger, taget vand og vindmøller i brug til kornmalningen. Udviklet bjergdrift. Alt dette hang sammen med, at bopælen nu lå geografisk fast, så det kunne svare sig at gøre noget ud af den slags. Håndværksproduktionen spaltedes ud i flere grene, der blev opfundet specialværktøj, handelsforbindelserne udvikledes og bragte nye materialer og nye ideer fra sted til sted.

Denne nye basis krævede en voldsom forandring af overbygningen.

Når man har slavearbejdere, kræves der først og fremmest et voldsapparat både til at skaffe slaverne fra andre samfund, og til at holde slaverne i ro med. Altså, hvor man før havde haft alles bevæbning til selvforsvar og jagt, fik man nu en afvæbnet befolkning og en hær, der tog sig af det voldelige. Ligeledes havde man brug for en forklaring på, hvorfor nogle var slaver og andre slaveejere, og hertil måtte man altså have en klasseideologi, religiøse og filosofiske forklaringer på, at det skulle være sådan. Og man måtte have love og regler, domstole og lignende funktioner. Kontrol af handelen krævede toldvæsen og meget mere. Desuden krævede en overklasse i lediggang en voldsom udvikling af underholdning på alle planer.

Hvor ursamfundet byggede på fællesskab, bygger slavesamfundet på undertrykkelse og udbytning, og alle tanker og ideer i samfundet gennemsyres af slaveejernes ideologi.

Naturligvis havde de undertrykte også deres ideologi, men den havde ikke mange muligheder for at blive bundet til institutioner og dermed få nogen slagkraft.

Men slaverne var ikke et klap interesseret i produktionen, og derfor var der brug for stadig flere slaver. Og voldsmagten voksede tilsvarende, fordi den skulle skaffe slaver og holde slaverne nede. Det blev sværere og sværere at få samfundet meget ofte store stater slået sammen ved overenskomst eller ved magtanvendelse til at fungere. Produktionsforholdene var blevet en bremse på produktivkræfternes udvikling.

Fremmede folkeslag faldt hærgende ind over statsgrænserne, slaverne gjorde oprør. Sådan var klassekampens form... og slavesamfundet brød sammen.

I Danmark holdt slavesamfundet fra omkring 1800 før til omkring 800 år efter vores tidsregning bronzealder og jernalder, kalder vi også denne periode. Slavesamfundet holdt altså kun 2500.

hvilket er uhyre lidt sammenlignet med ursamfundets mere en halvanden million år, og det siger noget om accelerationen i udviklingen af produktivkræfterne.

Feudalsamfundet

De nye produktionsforhold havde til formål at gøre slaverne interesseret i produktionen, så produktivkræfternes udvikling ikke blev hæmmet af ligegyldigheden.

Dette skete ved, at de fik noget, der kunne ligne en smule frihed. De var stadig fast inventar på jorden, som godsejerne den nye tids overklasse kunne sælge efter behag, men når de havde udført deres tvangsarbejde, havde de en smule jord og måske et par dyr, de kunne producere med for sig selv. Det betød, at de også kunne stifte familie at de følte en ansvarlighed.

Produktivkræfterne udvikledes: Vind og vand blev taget i brug som drivkraft for møllerne, handel og dermed skibsfart udvikledes, man lærte at lave støbejern, papir, krudt og at trykke bøger. Håndværket udviklede nyt værktøj og nye snedige mekanismer, og ikke mindst inden for tekstilindustrien skete der ting og sager med opfindelse af spindemaskine og båndvæv. Med håndværk og handel udvikledes byerne, i landbruget dukkede stadig nye kulturer op, husdyrsholdet blev udviklet, både hvad angik trækdyr og produktivt kvæg.

Og overbygningen: I første række var det slavesamfundets overbygning, der blev videreudviklet, men de gamle religioner duede ikke mere som overklasseideologi. Man måtte have en religion, der holdt underklassen på plads, og som samtidig indrømmede dem en vis lighed i hvert fald over for gud. Det var kristendommen, der kunne klare denne opgave med sine løfter om evigt liv efter døden. Kirkevældet voksede til det utrolige, i statsapparatet udviklede bureaukratiet sig, legehærene blev en del af dagligdagen og en pestilens for almindelige mennesker.

Udviklingen af verdensmarkedet, de store geografiske opdagelser osv. betød endnu et voldsomt spring fremad. Efterspørgslen på varer tog til, håndværkerne kunne ikke holde trit, og manufakturernes opstod som en kim til kapitalismen.

I manufakturernes arbejder mængder af håndværkere sammen, men hver af dem lavede kun sin lille detalje ved produktet. I manufakturerne stod arbejdere og arbejdsgivere over for hinanden, som det er betegnende for kapitalismen.

Men: Produktionsforholdene hindrede nu igen udviklingen.

Manufakturernes udvikling krævede frie arbejdere, men arbejderne bønderne var bundet til jorden, og de snævre laugmæssige bestemmelser for håndværket var en yderligere bremse. Manufakturernes udvikling krævede et verdensmarked, som blev hæmmet af feudaltvældets indesluttethed. Manufakturernes udvikling krævede ophobning af kapital, men blev hæmmet af den feudale naturaløkonomi. Manufakturernes udvikling krævede en udvikling af videnskaben, der blev hæmmet af den reaktionære kirke. Kapitalismens udvikling krævede en nationalstat som ramme om produktionen, men denne blev umuliggjort af den overstatslige katolicisme.

Det fremvoksende borgerskab gjorde knuder. Det samme gjorde bønderne, som ikke alene blev udsuget af feudaltherrerne, men som yderligere måtte trække under kirken, der rask væk udskrev skatter i form af tiende, afladshandel, tiggermunkeordner osv.

Under det driftige borgerskabs ledelse begyndte bønderne at rejse sig. Den nye ideologi var reformationstankerne, som Luther og Calvin havde bragt til torvs.

Fra feudaltvældets sejr med kristendommens indførelse til de voldsomme reformationsrystelser Clementsfejden i Danmark gik der kun 700 år, så nu havde produktivkræfterne virkelig fået fart på.

Kapitalismen

Storproduktionen udviklede sig. Profit, profit stønnede borgerskabet. Damp, dampskibsfart, maskiner, jernbaner, telegrafi, opdyrkning af hele verdensdele, koloniseringen, tyveri af koloniernes

rigdomme, udvidelse af verdensmarkedet, hele befolkninger stampet op af jorden til brug for produktionen. Det var de kapitalistiske produktivkræfters udvikling.

De nye produktionsforhold var private, borgerlige. Den nye arbejderklasse var juridisk fri. Fri til at gå fra en kapitalist til en anden, men ikke fri til at forlade det kapitalistiske system. Arbejderne måtte sælge deres arbejdskraft for at kunne eksistere.

Statsmagten og hele den samfundsmæssige overbygning svulmede op: militær, uddannelsesinstitutioner, presse. Profitmotivet gennemsyrede det hele.

Men arbejderklassen var stærk nok, samlet nok, kultiveret nok til at skabe sine egne institutioner i modsætningsforhold til de borgerlige: fagforeninger, partier osv.

- og videnskaben. Marxismen-leninismen, det højeste kulturprodukt, menneskeheden havde frembragt, blev stillet i arbejderklassens tjeneste.

Et fantastisk tempo, som de kapitalistiske produktivkræfter havde sat... og næppe havde borgerskabet sikret sig magten og til fulde gennemført ændringen af produktionsforholdene, før disse produktionsforhold allerede var ulidelige.

Produktionen var blevet gjort virkelig samfundsmæssig, men produktet blev skrabet sammen af private. Kriser og elendighed var bagsiden af kapitalismens udviklingsmedalje.

Dette vil vi vende tilbage til under den politiske økonomi.

Klassekampen

Modsætningsforholdet mellem produktivkræfter og produktionsforhold er drivkraften i samfundsudviklingen. Nonsens! Sagde vi ikke i begyndelsen af afsnittet, at produktivkræfter og produktionsforhold var abstraktioner? Og hvordan pokker skulle et par abstraktioner kunne forandre noget som helst?

Det kan de selvfølgelig heller ikke, men lad os prøve engang at dykke ned i det virkelige liv, i kapitalismens indre, ved at opsplitte samfundet i dets modsætninger og studere disse.

Først splitter vi det op i overbygning og basis. Disse modsætninger gennemtrænger hinanden, virker ind på hinanden... men man kan som sagt ikke leve af kirkelige bønner og knippelsuppe, dvs. man skal søge livskilden et andet sted: i basis.

Basis splittes op i produktivkræfter og produktionsforhold, der ligeledes gennemtrænger hinanden og påvirker hinanden. Men det er produktivkræfterne, der har den direkte forbindelse med naturen, hvorfra alle materielle goder flyder. Det er produktivkræfterne, der spræller af liv. Og lukker vi så produktivkræfterne op, finder vi levende, tænkende og handlende mennesker i dem. Den mest vitale og dynamiske del af produktivkræfterne er det producerende menneske. Her har vi den ene side af en klasse modsætning.

Og åbner vi ligeledes for produktionsforholdene, finder vi borgerskabet. Den mest konservative del af de stivnede og udlevede produktionsforhold, det ejendomsbesiddende menneske. Det betyder klassekamp på alle felter, og klassekampen, kampen mellem levende, tænkende, handlende mennesker ændrer samfundet.

"Fri og slave, patricier og plebejer, baron og livegen, mester og svend, kort sagt undertrykkere og undertrykte stod i stadig modsætningsforhold til hinanden, førte en uafbrudt, snart skjult snart åben kamp, en kamp, der hver gang endte med en revolutionær omdannelse af hele samfundet, eller med de kæmpende klassers fælles undergang."

Karl Marx: Det Kommunistiske Manifest.

Borgerskabets historiesyn

Hegel sagde "udvikling er kamp mellem modsætninger", og Marx sagde "udvikling er kamp mellem modsætninger" hvor er da forskellen? Forskellen er, at Hegel skabte en læresætning til brug i virkeligheden, Marx udledte en læresætning af virkeligheden.

Jamen, kan det da ikke være rablende ligegyldigt?

Nej, det har en væsentlig betydning: Den borgerlige historieskrivning hævder i et væld af nuanceforskellige udformninger, at samfundshistoriens udvikling skyldes de store personligheders ideer og viljekraft altså Hegels model. Den materialistiske historieskrivning fastslår, at det er den materielle virkelighed, der skaber idéerne i folks hoveder. At en personligheds storhed altså beror på, at han besidder de ideer og egenskaber, som udviklingen kræver på netop dette tidspunkt.

Og udviklingen, historien, er først og fremmest produktionens udviklingshistorie, og det vil sige historien om producenterne: de arbejdende masser, som både skaber den materielle udvikling og klassekæmper de nødvendige forandringer igennem.

De store personligheder er dermed reduceret fra at være geniale skabere af historien til at være tjenere for en bestemt klasses interesser på en bestemt tid.

Konsekvensen af den idealistiske historieopfattelse er, at eftersom virkeligheden (udviklingen) ikke skaber bestemte ideer i en bestemt tidsalder, på et bestemt udviklingstrin, så er alle ideologiske systemer lige gode. Der er ingen værdiforskel (forskel i klasseindhold) på nazisme, liberalisme og socialisme. Det er bare store mænds tanker, der kan være mere eller mindre ubehagelige for en eller anden gruppe mennesker, men som ikke af den virkelige udviklings historie er stemplede "reaktionær" eller "revolutionær".

De politiske systemer er blot et resultat af store mænds tanker uden nødvendig sammenhæng med den allerede stedfundne udvikling. Altså: Hvis blot man skyder et bundt ledende kommunister, så er der ikke mere fare eller behov for en revolution. Hvis blot man forbyder klassekampen som under nazismen i Tyskland eller som i Hrustjofs Sovjetunionen under "hele folkets stat", blot for at tage et par eksempler så er classesamfundet pludselig blevet klasseløst.

Denne idealistiske historieopfattelse er også værdifuld for borgerskabet, når det skal vurdere sine nederlag. Nazityskland og Hitler blev hyldet af store dele af borgerskabet, indtil det socialistiske Sovjetunionen knækkede ryggen på nazismen. Nu kalder de borgerlige historieskrivere så nazismen og verdenskrigen "en gal mands værk". Dermed frikender de kapitalismen. Men den materialistiske historieopfattelse ser klart, at nazismen var en nødvendighed for at undgå revolutionen i det kriseramte, kapitalistiske Tyskland. Om Hitler var gal eller ej, er et spørgsmål helt uden betydning, for han var den mand, kapitalismen havde brug for på dette tidspunkt.

★ ★ ★

Den materialistiske historieopfattelse fastslår, at krige og kriser, nød og elendighed har objektive årsager i det kapitalistiske samfund, og at vi derfor må afskaffe kapitalismen for at afskaffe dårligdommene.

Den idealistiske historieopfattelse er blind, og opfatter derfor alle dårligdomme som et udtryk for "menneskets natur", som man ikke kan stille noget op med.

Læsetips:

Hvis I har fået blod på tanden til at læse mere om marxistisk filosofi, er der her et par tips. Men husk, at det er bøger, som man skal studere og tage sig god tid til; det er ikke romaner.

- Hvis I ønsker en kortfattet og letlæselig sammenfatning af de vigtigste punkter i den marxistiske filosofi, kan I finde den i J.V. Stalin: »Dialektisk og historisk materialisme«, Forlaget Arbejderens 1981.

- En mere uddybende, men også lidt sværere fremstilling af de samme punkter kan I finde i J. Schleifstein: »Indføring i studiet af Marx, Engels og Lenin«, Forlaget Tiden 1975.
- Til dem, der kan lide polemik, kan endvidere anbefales afsnittet om filosofi i F. Engels' velskrevne bog »Anti-Dühring«, Progres Moskva 1984.
- Føler I jer godt rastede og med god tid, kan I evt. begynde at studere V.I. Lenin: »Materialisme og empiriokriticisme«, Forlaget Tide 1970. Det er en af de vigtigste bøger om den materialistiske verdensanskuelse, men det er også temmelig svær at læse. Så lad være med at gå for tidligt i gang med den, så kører I bare sur i den.

Del 2

ØKONOMI

Hvad er økonomi

Økonomien er den materielle basis for menneskenes tilværelse i et givent samfund, dvs. produktivkræfternes udviklingsstade, der bestemmer, hvor stor produktion af menneskelige livsfornødenheder, der er mulig, såvel som produktionsforholdenes tilstand, der bestemmer, hvor mange livsfornødenheder der vitterlig bliver produceret, og hvorledes disse bliver fordelt.

Under afsnittet om den materialistiske historieopfattelse har vi allerede set, hvordan den økonomiske udvikling var bestemmende for hele samfundsudviklingen. Det vil sige, hvordan produktivkræfternes udvikling først bestemmer produktionsforholdenes udseende, hvorefter produktionsforholdene igen virker tilbage på produktivkræfterne. Og hvorledes den økonomiske basis i det hele taget bestemmer den politisk/ideologiske overbygningens udseende, hvorefter denne overbygning igen virker tilbage på basis.

I filosofiafsnittet har vi set materialistisk på historien, set historien som produktionsmådernes udviklingshistorie. Dermed har vi fået en foreløbig økonomisk viden, som giver os forståelsen for sammenhængene mellem produktionsmåde og tænkemåde i de forskellige samfundsformationer samt en forståelse for klassekampens betydning som udviklingskraft. Det er også ud fra den materialistiske historieopfattelse, at vi fastslår, at kapitalismen, som alle tidligere samfundsformationer, kun er et udviklingstrin på vejen til det kommunistiske samfund, hvor klasserne ophører med at eksistere, og hvor produktionsforholdene følgelig ikke mere kan blive en så voldsom bremse på udviklingen, at det er nødvendigt med en revolutionær omdannelse af dem.

Den materialistiske historieopfattelse har gjort os til kommunister, men endnu kun passive kommunister, for det er ikke nok at vide, hvor det bærer henad, vi må også yde vort aktive bidrag til denne udvikling.

Jamen, det giver jo sig selv, for alle de konkrete former for undertrykkelse, vi udsættes for i det kapitalistiske samfund, gør os oprørske! Sandt nok, men endnu er oprørskheden blind: Vi ved, i hvilken retning vi skal gå, men vi kender ikke vejens beskaffenhed, vi kender intet til ujævnheder og grøfter, og vi kan tabe stedsansen og rende den forkerte vej. Se blot til kapitalisterne, der netop er en blind klasse: De opfører sig som spædbørn, der instinktivt sutter, når der er noget at sutte på (profitmuligheder), uden tanker for, om det, de sutter i sig, er sundt eller dødsens farligt.

Hvis vi sjosker afsted i blinde, har vi ingen chancer for at hamle op med det indgroede, brutale og hæmningsløst menneskefjendske kapitalistiske udbyttersamfund. Vi må forstå hele den brogede mangfoldighed af modsætninger i det kapitalistiske samfund, vi må kunne foregribe begivenhedernes gang i en vis udstrækning, vi må kunne skelne mellem ægte og kunstige modsætninger og skabe den politiske enhed omkring arbejderklassen, der er nødvendig for at tilintetgøre udbyttersamfundet.

Derfor er det ikke nok at vide, at økonomien i al almindelighed er bestemmende for politikken. Vi må sætte os ind i det væld af økonomiske mekanismer, der gen

spejler sig i det konkrete, kapitalistiske samfunds praktiske politik. Og det er netop, hvad den marxistisk-leninistiske lære om økonomi hjælper os til.

Den engelske økonomi

Søger, og I skal finde, står der i Biblen, men det hjælper ikke meget at søge, hvis man ikke ved, hvad man skal søge efter og endnu mindre, hvis man på forhånd har lagt grænser for, hvad man vil finde.

I sidste århundrede drog et væld af rigdomshungrende eventyrere til Alaska og andre steder for at finde guld, guld, og intet andet, med det resultat, at de "kasserede" alt, hvad der ikke var guld, som værdiløst.

Nogenlunde ligesådan gik det med den økonomiske forskning i kapitalismens ungdom. De engelske økonomer, som nåede længst, var knyttet til borgerskabet, de havde godtaget kapitalismen, og de ledte efter en måde til at indrette samfundets bedst muligt på, dvs. at indrette det kapitalistiske samfund bedst muligt på.

Derfor søgte de, billedligt talt, guld og kasserede alle andre kostbare mineraler. Derfor gjorde de mange fremragende opdagelser, men uden at de kunne drage konsekvensen af dem. Derfor var den progressive værdi af deres opdagelser tidsbegrænset og forbigående.

Allerede Adam Smith (1723-1790) forstod, at arbejdet var kilden til hele samfundets velstand, men han mente, at det kapitalistiske system kunne og skulle skabe rigdom for alle, ligesom han mente, at folkets og statens interesser harmonerede med hinanden. (Vi kender sådanne synspunkter den dag i dag: "Staten, det er os allesammen"; "Når det går fremad for kapitalisterne, går det også fremad for arbejderne"; "Vi er alle i samme båd" osv.)

Dengang var kapitalismen endnu progressiv, og det var en sådan opfattelse, som Adam Smith lagde frem, også. For i enhver opgangsperiode repræsenterer den revolutionære klasse på sin vis hele samfundets interesse, men fordi disse synspunkter ikke var konsekvente, kunne de kun være progressive for en kort historisk periode. Den periode, hvor det kapitalistiske samfund udviklede sig og tog form.

David Ricardo (1772-1823) fortsatte Smith's arbejde og nåede et godt stykke videre. Han forstod blandt andet, at arbejdere og kapitalister havde uforsonlige interesser, så man ikke på én gang kunne tilgodese begge parter (som i tovtrækning: Hvis den ene part går tilbage, må den anden part nødvendigvis gå frem og omvendt.)

Ricardo indså også, at kriserne var en uundgåelig del af kapitalismen, men han drog ingen konsekvens deraf. Han opfattede dem blot som et nødvendigt onde. Derfor havde heller ikke Ricardos opdagelser en varig, progressiv karakter.

Kari Marx havde derimod ingen lig i lasten. For ham var det allerede indlysende, at kapitalismen kun var et udviklingstrin, og han var derfor interesseret i en så fuldstændig sandhed om kapitalismens indre modsætninger som vel muligt, for kun med en sådan viden kunne det nye samfunds skabere forstå og påvirke udviklingen positivt.

Karl Marx fortsatte den økonomiske forskning der, hvor Ricardo slap.

Vareproduktion og markedsøkonomi

Vareproduktionen, dette at producere med salg for øje, er en fidus, som i hvert fald har været kendt siden slavesamfundets dage. Men helt op til det kapitalistiske samfund var vareproduktionen kun en underordnet del af økonomien. Det fremherskende var, at man producerede for at dække sit eget behov.

Vareproduktionen før kapitalismen havde desuden en lang række begrænsninger, der umuliggjorde, at den fik en fremherskende placering: Det almindelige var nemlig,

at håndværkeren, eller hvad producenten nu var, producerede med sine egne arbejdsmidler og derpå solgte varen som oftest på markeder afholdt nogle gange om året eller gennem kræmmere. Det kunne ikke blive til alverden, dvs. sjældent mere end til at skaffe sig de livsfornødenheder, man

ikke selv producerede. Nogle havde vel nok et par svende og lærlinge, de kunne udbytte, men reglen var, at disse selv siden blev mestre med egne arbejdsmidler.

Alt dette ændrede sig fuldstændig med kapitalismen.

Håndværkeren eller småborgeren blev nu undtagelsen,

Imens reglen var vareproduktion i stort omfang. Arbejderne i den industrielle produktion, som startede sin udvikling med middelalderens manufakturer, havde ikke deres egne produktionsmidler, og det var ikke meningen, de nogensinde skulle have lejlighed til at "begynde for sig selv". De skulle blot levere arbejdskraften og dermed færdig.

Den industrielle vareproducent havde heller ikke et håndværk at tage hensyn til. Hvis det ikke kunne betale sig for ham at producere brændte mandler, så omstillede han produktionen til kloakrensere eller brændevin.

Endelig gik det slet ikke an mere med disse sjældne markeder, hvor håndværkerne halvårligt afsatte deres produktion, og hvor bønder og andre småfolk forsynede sig med fornødenheder af den slags for det kommende halve år. Kapitalismens industrielle vareproduktion billigjorde varerne, øgede behovet og forvandlede hele samfundet til et permanent marked, hvor der blev og bliver købt og solgt hvert eneste minut døgnet rundt, året rundt.

Den samfundsmæssige rigdom eksisterer under kapitalismen kun som en mangfoldighed af varer, og derfor må den enkelte vare være grundbestanddelen. Vores undersøgelse af den kapitalistiske økonomi må derfor starte med en analyse af denne grundbestanddel, af varen. Og værktøjet dertil har vi allerede i den dialektiske metode: dette at splitte tingene op i deres indre modsætninger for derigennem at nå til en forståelse af tingenes væsen.

Økonomiske grundbegreber

For at en vare kan være en vare, det vil sige genstand for køb og salg, må den besidde kvaliteter, der får sælgeren til at sælge og køberen til at købe.

Brugsværdi og bytteværdi

Her har vi først og fremmest brugsværdien, for har varen ingen brugsværdi, kan den selvfølgelig ikke sælges. Brugsværdi har alt, hvad der kan tilfredsstille et eller andet behov hos mennesker. Om det er maven eller fantasien, der tilfredsstilles, er uden forskel.

Men brugsværdi alene gør ingen vare. Frisk luft har f.eks. i høj grad brugsværdi, men ingen vil købe, hvad de gratis kan forbruge. At det er gratis betyder, at luften ikke har nogen bytteværdi.

Bytteværdien, som vi fremover bare vil kalde værdien, og brugsværdien er i varen uadskilleligt forbundne med hinanden, og de gennemtrænger hinanden og udelukker gensidigt hinanden, sådan som vi har set det ved alle andre ægte modsætninger.

Hvis vi sammenligner brugsværdien af et pund kaffe med brugsværdien af 30 cigaretter, får vi en opstilling, der ligger i klasse med våsespørgsmålet: Hvad er højest, Rundetårn eller et tordenskrald? Men hvis vi sammenligner værdien af et pund kaffe med værdien af 30 cigaretter, så kan vi sagtens gøre dette.

Værdien er altså "fællesnævneren" for alle varer.

Hvad er det da, der skaber denne værdi? Hvad er det, der er fælles for alle varer, det være sig bombeflyvere, tandpasta eller lange underbukser?

Det eneste, der er fælles for alle varer, er, at de er produceret ved hjælp af menneskeligt arbejde, at der er brugt menneskelig energi, muskler, nerver, hjerne osv. til fremstillingen. Værdi er således blot et andet udtryk for arbejde, og arbejdet kan måles i arbejdstid.

Hvis vi derefter omskriver eksemplet "30 cigaretter har samme værdi som 1 pund kaffe", så lyder det nu: "Der er brugt den samme arbejdstid på fremstillingen af 1 pund kaffe som på fremstillingen af 30 cigaretter".

Men holder det nu også stik i alle tilfælde, så vi virkelig kan tale om en lovmæssighed? Hvad med eksemplet "frisk luft" eller "kildevand"? Det er dog en kendsgerning, at der sælges frisk luft på dåser i Japan og kildevand i kartoner i Danmark.

Jo, det holder stik, for i begge disse tilfælde er de gratis råstoffer luft og vand blevet bearbejdet, fyldt på dåser og kartoner, og forureningen af luft og vand har skabt et virkeligt eller indbildt behov for disse varer.

Når vi taler om samfundets rigdom, så er denne rigdom ikke andet og kan den ikke være andet end summen af materielle muligheder for at tilfredsstille befolkningens mangeartede behov, dvs. summen af brugsværdi. Dette gælder for ethvert samfundssystem.

Men for det kapitalistiske samfund gælder desuden, at brugsværdien også er den materielle bærer af bytteværdien.

Arbejde og værdi

Som varen kendetegnes ved modsætningernes brugsværdi og bytteværdi, må også arbejdet kendetegnes ved et modsætningsforhold. Et tilsvarende modsætningsforhold.

Når man køber et spisebord til sin stue, køber man snedkerarbejde, for det er snedkerarbejde, der har frembragt spisebordets brugsværdi.

Men prisen, man betaler for denne vare, bestemmes af bordets indhold af abstrakt arbejde, dvs. arbejde, der ikke er bestemt af, hvilket værktøj der er blevet benyttet, men af, hvor megen menneskelig energi, der er blevet forbrugt

Brugsværdien skabes af konkret arbejde, af snedkerarbejde, smedearbejde, malerarbejde osv.

Værdien skabes af abstrakt arbejde, dvs. forbrugt menneskelig energi, slid på muskler, nerver, hjerne osv. målt i tid. Hov hov! Når man måler det abstrakte arbejde i tid, så bliver en vare jo dobbelt så meget værd, hvis den produceres af en doven arbejder, der dobbelt så længe om at få tingene fra hånden? Eller varen bliver stort set værdiløs, hvis man tager en maskine til hjælp, der kan spytte den ud i lyntempo? Skudt forbi: Varens værdi bestemmes ikke af, hvor lang tid der faktisk bruges til fremstillingen, men af, hvor lang tid der i et bestemt samfund til en bestemt tid er gennemsnitligt nødvendig for at producere den pågældende vare.

Det kan lyde indviklet, men hør så her:

Vi forestiller os en enkelt industri, f.eks. pibe-industrien, hvor alle fabrikker på et tilfældigt valgt tidspunkt stort set har de samme maskiner og værktøj til rådighed.

Med dette udstyr fremstilles der gennemsnitligt for alle virksomhederne seks piber i timen pr. mand. Der vil sige, at den samfundsmæssigt nødvendige arbejdstid til fremstillingen af 1 pibe er ti minutter plus afskrivninger.

Hvad er afskrivninger? Tager man en maskine til pibefremstilling, så er dens værdi ifølge arbejdsværdiloven den samlede mængde arbejde, der er brugt til fremstillingen af maskinen fra udvindingen af råmalmen, til den står brugsklar i fabrikken. Hvis det har kostet 1.000 arbejdstimer at fremstille maskinen, og den kan holde til produktionen af 100.000 piber, så overføres der til hver pibe 1/100 arbejdstime, og samtidig mindskes maskinens værdi altså med 1/100 arbejdstime for hver produceret pibe. Det samme gælder selvsagt for bygninger osv.

En pibes værdi er altså ti minutter plus den tid, der er overført til materialerne fra tidligere arbejdsprocesser, plus afskrivninger på maskiner og bygninger.

Hvis en doven arbejder nu kun laver 3 piber i timen, så er denne temponedsættelse ikke nok til at ændre gennemsnittet, dét vil sige den nødvendige tid, og så betyder det kun, at fremstillingsprisen på denne arbejders piber er højere end for andre pibers vedkommende. Altså et profittab for fabrikanten.

Nu anskaffer fabrikanten sig så en ny maskine, der gør det muligt for gennemsnitsarbejderen at producere 30 piber i timen i stedet for seks. Altså er en pibes værdi reduceret til 2 minutter plus afskrivningstiden?

Nej, for pibens værdi bestemmes af den gennemsnitsnødvendige tid, så pibens værdi på markedet er stadig den samme, hvilket betyder at fabrikanten kan hente en ekstraprofit hjem på sine piber. Dvs. en profit ud over den sædvanlige gennemsnitlige.

Varens pris

Værdi og pris er ikke identiske størrelser. Værdien er en vares samfundsmæssigt nødvendige arbejdstid, mens prisen kun tenderer at være lig med værdien, dvs. den svinger omkring værdien. Det er konkurrencen, der sørger for denne tendens.

Hvis prisen på en pibe sættes over værdien som følge af større produktionsomkostninger, der kan skyldes dovenskab eller gammeldags teknik, så vil pibebrugere købe piben billigere et andet sted. Altså må fabrikanten sænke prisen for overhovedet at komme af med sine piber, selv om det betyder et tab for ham.

Omvendt: Når han pludselig på grund af ny teknik er i stand til at producere piberne billigere, så kan han skaffe sig en ekstraprofit, selv om han fastholder en udsalgspris, der modsvarer værdien.

Imidlertid producerer han ikke blot piberne med mindre værdiindhold, han producerer også flere piber og har derfor brug for et større marked, dvs. nogle af de andre pibeproducenters kunder. Derfor nedsætter han prisen på piberne til under værdien dog ikke under i det mindste sin gennemsnitsprofit og han fratager dermed sine konkurrenter deres marked.

Hvis de andre fabrikanter ikke vil brænde inde med piberne og tabe alt, må de også sænke priserne, selv om det betyder profittab. Dette kan de dog ikke blive ved med at gøre, og derfor må de enten gå konkurs, eller de må indføre den samme eller en bedre nyteknik end konkurrenten.

Og når flertallet af pibeproducenterne har indført den nye teknik, vil den gennemsnitlige nødvendige arbejdstid til pibeproduktionen være bragt ned, dvs. pibens værdi er faldet, og så må den pibeproducent, som startede med den nye teknik, også nøjes med en gennemsnitsprofit som tidligere.

Således regulerer konkurrencen priserne, så de tenderer eller svinger omkring varernes værdi, og samtidig bevirker konkurrencen, at de enkelte producenter hele tiden tvinges til at forbedre deres tekniske produktionsapparat for at skaffe sig fordel over for de andre.

Penge

Værdien gør, at enhver vare principielt kan byttes med enhver anden vare i et eller andet forhold, men da det er for besværligt at rende rundt og slæbe på et køleskab, indtil man finder den mand, som netop mangler et køleskab, og som samtidig har de varer, man selv ønsker, finder man en vare, som det er mere praktisk at slæbe rundt med.

Denne vare er guld.

Guld har stor værdi i forhold til vægt og omfang, fordi der er ikke meget guld, og fordi det kræver meget arbejde at udvinde det. Det er holdbart under næsten alle omstændigheder og desuden let at bearbejde, dvs. dele op.

Derfor bliver varen guld almindelig værdimåler for alle andre varer, men også omsætningsmiddel og værdiopbevaringsmiddel.

At gullet også ud over at være værdimåler, er omsætningsmiddel viser sig ved, at pengene optræder som mellemlid ved hvert varebytte. Og som værdiopbevaringsmiddel gælder de i situationer, hvor det er for usikkert at blande sig i investeringshalløjet i samfundet, dvs. krisetider.

Men guld er også en vare og underlagt de samme lovmæssigheder om udbud og efterspørgsel som alle andre varer indbefattet profittab-udligninger osv. Derfor er det ikke en konstant og urokkelig værdimåler, men en elastisk, påvirkelig værdimåler-både internt i samfundet og mellem de forskellige lande.

Blandt andet derfor har gullet i hvert land sin nationale form som penge, som i den kapitalistiske verden står i et eller andet forhold til guld.

Arbejdskraften

Det er alene menneskeligt arbejde, der er værdiskabende, dvs. det abstrakte arbejde, der blot kan bestemmes som forbrug af den menneskelige organisme. Men ikke alt arbejde overfører på samme tid lige stor værdi til varen.

Tager vi den almindelige, ufaglærte arbejder, der udfører et arbejde, alle principielt kan udføre, så overfører han på én arbejdstime mindre værdi til en vare end f.eks. en faglært smed gør, selv om smeden ikke arbejder hårdere og forbruger mere energi end arbejdsmanden! Hvorfor? Og ødelægger det ikke teorien om det abstrakte, værdiskabende arbejde?

Nej, det ødelægger ikke teorien om det abstrakte, værdiskabende arbejde, for den værdi, arbejdsmanden skaber ved en times arbejde, og den værdi, smeden skaber ved en times arbejde, kan sættes i forhold til hinanden. Altså f.eks. 1 times arbejdsmandsarbejde svarer til 1 time og fem minutters smedearbejde.

Forskellen består ikke i, at vi vurderer smedens arbejde højere end arbejdsmandens, men i det samme, som gør sig gældende, når en maskines værdi afskrives på varen under produktionen.

Smeden har brugt nogle år på at producere sine kvalifikationer en læretid på 4 år og disse fire år skal afskrives, hvorved smeden altså skaber større værdi på en time end arbejdsmanden, der ingen læretid har at afskrive.

Også andre faktorer gør sig gældende såsom særligt farligt eller opslidende arbejde: Hvis man har et job, hvor man slides op, ti år før en arbejder gennemsnitligt er opslidt, så skal disse ti år også afskrives, eftersom det er indlysende, at nedslidningen skyldes et større forbrug af arbejderens muskler, nerver, hjerne osv. end gennemsnitligt i timen.

Arbejdskraften og dens pris

Arbejdsværdilæren overtog Marx fra Ricardo, men Ricardos arbejdsværdilære afslørede ikke udbytningen og kunne således heller ikke forklare klassekampen undtagen som en simpel interessekamp mellem købere og sælgere af arbejde. Altså var klassekampen egentlig slet ingen klassekamp.

Arbejdere og arbejdsgivere stod over for hinanden som ligeberettigede handelsparter, for ville arbejderne ikke sælge sit arbejde til den tilbudte pris, havde han sin frihed til at lade være.

Men arbejderne havde i virkeligheden ikke denne frihed. Jo, en formel frihed til at sige nej til en kapitalist og vælge en anden men ingen frihed til at sælge på andet end kapitalismens betingelser.

Der var altså tale om et tvangsforhold, og nu drejede det sig om at afsløre udbytningsforholdet og derved den materielle årsag til klasseantagonismen, det vil sige til det modsætningsforhold mellem udbyttede og udbyttere, der kun kan løses ved en revolutionær omformning af produktionsforholdene. Og det var Marx' største fortjeneste på det økonomiske område, at han klarlagde dette spørgsmål netop ved at anvende Ricardos arbejdsværdilære i sin fulde konsekvens.

Arbejde og værdi er, som vi har set, to udtryk for den samme ting, og en vares pris svinger omkring dens værdi, altså dens indhold af arbejde.

Når nu arbejderne blev betalt for sit arbejde, så måtte prisen på arbejde altså også svinge omkring arbejdets værdi, og det vil sige, at arbejderne skulle have udbetalt værdien af hele sin produktion, fra regnet udlæg til råstoffer og deslige samt afskrivning på bygninger og maskiner. Men det var helt indlysende, at sådan gik det ikke. Kapitalerne voksede og voksede, og hvad pokker var det, der fik dem til det? Enten var der noget galt med arbejdsværdiloven. Eller også var det ikke arbejde, arbejderne solgte, men noget andet.

Dette "noget andet" viste sig at være arbejdskraften.

Arbejdsgiverne betaler ikke arbejderne for deres arbejde, men for deres arbejdskraft, dvs. de køber retten til at slide på en levende organisme efter visse, fastlagte regler i et bestemt tidsrum og

efter varesamfundets spilleregler betaler de kun på sliddet på denne organisme, denne arbejdskraft, der er i stand til at producere langt større værdier, end den selv forbruger på produktionen.

Og så holder arbejdsværdiloven stik: Arbejdslønnen er ikke prisen på arbejdet, men på arbejdskraften, og denne pris svinger omkring arbejdskraftens værdi.

Arbejdskraften og dens værdi

Hvad er så værdien af den vare, der kaldes arbejdskraft?

Arbejdskraften skal genopbygges hver dag, for at mennesket kan fortsætte med at arbejde. Dette arbejdende menneske har brug for mad, hvile, klæder, tag over hovedet. Det har brug for at opfostre børn, så der også er arbejdskraft til rådighed for morgendagen, og det skal have mulighed for at forsørge sine gamle, fordi man ikke skrotter nedslidte mennesker, som man gør med maskiner.

Prisen på arbejdskraften svarer til omkostningerne ved produktionen af arbejdskraft, det vil sige de ovennævnte ting og disse ting er varer, produceret ved forbrug af arbejdstid.

Men arbejdskraftens genskabelses- eller reproduktionsomkostninger, dvs. arbejdslønnen, består af to dele.

For det første det nødvendige minimum, der overhovedet gør det fysisk muligt at leve, arbejde og opfostre den nye generation. Presses prisen på arbejdskraft ned under dette minimum, kan arbejderen ikke arbejde, dvs. han mister sin brugsværdi, og det er kapitalisten ikke interesseret i.

Men kapitalisten vil til gengæld bestræbe sig på at holde lønnen så nær det nødvendige minimum som muligt.

Dog, arbejdernes fornødenheder, og dermed arbejdskraftens værdi, består yderligere af en del, der er bestemt af historiske og traditionelle grunde. Denne del af arbejdskraftens pris adskiller arbejdskraften fra alle andre varer, for den hænger sammen med, at arbejderne er tænkende og politisk handlende mennesker.

Denne anden del strækker sig fra det nødvendige minimum op til den traditionelle levestandard, og det er klart, at skønt der ikke er stor forskel på de fysiske krav, man stillede til arbejdskraften i halvtredserne og halvfjerderne, så var der stor forskel på levestandarden fra den ene til den anden af disse perioder.

Markedsmekanismernes konkurrencelove virker også på arbejdsmarkedet: Når der er "fuld beskæftigelse" som i tresserne, tvinges prisen på arbejdskraften i vejret som følge af den voksende efterspørgsel, og det betyder, at prisen på arbejdskraft stiger over dens værdi. Hvis højkonjunkturen varer længe nok, bliver den nye levestandard traditionel, og dermed har arbejdskraftens pris stabiliseret sig i et nyt leje. Omvendt i krisetider som nu, hvor efterspørgslen på arbejdskraft er faldende, vil kapitalejerne prøve at tvinge arbejdskraftens pris ned under dens værdi,

og fastholdes dette længe nok, bliver levestandarden tilvænnet på et lavere niveau, og vi får igen en stabilisering af arbejderkraftens pris på dette lavere niveau.

Sådan virker konkurrenceloven, men den virker ikke uhindret, netop på grund af klassekampen. Også den politiske og organisatoriske styrke hos henholdsvis borgerskabet og arbejderklassen spiller ind og kan fremskynde eller sinke virkningerne af markedsløven på lønområdet, men ikke ophæve dem.

Merværdi og profit

Forskellen på arbejdskraftens værdi og arbejdets værdi kalder vi merværdien.

Dette forhold, som camoufleres af, at arbejdslønnen udbetales, som om den var betaling for arbejdet (timeløn og endnu værre akkordløn), adskiller sig altså i virkeligheden ikke principielt fra middelalderens hoveri-arbejde. Hovbonden var bundet til jorden, til én godsejer. Arbejderen er ikke bundet til én kapitalist, det er forskellen; ligheden består i, at hovbonden arbejdede halvdelen af ugen på sin egen jord for at tilfredsstille sine egne fornødenheder, mens han så måtte arbejde gratis for godsejeren resten af ugen. Arbejderen sælger sin arbejdskraft for f.eks. otte timer ad gangen, producerer sine egne livsfornødenheder i løbet af måske tre timer og arbejder derefter i virkeligheden gratis for kapitalisten de resterende fem.

Der er en hel del mere at sige om denne merværdi, som arbejderen skaber og kapitalisten tilegner sig, men det venter vi lidt med. I stedet vil vi kigge lidt på dette mærkelige fænomen, som kaldes "kapital".

Kapitalen og dens kredsløb

Kapital er ikke, således som man ofte forestiller sig det, en bunke penge. Kapital er samfundets rigdom på private hænder (eller statslige, men det vil vi vende tilbage til), og denne rigdom kendetegnes ved to ting: For det første, at den består af varer, altså fremtræder som brugsværdi. For det andet, at den hele tiden øger sin egen værdi.

Denne værditilvækst skyldes ikke, således som en almindelig misforståelse påstår, at kapitalejeren sparer. Ved at spare opnås der intet ud over at bevare det, det allerede findes: Hvis vi f.eks. har 100 kilo kartofler og gemmer dem (et andet udtryk for at spare), vil de aldrig blive til mere end 100 kilo kartofler højest kan de blive gamle, rådne op og forsvinde. Derimod kan vi sætte kartoflerne og få en ny høst og dermed en større mængde ud af dem. Men at plante og høste betyder at arbejde. Og arbejde er da også det eneste, der kan få en varemængde til at vokse. Arbejde er det eneste, der kan skabe kapital og få denne til at øges i værdi.

Kapital er faktisk ikke andet end ophobet arbejde.

Omsætter man kartoflerne i penge og gemmer pengene, vil disse fungere som en slags værdikonserves, hverken mere eller mindre. Sætter man dem i banken, kan de måske øge værdien ved rentetilskrivningen, men banken kan kun udbetale renter, fordi pengene i perioden, hvor de henstår, bliver investeret i forskellige former for arbejde.

En anden besynderlig opfattelse af kapital er, at den opstår ved at sælge varer til forhøjede priser... Men uanset hvor meget man forhøjer en vares pris (forudsat man kan få den afsat til denne pris), bliver varemængden ikke større, dvs. der sker højst en omflytning af værdi fra et sted til et andet.

må

Lad os prøve at se, hvordan denne pokkers kapital fungerer:

$$P \rightarrow V \left\{ \begin{array}{l} \frac{A}{P_m} \dots\dots\dots P_r \dots\dots\dots V + m \rightarrow P + m \end{array} \right.$$

Sådan ser kapitalens kredsløb ud, men det kræver vist en lille forklaring:

Kapitalisten har penge (P), der i dette samfund er et udtryk for værdi. Han har flere penge, end han kan forbruge på mad, drikke, bolig og diverse luksusudskjælinger, og derfor investerer han dem, dvs. han køber varer (V) for dem. Pengekapitalen er altså blevet forvandlet til Varekapital. Men hvis denne Varekapital skal kunne vokse, må den have en bestemt sammensætning, den må nemlig

bl.a. bestå af Arbejdskraft (A), for uden arbejde ingen værditilvækst Varekapitalen består altså af to dele, to slags varer Arbejdskraft og Produktionsmidler (Pm) (råstoffer, afskrivninger på bygninger, maskiner osv.). Når varekapitalen består af både produktionsmidler og arbejdskraft, er den blevet til Produktionskapital, Pr, dvs. den har fået vokseværk. Efter produktionen står vi så med en ny portion varer. Disse varer indeholder de samme råstoffer osv., som fandtes i det oprindelige Pm... men A, altså arbejdskraften, er sporeløst forsvundet i produktionsprocessen! Til gengæld er den nye varemængde mere værd, end den vi havde i starten af processen, den er nemlig V (den oprindelige varemængde) + m (merproduktet/merværdien). Og vi ser det rigtigt det øjeblik varekapitalen afsættes, omsættes til penge: Den sum, kapitalisten startede med, er vokset med m.

Som modsætningen brugsværdi/værdi betinger handelsbevægelsen, således betinges produktionsbevægelsen af en modsætning i produktionskapitalen mellem **konstant**-kapital (produktionsmidlerne, der overføres til den nye vare kun med en ændring af formen) og **variabel**-kapital (arbejds lønnen), der er den virkelig aktive investering, eftersom den ikke blot overfører sin værdi, men også frembringer en merværdi.

Den tid, det tager for en kapital at gennemløbe forvandlingsfasen fra pengekapital over produktion tilbage til pengekapital, kalder vi kapitalens omslagstid. Og jo hurtigere dette kredsløb foregår, jo hurtigere kan kapitalisten geninvestere og gentage processen, dvs. at han hurtigere kan udnytte (nedskrive) den **faste** kapital.

Det er for at sikre dette, at kapitalisten kører med flerholdsdrift, skruer arbejdstempoet op, presser på med overarbejde osv.

Og af samme grund er det, at man har en arbejdsdeling mellem handelskapital og produktionskapital: Værdien af en vare kan kun realiseres som brugsværdi, men for at få kapitalen til at cirkulere hurtigere overlader producenten varerne til handelskapitalisten. I handelssektoren skabes der stort set ingen værdi (næsten alt arbejde i handelssektoren er udtryk for kapitalismens planløshed og ikke for det under alle omstændigheder nødvendige), men produktionskapitalisten overlader handelskapitalisten varerne til en pris under værdien. For handelskapitalisten gider nemlig ikke være handelskapitalist, hvis han ikke får lige så høj profit af sine investeringer som fabrikanten; og er der ingen handelskapitalister, må fabrikanten selv stå for det, og det vil blive endnu dyrere i hvert fald ikke billigere.

Det er væsentligt at slå fast, at kapitalrente og handelsprofit kommer fra den merværdi, der er skabt i produktionen. Ikke, som de borgerlige økonomer påstår, fra handels- og bankkapitalerne selv.

Dette kredsløbssystem, som vi netop har beskrevet, foregår igen og igen hver eneste dag og i et væld af forskellige udgaver side om side og i forlængelse af hinanden, og man kunne fristes til at tro, at det kunne fortsætte sådan i al evindelighed.

Men det kan det ikke.

Den væsentligste betingelse for, at kapitalcirkulationen kan fungere som en evighedsmaskine, der for hvert omslag øger den samfundsmæssige rigdom, er en uhyre omhyggelig undersøgelse af, hvad der er brug for af henholdsvis nyinvesteringer i produktionssektorerne og af forbrugsgoder til befolkningen, og at man siden producerer med bevidst sigte på at tilgodese disse behov bedst muligt og i stadig stigende omfang.

Det er, hvad man gør med den socialistiske planøkonomi.

Men under kapitalismen kan det aldrig lade sig gøre, fordi en væsentlig del af produktionsmidlerne er privatejede, og fordi hele den samfundsmæssige produktion er styret af profitmotivet... Men det vender vi siden tilbage til.

Merværdiraten

Som vi så i sidste afsnit, er kapitalen livløs, hvis ikke den består af to dele, dvs. af både konstant og variabel kapital.

Den konstante kapital er som nævnt alt det, der uforandret eller konstant overføres fra en form til en anden: råstoffer, maskinafskrivninger, varme, el og andre former for driftsenergi.

Den variable kapital er den del (arbejdslønnen eller investeringerne i arbejdskraft), der vokser i produktionens løb.

Når vi ved, hvad der er investeret i henholdsvis konstant og variabel kapital, og vi ved, hvor meget produktionen har øget denne størrelse med altså merværdien kan vi udregne merværdiraten, og merværdiraten fortæller os, hvor meget arbejderne bliver udbyttede.

Altså f.eks.: Konstant kapital 1000 kroner plus variabel kapital 500 kroner forvandles til en vare, hvis værdi er 2000 kroner altså er merværdien også 500 kroner. Eftersom det kun er den variable kapital, der tilfører varen ny værdi, får vi, når vi dividerer merværdien med den variable kapital,

$$\frac{500}{500} = 100\%$$

Merværdiraten eller udbytningsgraden er altså den variable kapital divideret med merværdien, og det vil i ovenstående eksempel sige 100% udbytning altså har arbejderne arbejdet gratis i halvdelen af tiden.

Merværdien og dermed merværdiraten tilstræber kapitalismen at øge på to måder, som vi kalder produktion af absolut merværdi og produktion af relativ merværdi.

Absolut merværdi: Hvis arbejdsgiveren forlænger arbejdstiden, eller hvis han f.eks. via akkorder presser tempoet i vejret, så der slides mere på arbejdskraften, sker der en absolut vækst i merværdien.

Dette var, hvad man uhyggeligt massivt gjorde under højkonjunkturen (f.eks. visse områder af slagterierne, hvor denne gennemsnitlige alder for arbejdere, der kunne klare tempoet, var nede på omkring 25 år). Det samme sker ved overarbejde, hvor tilvæksten i den absolute merværdi dog mindskes af overtidsbetalingen, men hvor kapitalisten til gengæld sikrer sig en hurtigere nedskrivning af den faste kapital og en hurtigere omslagstid for kapitalen.

Relativ merværdi: Hvor produktionen af absolut merværdi går lige lukt i lommen på den enkelte kapitalist, er produktionen af relativ merværdi først og fremmest i kapitalistklassens og det kapitalistiske samfunds interesse (og dermed i sidste ende også den enkelte kapitalists).

Relativ merværdi produceres enten ved, at produktionen af arbejderne livsforbrønde billiggøres på den ene eller anden måde, så arbejdskraftens produceres på en kortere tid; eller ved, at arbejderklassens levestandard presses ned (reallønssænkning), således at arbejdskraften også på den måde produceres på kortere tid.

Dette er, hvad der systematisk sker i denne tid som følge af regeringernes krisepolitik med nedskæringer og lønstigningsbegrænsninger.

Profit og profitraten

Merværdiraten udtrykker altså udbytningsgraden, men det har ingen særlig interesse for kapitalisterne at vide, hvor meget de udbytter arbejderklassen. Derimod er de interesseret i at få en så stor profit som muligt.

Lad os tage eksemplet fra merværdirateafsnittet med konstant kapital 1000 kroner plus variabel kapital 500 kroner, der gav en merværdi på 500 kroner.

Kapitalisten vil blæse på, at det kun er den variable kapital, der er værdiskabende, for han har ikke investeret 500 kroner, men 1500 kroner, og han vil have afkast af alle disse 1500 kroner.

Formlen for profitraten kommer derfor til at se således ud:

$$\frac{\text{merværdi (500)}}{\text{konstant kap. (1000) + variabel kap. (500)}} = 33 \frac{1}{3}\%$$

Profitraten er altså ikke 100%, men kun 33 1/3%

Profitraten viser ikke alene ikke udbytningsgraden, den tilslører, at der overhovedet finder en udbytning sted, fordi den foregiver, at enhver investeret krone er lige værdiskabende og dermed, at arbejderen er blevet betalt for sit arbejde.

Profitraterns udligning

Det er indlysende, at når det kun er den variable kapital, der er værdiskabende, mens profitraten udregnes efter den samlede kapital, så vil profitraten sandsynligvis være højest, hvor den variable kapital udgør størsteparten af den samlede kapital, dvs. hvor der er en lav organisk sammensætning. Men det er også indlysende, at kapitalister, der investerer på områder med en høj organisk sammensætning af kapitalen, f.eks. gennemmekaniserede og automatiserede virksomheder, ikke vil finde sig i at få en mindre profitrate end den, der kan hentes hjem, hvor der er lav organisk sammensætning.

Altså flytter kapitalen fra områder med høj organisk sammensætning til områder med lav organisk sammensætning.

Hvad betyder det?

Det betyder, at vareudbuddet fra kapitalområdet med den lave organiske sammensætning springer så meget, at varenes pris falder til under deres værdi.

Samtidig indskrænkes vareudbuddet fra kapitalområdet med den høje organiske sammensætning, hvorved priserne her stiger over værdien. Denne bevægelse på den ene side faldt til under værdien, på den anden side stigning over værdien fortsætter, indtil profitraterne er udlignet.

Sådan stiger kapitalen fra det ene område til det andet og tilbage igen, og derved kommer profitraten til at svinge omkring en gennemsnitsprofit på alle områder. Vi har tidligere set, hvordan denne springen foregår fra produktionskapital til handelskapital og det samme sker også efter kapitalens omlagstid, dvs. mellem områder med lang omlagstid (f.eks. boligområdet) og områder med kort omlagstid (f.eks. fødevareproduktion).

Disse processer foregår uafledigt under kapitalismen køb og salg af som f.eks. aktier og danner et fantastisk kompliceret og fuldstændig ukontrollerbart maskineri, der naturligvis ikke bliver mindre ukontrollerbart af, at også aktier og andre værdipapirer, der repræsenterer kapitalen, selv optræder som varer, hvis priser varierer med udbud og efterspørgsel (kursstigninger og fald).

Profitraterns udligning bevirker, at prisen for den enkelte vare, pris forstået som varens ombytningsforhold med penge, ikke i almindelighed er lig med værdien af denne vare. Tilsvarende er profitten nemlig ikke i almindelighed lig med merværdien i den enkelte vare. Profitten er ligeledes blevet til en gennemsnitsprofit, og prisen er blevet en produktionspris bestående af konstant kapital plus variabel kapital plus gennemsnitsprofit.

Og netop kapitalens stræben efter gennemsnitsprofit er den økonomiske "grundlov" for kapitalismen i dennes tidlige, liberale fase.

Den kapitalistiske krise

Den kapitalistiske produktion lider og har altid lidt under en medfødt sygdom, et indre modsætningsforhold, der med jævne mellemrum kommer til udtryk som afsætningskrise. Opgang stagnation depression opgang stagnation depression... Sådan ser den kapitalistiske produktionsudvikling ud.

Kapitalisterne søger at holde lønnen nede for at sikre størst mulig profit pr. vareenhed, og samtidig søger de at øge produktionen mest muligt for at sikre så stor en samlet merværdi som muligt.

Produktionsforøgelsen sker ved at udpine arbejdskraften mest muligt og ved stadige forbedringer af produktionsapparatet.

Forbedringerne af produktionsapparatet betyder, at kapitalens organiske sammensætning stadig øges, hvilket kræver en endnu voldsommere rovdrift på lønningerne (direkte og gennem prisstigninger), hvis profitraten ikke skal falde.

Disse forhold betyder et stadigt fald i den relative løn løn i forhold til produceret merværdi dvs. et stadigt fald i forbrugsgrundlaget, der gør afsætningen af den kapitalistiske produktion til en kilden sag.

Dertil kommer så, at når produktionen med mellemrum støder på den alt for lave efterspørgsel bl.a. fordi lønnen holdes nede så svarer kapitalisterne med en absolut forringelse af lønningerne (reallønsnedgang), hvorved efterspørgslen yderligere mindskes og stagnationen uddybes til en virkelig krise.

Vi kalder disse stadig gentagne kriser for overproduktions- eller afsætningskriser, for som sådan fremtræder de i samfundet, og krisens egentlige årsag er kapitalens indre modsætninger. Det forhold, at den stadige jagt efter højere profit øger kapitalens organiske sammensætning på bekostning af hele samfundets forbrugsevne (købekraft), hvad der i sidste ende slår profitraten ned.

Og så står man på én gang med arbejdsløshed, ledig produktionskapacitet og ledig kapital (altså absurd nok, med alle ingredienserne til fortsat produktion!!).

Men hvorfor kan man ikke gøre noget ved et så indlysende idiotisk fænomen?

Det kan man også, men hvis produktionen i et moderne industrisamfund skal kunne foregå gnidningsløst og krisefrit, så kræver det, at produktionen af forbrugsgoder (fra fødevarer og klæder over beboelsesejendomme, skoler, børnehaver og biblioteker, TV-apparater og bøger, til tandbørster og medicin m.m.) afpasses nøje efter befolkningens betalbare behov, og at produktionen af kapitalgoder (fabriks- og lagerbygninger, kontorer og butikker, maskiner, transportmateriel, vejnet osv.) lige så nøje afstemmes efter hele den samfundsmæssige udviklings behov. Hverken mere eller mindre... og dette lader sig kun gøre under socialismen.

Den kapitalistiske produktion tager ikke sit udgangspunkt i befolkningens behov, men i ønsket om profit. Ingen kapitalist vil finde sig i, at hans produktion skal mind

skes i en periode, eller at overskud fra hans virksomhed skal flyttes til et område, hvor produktionen ikke kapitalistisk set kan svare sig, blot fordi befolkningen har brug for denne "urentable" produktion. Og kapitalisterne forhandler ikke med hinanden, for at produktionsudvidelser og -omlægninger kan blive mest formålstjenlige for samfundet; de konkurrerer.

Derfor får produktionen denne anarkistiske karakter.

Derfor kan man ikke planlægge den kapitalistiske økonomi.

Derfor må vi lide under de blinde virkninger af de økonomiske lovmæssigheder i samfundet.

Profittens højde er afgørende for, om der skal produceres eller ej. Fald i profitraten medfører nedgang i produktionen og beskæftigelsen, uanset om der er behov for produktionen eller ej, og uanset hvilken elendighed det medfører for arbejderklassen og andre småfolk.

Kriserne er en pestilens for næsten alle i det kapitalistiske samfund: Firmaer krakker, tvangsauktioner hører til dagens orden, arbejdsløshed og elendighed. Alle klasse modsætninger skærpes, og klassekampene får samfundet til at knage i sin grundvold. Men hvis ikke resultatet bliver en revolutionær omvæltning (det skal vi ikke diskutere her), så har krisen også en rensende virkning på kapitalismen:

Når virksomheder krakker, overtages de af andre kapitalister til spotpriser langt under værdien, dvs. værdien af den konstante kapital formindskes, hvorved kapitalens organiske sammensætning bliver lavere, og der er atter mulighed for at producere til en højere profitrate.

Denne ansprende virkning forstærkes yderligere af, at den antagelige profitrate er blevet presset ned, og det samme er prisen på arbejdskraft.

Og så kan det hele begynde forfra.

Imperialismen

Og så kan det hele begynde forfra, ja, men ikke med samme udgangspunkt: Kapitalen er nu koncentreret på færre hænder, dvs. at forbrugsgrundlaget er blevet yderligere indsnævret, og at modsætningsforholdet mellem samfundets produktionsevne og samfundets faktiske forbrugsevne er blevet skærpet, så den næste krise vil følge hurtigt efter og blive endnu voldsommere og endnu mere pinagtigt osv., osv.

Frihandelskonkurrencen render småproduktionen overende: Småkapitalister bliver til storkapitalister... eller de går til grunde i kampen. Produktion og kapital koncentrerer mere og mere, forskellige produktionsgrene begynder at udvikle sig til monopoler, bankerne overtager produktions- og handelskapital og omvendt, dvs. lånekapital og produktionskapital smelter sammen til det, vi kalder finanskapital.

Kolonierne er forlængst blevet opdelt mellem de kapitalistiske nationer som markeder for vareeksport og som en kilde til billige råvarer. De stærkeste kapitalistiske koncerner overskrider hjemlandets grænser, opdeler verdensmarkedet mellem sig, og i hjemlandet falder profittaten på grund af den voldsomme vækst i den konstante kapital.

Altså begynder man at eksportere kapital i stedet for varer! Alle tiders fidus: I kolonierne er der billig arbejdskraft, så man kan producere med en ganske lav organisk sammensætning af kapitalen og dermed hente kolossale profitter hjem, som ikke bliver mindre af, at det var afhængige lande, der blev investeret i. Råstofferne måtte leveres til bundpriser, kapitalgoder købes til ågerpriser (jernbaneanlæg osv.), betalt med kapital lånt af sælgerlandets imperialister til ågerrenter.

Superprofitterne strømmede til de imperialistiske moderlande (i Danmark fuldførtes denne udvikling omkring århundredeskiftet), hvor de blev brugt til yderligere udvikling af monopolerne og til bestikkelse af dele af arbejderklassen. Det imperialistiske opkøb af det danske socialdemokrati fandt sted i denne periode, og der blev aflagt fagligt svendestykke med septemberforliget i 1899 og politisk med Staunings ministerielle medvirken til en grosslavehandel: salget af de dansk vestindiske øer i 1917.

Dette er et meget groft billede af imperialismen, som Lenin døbte "den døende og rådnende kapitalismens epoke".

Kapitalismens højeste udviklingsfase, hvor den gamle kapitalisttype, der selv styrede deres virksomheder, må vige pladsen for aktionærer, kuponklippere, rentierer og andre former for passive storkapitalister. I imperialismens epoke, snylterkapitalismens epoke, er den egentlige magt samlet hos ganske få mennesker, finansoligarkiet, der ejer og kontrollerer gigantiske værdier, samtidig med at de fuldstændig behersker statsmagten. I denne fase har kapitalismen fuldstændigt udspillet sin pragmatiske rolle. I imperialismens tidsalder er det ganske almindeligt, at staten ikke blot optræder som fællesnævner for de kapitalistiske monopoler, men også selv giver sig af med kapitalistisk produktion.

Statsejet vareproduktion under kapitalismen adskiller sig ikke fra anden kapitalistisk produktion. Det er en vareproduktion, underlagt de samme blinde lovmæssigheder som al anden vareproduktion, og når kapitalisterne tillader statseje, er det i egeninteresse. Lad os tage eksemplet DSB:

En jernbane er en kapital med en uhyre høj organisk sammensætning og en uhyre lang omslagstid. Altså kan området ikke virke tiltrækkende på privatkapitalisterne, men eftersom jernbanerne i høj grad er en nødvendighed for den kapitalistiske produktion, får staten lov at overtage. Staten sørger så for investeringerne, beforder godset til billige fragtrater... og lader i så høj grad som muligt passagertrafikken betale driftsomkostningerne. Enkelt.

Et langt vigtigere udtryk for imperialismen er dog statsmonopolismen, der udvikler sig som en side af imperialismen. Statsmonopolismen påtager sig beskyttelsen af indenlandsmonopoleme i

forhold til den udenlandske konkurrence (valutacentral, eksportkreditråd osv.). Og for at råde bod på imperialismens voksende indre modsætninger tillemper statsmonopolismen en statslig planlægning, der består i forvaltningslapperier til fordel for monopolerne: Det økonomiske råd, priskontrol, forligmandsinstitutioner, statsindgreb i dette og hint, fagforeningernes indkorporering i statsapparatet osv.

Statsmonopolismen gennemsyrrer i dag hele det imperialistiske samfund og har til opgave at råde bod på de værste af imperialismens skavanker. Denne statsmonopolisme slår ikke mere til, og er nu i høj grad udviklet til blokmonopolisme, der kommer til udtryk i sammenslutninger som EF, Comecon, NATO, Verdensbank, OECD, i fænomener som valutaslanger o.lign.

Imperialismens almene krise

På samme måde, som manufakturernes i den feudale middelalder var kimen til den kapitalistiske produktionsmåde, er den moderne monopolkapitalisme kimen til den socialistiske produktionsområde. Dvs. at produktionen er blevet samfundsmæssig: ikke længere et væld af småkapitalister inden for hvert produktionsområde, men et mere eller mindre sammenhængende hele, der sågar hverken lader sig begrænse af produktionsområder eller landegrænser. Men skønt produktionen er blevet samfundsmæssig, er tilegnelsen stadig privat og tilmed koncentreret på ganske få hænder.

Dette skrigende modsætningsforhold mellem produktivkræfternes samfundsmæssighed og de private produktionsforhold kan ingenlunde afhjælpes ved statsmonopolismen. Imperialismen sønderrives af sine egne indre modsætninger, først og fremmest mellem proletariatet og borgerskabet, og imperialismens epoke er også de socialistiske og de antiimperialistiske revolutioners epoke.

Men også mange andre modsætninger udvikles og skærpes i imperialismens epoke, og i begyndelsen af dette århundrede indtrådte imperialismens almene, permanente krise.

Denne kendetegnes af den økonomiske, næsten permanente afmatning i de imperialistiske baglande som følge af produktionsapparatets oppustning (tilvæksten i kontant kapital), der overhovedet ikke kan udnyttes fuldt ud.

Imperialisternes jagt på den maksimale profit medfører en barbari, der langt overgår den, kolonialismens udvikling i sin tid foranledigede. Økonomisk, politisk og militær slavebinding af folkene rundt om i verden er almindelig, og stadig oftere fører kampene om markeder og råstoffer til imperialistiske krige, tilmed til verdenskrige. Den første af disse var en simpel omfordelingskrig, og som sådan startede den anden også... indtil imperialismen koncentrerede alle kræfter om i stedet at tilkæmpe sig den mægtige markedsandel, der var det socialistiske Sovjetunionen.

Kapitaleksporten har tvangsudviklet kapitalismen i de tidligere kolonier, og med dette forhold følger en vågnende nationalbevidsthed hos folkene der, og det kommer til folkelige revolutioner, vendt imod imperialismen, og imperialistiske krige mod udviklingslandene.

Hvor de socialistiske og nationaldemokratiske revolutioner sejrer og bevarer selvstændigheden trods det voldsomme økonomiske, politiske og militære pres, mindskes imperialismens markedsandel og adgangen til råstofressourcer, hvilket betyder en forstærket rivalisering mellem de imperialistiske magter om resten af verdensmarkedet; og den fortsatte koncentration af kapitalen i multinationale koncerner fremtvinger politiske økonomiske og militære blokdannelser kontrolleret af imperialistiske supermagter.

Alt dette og meget mere er udtryk for den imperialistiske kapitalismes almene krise, og denne almene krise afsvækkes ingenlunde af, at Sovjetunionen med vasaller samt Kina nu er i færd med fuldstændig at integrere sig i den imperialistiske rodebutik. Ingen af disse lande er nemlig blot og bart markeder, de er også storproducenter, konkurrenter. De er blevet til imperialistiske magter med

lige så mange indre modsætninger som den øvrige imperialisme og med lige så stor interesse i at undertrykke og udplyndre folkene som alle andre imperialistmagter.

Socialimperialismen

Alle, der kender en smule til socialistisk planøkonomi, ved, at markedslovene ikke afskaffes med socialismens opbygning, at værdiloven ikke ophører med at fungere, så længe der er vareproduktion og vareproduktion er der under socialismen, om end planlægningen efter behovet afbøder blinde virkninger som krise, arbejdsløshed, stagnation og krigsliderlighed.

Loven om udbud og efterspørgsel fungerer stadig under socialismen, fordi der endnu findes flere ejendomsformer (kollektive og statslige) side om side, men under socialismen virker denne lov så godt som kun på produktionen af forbrugsgoder. Produktionen af produktionsmidler er ingen vareproduktion med salg for øje. Det er statens produktion til sig selv, der distribueres efter det samfundsmæssige behov uden handel, uden penge som mellemlid. Produktionsmidlerne under socialismen er ikke mere privatejede.

Sådan er det dog ingeniunde mere i Sovjetunionen.

Bedriftslederne på de sovjetiske virksomheder har forlængst fået et selvstyre over virksomhederne, der nærmer sig privatbesiddelsens form. De enkelte bedrifter har kontrarevolutionen efterhånden givet mulighed for at tilbagebetale den konstante kapital, staten har investeret, ligesom de har fået retten til at samhandle uden om statsplanlægningen og selvstændigt sælge ud af den konstante kapitaldele, opkøbe produktionsmidler, afskedige arbejdere osv. altsammen i profitproduktionens interesse, i kampen for den maksimale profitrate.

Den enkelte virksomhed er dermed i praksis blevet en kapitalistisk enhed, der ikke kan gøres til genstand for videre planlægning, end statsmonopolismen i Danmark kan planlægge for ØK eller F.L. Smith, og denne planløse selvstændighed er i høj grad videreudviklet gennem industrielle blokdaner af monopolkarakter, mens særlige områdeinteresser udvikler sig overalt i takt med decentraliseringen. Derved er markedsøkonomien genoprettet i sin fulde konsekvens: Der er nu blind konkurrence mellem de enkelte virksomheder, mellem kapitalgrupper og statssektorer, og der er en næsten fri prisdannelse på et overvejende frit marked.

Men hvor er den kapitalistiske profitinteresse i dette stykke. Hvor er udbytningen af arbejdere og tilegnelsen af merværdi?

Proportionalt med profitratens vækst, dvs. i henhold til den enkelte virksomheds rationaliseringsafskedigelse af arbejdere, udsalg af konstante kapitaldele, kontrakter med andre virksomheder uden om den statslige planlægning osv., overføres der penge (merværdi) til løn og bonusfonde... og disse summer udbetales til den kapitalistiske overklasse efter dennes eget skøn nøjagtig som man i aktieselskabsbestyrelserne herhjemme skønner, hvor stor en del af profitten der skal udbetales til aktionærerne.

Men får arbejderne da ikke bonus? Vel gør de så! Men prøv at se på størrelsesordenen. En direktør kan "tjene" 10 til 30 gange så meget som en arbejder, og omsætter vi det til danske tal, hvor en arbejder tjener 130.000 kroner om året, så får en direktør altså fra 1 million og trehundredetusinde til små fire millioner om året foruden andre privilegier.

Der er således ingen tvivl om, at kapitalismen fuldt og helt er genoprettet i Sovjetunionen, og at økonomien trods særtræk, der hænger sammen med afstamningen fungerer helt og holdent på den planløse, profitjagende markedsøkonomis præmisser.

Dette kan selvfølgelig kun forstærkes af, at Sovjetunionen, som alle andre imperialistiske lande, giver sig af med kapitaleksport, imperialistiske angrebskrige og almindelig integration af og i verdensimperialismens økonomiske system.

Det samme sker i Kina, hvor man lægger stor vægt på at udvikle den helt private kapitalistiske del af økonomien, og begge disse stormagter, Sovjetunionen og Kina, plages da også af kriser som alle andre kapitalistiske lande.

Imperialismens cykliske kriser

Skønt monopolerne, der på én gang er konkurrencens modsætning og et barn af denne, strækker sine fangearme ud i hele samfundet, ud over hele verden, så har de ikke afskaffet konkurrencen, sådan som det også fremgik af ridset af Sovjetunionens socialimperialistiske økonomi.

Konkurrencen foregår overalt i samfundet ved siden af monopolerne, ligesom de foregår mellem monopolerne både i national og international målestok. Udbud og efterspørgsel gælder stadig, alle kapitalismens økonomiske lovmæssigheder gælder stadig, og derfor slipper imperialismen heller ikke uden om de cykliske afsætningskriser. Blot fremtræder de som en del af den almene krise, som de skærper både akut og langsigtet. Og disse cykliske kriser har stadig den egenskab, at de skaber revolutionære situationer.

Da det sidste opsving herhjemme startede i halvtredserne, begyndte det, som et opsving altid gør, med fornyet investeringslyst omkring produktionen af kapitalgoder. Dette har den fordel, at det tager sin tid at bygge storværfter, kæmpefabrikker osv., og i bygnings tiden får arbejderne lønninger, der øger efterspørgslen på forbrugsvarer, uden at produktionen (af kapitalgoder) selv bidrager til udbuddet. Forøget efterspørgsel på forbrugsvarer betyder prisstigning og stigende profitter, både som følge af prisstigningerne og den øgede udnyttelse af den eksisterende produktionskapacitet... og det sætter så yderligere gang i investeringerne i produktionen.

Men når et stykke investeringsarbejde er færdigt og indføjet i produktionskapitalen, sker der tre ting:

- Den kapitalmængde, som profitten beregnes af, vokser og får profitraten til at falde.
- Den nye fabrik, maskine osv. begynder at spytte varer ud, så udbuddet stiger, priserne trykkes... og dermed også profitraten.
- Anlægsarbejderne ophører med at tjene penge deres arbejde er jo færdigt dermed falder efterspørgsel, og priserne trykkes yderligere... og det gør profitraten også.

Det skete bare ikke i tresserne, og hvorfor?

Fordi anlægsarbejderne kunne anvendes i produktionen, ikke mindst på værfterne, hvor kapitalens organiske sammensætning var forholdsvis lav, dvs. der skulle bruges masser af arbejdskraft, for efterspørgslen på især tankertonnage voksede voldsomt på grund af efterspørgslen på olie til de nye industrier og fik tilmed endnu et opsving, da Suez-kanalen blev lukket fra 1967 til 1975.

Også Vietnamkrigen efterspurgte skibstonnage samt mange, mange andre ting (de danske koncerner byggede f.eks. flyvepladser i Thailand til operationsbrug for amerikanerne), ligesom de internationale spændinger omkring situationen i Sydøstasien og Mellemøsten gav påskud for øget oprustning, dvs. investering i uproduktive formål også i Danmark.

Yderligere blev markedet udvidet ved kreditgivning til private, og f.eks. afsætningen af hårde hvidevarer blev forbedret ved, at disse ting blev faste installationer i nybyggerierne. Dette, men i endnu højere grad rentestigning som følge af efterspørgslen på lånekapital, fik huslejerne til at stige til himmels. Der opstod en afsætningskrise på boligområdet, som blev afhjulpet ved boligsikring og indskudslångivning. Begge dele var intet andet end afsætningshjælp til gældende profitrate til kapitalisterne.

Monopolkapitalen kontrollerer statsapparatet, og statsapparatets opgave var at sikre afsætningen til gældende profitrate. Hvordan? Ved at staten optrådte som køber i langt højere grad, end den

havde økonomisk mulighed for (kapitalisterne betalte jo meget lidt i skat de investerede i stedet, og afskrev investeringerne, så væksten i den konstante kapital ikke belastede profitraten for meget) på trods af de voldsomme skatteopskruninger. Dette skete på flere måder.

- Ved at skabe inflation gennem stigende pengeudstedelse.
- Ved at optage lån i udlandet, der blev lånt eller givet videre som "ulandshjælp" på den betingelse, at pengene blev brugt til indkøb af varer fra Danmark.
- Ved at stå som formidler af og garant for kapitalisternes lån i udlandet.

En helt igennem traditionel socialdemokratisk-imperialistisk økonomisk politik til at udskyde det uundgåelige.

Suezkanalen blev genåbnet, oliepriserne (som indgår i den konstante kapital) steg, afsætningsvanskelighederne til gældende profirate tog til, vorene hobede sig op og belastede yderligere profitraten. Man kaldte det olie-krisen, men det var begyndelsen til afsætningskrisen.

Stagnationen var en kendsgerning. Arbejdsløshed ledig produktionskapacitet ledig kapital.

Se blot til værftsområdet: Værfter er blevet lukket, og alle værfter har indskrænket. Selv en udpræget monopolvirksomhed som Lindøværftet, der har overtaget en forholdsvis større del af markedet og omstillet produktionen, kører i dag med halvt så megen arbejdskraft som i begyndelsen af halvfjerdsene.

Under højkonjunkturen har småkapitalisteme fået lov at vokse sig store, men de har ikke den soliditet, som kendetegner monopolerne, og nu bliver de slagtet fra en ende af: Thorsen, Bonde Nielsen, Rovsing, Flexplan osv... Kæmpekoncernerne overtager, når det passer dem: Mængder af kapitalister, som ikke ønsker at løbe nogen risiko, sælger ud og anbringer pengene i uproduktive værdier som ædelmetaller, og storfinansien ejer eller kontrollerer lånekapitalen. Når det passer i deres kram, standser de pengeforsyningerne og kreditterne til de mindre kapitalister, der udmærket kan være foretagender til klatskilling på hundrede af millioner og overtager den konkursramte, konstante kapital til spotpriser. Derved nedbringer de den organiske sammensætning af deres samlede kapital og opnår større profitsikkerhed.

Og så har vi den konservative regering til at gennemføre deflationspolitikken: Arbejdsløsheden vokser og øger udbuddet af arbejdskraft, så lønningerne falder, derved mindskes købekraften, levestandarden falder, og den relative merværdiproduktion øges. Yderligere indkræver staten mere i skatter og afgifter, end den forbruger på hjemmemarkedet (tilbagebetaling af udenlandsgælden), og købekraften i samfundet mindskes yderligere. Endelig gribes der direkte ind med pres på lønningerne med lønrammer og lofter.

På baggrund af den billiggjorte arbejdskraft bestræber man sig på at lokke kapitalisterne til at investere især på eksportområdet, hvor deflationspolitikken øger mulighederne for at konkurrere sig til passende profiler.

Nedskæringer på alle sociale områder, der er uproduktive i kapitalistisk forstand, er en selvfølgelig del af deflationspolitikken.

Når man tager krisens rensende virkninger i betragtning, skulle det hele altså blot være en overgang, som ræven sagde, da de trak pelsen af ham.

Måske...

Vi er ikke alene i lommen på de danske monopoler, men også på USA og større imperialistiske magter i EF. Disse lande er også kriseramte, og de søger så vidt muligt at eksportere krisens virkninger til os og andre smålande. Og de har noget at eksportere af, når man ved, at USAs fremgang siden 1945 ud over rovdriften på tre fjerdedele af verdens befolkning er finansieret ved en indenlandsk gældsætning på 1 milliard danske kroner om dagen, og at f.eks. Vietnamkrigen blev finansieret gennem inflation, ved at staten betalte krigsudgiftene med nyoptrykte pengesedler.

Oprustningsvanviddet er et glimrende marked for finanskapitalen, men en kilde til yderligere forarmelse af småfolk, og når oprustning i sig selv ikke er nok, er finanskapitalen ikke bleg for at kaste os ud i krig. Krig er det bedste marked overhovedet, fordi her ødelægges varerne lige så hurtigt, som man kan producere dem, samtidig med at byer dvs. vældige kapitalansamlinger lægges i grus og skaber nye muligheder for uhæmmet storkapitalistisk produktion. Krigen er altid en trussel under imperialismen, og denne trussel vokser ud over alle livsfarlige grænser i en krisesituation.

Samtidig skærpes alle modsætninger. Klasse modsætningerne i de kapitalistiske lande, modsætningerne mellem de imperialistiske lande indbyrdes, modsætningerne mellem de imperialistiske lande og de afhængige lande... og, naturligvis, modsætningerne mellem kapitalisme og socialisme. Denne krise vil nødvendigvis blive langvarig, og den kan meget vel blive den sidste kapitalistiske storkrise.

Læsetips

I har nok allerede fundet ud af, at politisk økonomi ikke er noget, man lærer fra den ene dag til den anden. Der er ikke nogen genvej til denne viden, kun arbejde, studier og tålmodighed.

* Men ønsker I en rimelig overskuelig indføring i marxismens politiske økonomi, kan I finde den hos I. Grünbaum: »Kapitalismens politiske økonomi«, Forlaget Røde Hane 1970.

* En smule længere, men også meget overskuelig er lærebogen »Politisk økonomi. Kapitalismen«, Forlaget Arbejderen 1986.

* Vil I vide noget om det økonomiske grundlag for imperialismen, bør I læse Lenins klassiske bog »Imperialismen som kapitalismens højeste stadium«, Udvalgte Værker, bind 6, Forlaget Tiden 1981.

* Når I føler jer hjemme i grundprincipperne i marxismens politiske økonomi, og når I mener, at I har tiden dertil, var det måske en idé at begynde at studere K. Marx: »Kapitalen«, Rhodos 1970-72.

Del 3

SOCIALISME

Utopia

Så længe, der har eksisteret undertrykte og udbyttede mennesker, er der også blevet drømt om og kæmpet for et bedre og mere retfærdigt samfund, med en mere ligelig fordeling af samfundets materielle og kulturelle goder. Men uanset hvordan fortidens fremsynede drømmere opfattede fremtidens samfund, så kom virkeligheden altid til at se anderledes ud end drømmene, når det nye samfund omsider blev til gennem revolutionære omvæltninger. Årsagen til dette var, at fremtidsdrømmene savnede viden om det samfund, de levede i, og som de ønskede forandret. De gjorde altid regning uden vært, og det viste sig altid, at virkeligheden var et noget mere genstridigt stof at arbejde med end drømmene.

Det græske ord *utopos* betyder "intet steds", noget der ikke findes, og da englænderen Thomas More (1478-1535) i 1516 udgav sit værk om den privatejendomsløse, tolerante idealstat, kaldte han både statsmodellen og bogen "Utopia". Et begreb, der siden da har været anvendt især på urealistiske drømmerier og ugenneførlige ideer. Men hvad vigtigere er: Thomas More og italieneren Tommaso Campanella (1568-1639), hvis værk om idealstaten "Civitas Solis" udkom i 1623, blev forløberne for den utopiske socialisme, som fik sin glansperiode langt senere i slutningen af det 18. og begyndelsen af det 19. århundrede.

De utopiske socialister var børn af oplysningsfilosofien (18. århundrede) og det fremvoksende kapitalistiske samfund. De lod sig inspirere af den nye tids muligheder for materiel velstand, såvel som af den nød og elendighed, der var medaljens bagside, men også af de praktiske, eksperimenterende bevægelser, der havde udfoldet sig i kølvandet på de første antif feudale revolutioner. Det gælder f.eks. "Ligemage", der udgjorde en venstrefløj af besiddelsesløse inden for den tyske reformationsbevægelse i det 16. århundrede.

Det 18. og 19. århundredes utopiske socialister var idealister. Flere af dem var i besiddelse af en genial fremsynethed, men ingen af dem havde eller kunne have en virkelig indsigt i samfundets økonomiske og politiske lovmæssigheder. Derfor forstod de, at samfundet var skævt indrettet, men de forstod ikke klassekampens rolle og altså heller ikke dialektikkens historiske konsekvens. De mente alle, at deres propaganda og deres eksperimenter var så indlysende rigtige, at selv overklassen måtte bøje sig for argumenternes styrke, at alene tankens kraft og eksemplets magt kunne forandre samfundet.

I dag kan vi mere os over de utopiske socialisters naivitet, men det ville være fjollet bagklogskab. Robert Owen i England (1771-1858) og franskmændene Gabriel-Bonnot de Mably (1709-85), Charles Fourier (1772-1837) og Saint-Simon (1760-1825) havde en stor betydning for udviklingen af den tidligste socialistiske bevægelse og for f.eks. de franske revolutioner i 1830, 1848 og 1870-71. Men hvad der er langt vigtigere: De utopiske socialister blev en væsentlig inspirationskilde for den videnskabelige socialismes grundlæggere, Karl Marx og Friedrich Engels.

Fra utopi til virkelighed

I modsætning til de utopiske socialister stolede Marx og Engels ikke et klap på, at overklassen kunne snakkes til fornuft, og i hvert fald sagde alle erfaringer, at borgerskabets gode vilje hørte op, når det drejede sig om deres pengepung, om deres ejendomsret. Og drømmere var de heller ikke: De var ikke interesserede i at slås mod vindmøller, men kun i de fremskridt, der kunne begrundes videnskabeligt, og som var materielt mulige.

Første skridt var, som forklaret i filosofiafsnittet, at fastslå verdens materialitet, at afdække materiens dialektiske bevægelseslove, at påvise udviklingens lovbundethed og verdens foranderlighed. Og vigtigst af alt, at påvise den samfundsmæssige praksis, først og fremmest arbejdet, som udtryk for menneskets bevidsthed, for bevidsthedens aktive tilbagevirken på den materielle virkelighed.

Herfra var vejen ikke lang til den materialistiske forståelse af historien som produktionsmådernes historie: Samfundsformationerne fremstod som et resultat af produktionsmådernes udvikling, forandringerne af samfundsformerne kunne kun forklares ved klassekampen, der var det politiske udtryk for modsætningsforholdet mellem produktivkræfter og produktionsforhold.

Konsekvensen af den materialistiske historieopfattelse var således indlysende: Kapitalismen var kun et trin i en udvikling, ligesom alle tidligere produktionsmåder med tilhørende samfundsforhold havde været det, følgelig måtte også kapitalismen gå til grunde efter en tid.

Kapitalismen havde skabt de materielle betingelser for en ny og højere samfundsform. Ligeledes havde kapitalismen udviklet menneskenes erkendelse af omverden i en sådan grad, at det også var muligt at forstå samfundets lovmæssigheder. Kunne kapitalismen så ikke være det sidste udviklingstrin, som blot trængte til en finpudsning, inden det blev den "frihedens verden", hvor menneskene gennem bevidst planlægning blev herrer over deres egen tilværelse? Hvis Karl Marx havde været utopisk socialist, ville han have været stoppet op her for at sige: Kære blodsugere, nu må I bruge jeres sunde fornuft og indse, at filosofien og historien er imod jer. Bøj jer derfor for det uundgåelige og gå i spidsen for opbygningen af socialismen.

Men Marx var ikke utopisk socialist, og han analyserede i stedet det kapitalistiske samfund for at nå til en forståelse for det materielle grundlag for klassekampen. Dette kompleks af analyser, den politiske økonomi, afslørede ikke alene, at arbejderklassen blev udbyttet det kunne enhver se men først og fremmest, hvordan arbejderklassen blev udbyttet, og hvorfor kapitalismens indre modsætninger hele tiden måtte skærpes, hvorfor kapitalismen aldrig kunne blive harmonisk og krisefri, hvorfor massernes elendighed var en fast bestanddel af kapitalismen, og hvorfor kapitalismen altså også havde sine egne banemænd: Det moderne industriproletariat.

Dermed var det fastslået, at kapitalismen ikke blot var et historisk udviklingstrin, men det sidste udviklingstrin inden socialismen, eller som Marx ofte kaldte det: kommunismens laveste form. Den materialistiske historieopfattelse havde dødsdømt kapitalismen og sat socialismen på dagsordenen. Ikke som en utopi, men som en materiel nødvendighed. Ikke som en mulighed, men noget i sidste ende uundgåeligt.

At socialismen er uundgåelig betyder ikke, at den kommer "af sig selv". Det betyder:

- At kapitalismen med sin planløse grådighed stadig hyppigere, stadig flere steder og i stadig længere tid ad gangen skaber objektive betingelser for revolutioner.

- At kapitalismen har frembragt en revolutionær klasse arbejderklassen der har de kræfter og de intelligens res

sourcer, der er nødvendige for at omstyrte kapitalismen og opbygge socialismen... og som er sådan placeret i samfundet, at den kun kan løse sine egne tilværelsesproblemer, hvis den samtidig løser hele samfundets, udviklingens problemer.

- At den menneskelige erkendelse med marxismen-leninismen har nået et videnskabeligt stade, der muliggør den fuldstændige beherskelse af samfundsudviklingen.

- At kapitalismen allerede har gjort produktionen samfundsmæssig i en sådan grad, at den private tilegnelse af produktet virker grotesk. At kapitalismen har frembragt en sådan materiel rigdom, at alle sociale problemer kan løses ved overgangen til en højere samfundsform, ved overgangen til frihedens planlagte rige.

Den revolutionære teori og partiets nødvendighed

Men socialismens uundgåelighed forudsætter ikke bioten revolutionær klasse, forstået som en klasse, som af sine objektive livsbetingelser tvinges til at gøre oprør mod det bestående. Nej, socialismens uundgåelighed forudsætter også en revolutionær teori. Den revolutionære teori er betingelsen for, at der overhovedet kan eksistere en revolutionær bevægelse, og først når den spontant oprørske klasse er bevæbnet med denne teori, bliver den en virkelig revolutionær klasse, der kan omstyrte det bestående.

Det er nødvendigt med kendskab til filosofien og økonomien for at kunne besvare revolutionens **hvorfor**? Men det er den videnskabelige socialisme i snæver forstand den politiske teori, der bygger på økonomien og filosofien der besvarer revolutionens **hvordan**?

Men den revolutionære teori opstår ikke spontant i den revolutionære klasse.

Af sig selv, spontant, ud fra egne erfaringer når arbejderklassen til en erkendelse af klasse modsætninger i samfundet. Ligeledes spontant når arbejderklassen frem til en forståelse for, hvordan det er nødvendigt med en bred, faglig organisering for at kunne varetage egne interesser over for borgerskabet **inden for den kapitalistiske samfunds rammer**. Arbejderklassens spontane bevidsthed er altså en fagforeningsorienteret bevidsthed.

Men de erfaringer, der er at hente i arbejderklassens dagligdag, rækker ikke til at se ud over kapitalismens grænser. Dertil kræves indsigt i hele samfundets økonomiske og politiske opbygning, i alle de ting, som marxismen-leninismen beskæftiger sig med, og dertil kræves en videnskabelig forskning, som arbejderklassen heller ikke oprindeligt havde mulighed for at give sig af med.

Derfor blev det repræsentanter for den progressive, borgerlige videnskab, der kom til at grundlægge den videnskabelige, revolutionære teori, nemlig Marx og Engels. Det blev deres opgave at tilføre arbejderbevægelsen den revolutionære teori så at sige udefra. Og det var, hvad der skete i perioden 1864 til 1872 ved 1. Internationales mellemkomst.

Foreningen af den revolutionære teori med den praktiske arbejderbevægelse er altså en fuldbyrdet historisk kendsgerning. Marxismen-leninismen er og har siden 1. Internationales dage været arbejderklassens politiske teori og ideologi, hvilket måske fremgår klarest af, at reformismen og de revisionistiske strømninger netop er blevet til som borgerskabets forsøg på at nedkæmpe den revolutionære teoris betydning. Når der stadig er nogen, der påstår, at de har til opgave at sikre denne forbindelse mellem marxismen-leninismen og arbejderbevægelsen, så er det udelukkende et krumspring, der tager sigte på at lægge den revolutionære strømning i arbejderklassen ind under en revisionistisk, ikke-proletarisk ledelse.

Nuvel, men arbejderklassen i Danmark er ikke marxistisk-leninistisk skolet? Nej, men det er en ganske anden ting, som hænger sammen med mange års fravær af et revolutionært kommunistisk parti, som det eneste organ, der kan sikre, at arbejderklassen handler i overensstemmelse med marxismen-leninismen. Lige så umulig en revolutionær bevægelse er uden revolutionær teori, lige så umulig er revolutionen uden det kommunistiske parti fordi partiet og partiet alene repræsenterer marxismen-leninismen i arbejderklassen.

Dette er den første og vigtigste grund til partiets nødvendighed.

Nuvel, men var det så ikke mere naturligt, mere logisk, at lade arbejderklassens egne, spontant forståelige masseorganisationer forvalte teorien og dermed blive den revolutionære ledelse af klassen?

Umiddelbart kunne det lyde rimeligt, men her kommer den forskelligartede bevidsthedsudvikling ind i billedet.

Proletariatet underlægger sig hen ad vejen partiets og marxismen-leninismens ledelse, men kun fordi det gennem egne erfaringer indser, at marxismen-leninismen modsvarer arbejdernes objektive

interesser. Denne erkendelse kommer højest ujævnt og forskelligartet til live i arbejderklassen, fordi der er stor forskel på arbejds- og livsbetingelser og dermed erkendelsesmuligheder. Også den enkelte arbejders begavelse og almene viden spiller en væsentlig rolle.

Derfor vil kun forholdsvis få arbejdere inden for rammerne af det kapitalistiske samfund tilegne sig marxismen-leninismen i fuldt videnskabeligt omfang. Flere, men stadig forholdsvis få, vil nå til en forståelse for den revolutionære politik i en udstrækning, hvor de kan betegnes som bevidste revolutionære. Men langt de fleste vil, i større eller mindre grad, ligge under for borgerlige og småborgerlige fordomme helt frem til revolutionen, ja, endog i lang tid efter revolutionen. Hvilken konsekvens har det?

- Hvis en masseorganisation havde revolutionen på programmet, ville den aldrig blive en virkelig masseorganisation.

- Hvis der er tale om en masseorganisation, vil og kan den først sætte revolutionen på programmet, når et flertal af medlemmerne gennem deres erfaringer har erkendt nødvendigheden af noget sådant. Og det vil blive meget tæt på revolutionen.

Kort sagt kan et revolutionært program ikke opretholdes, det revolutionære perspektiv kan ikke bevares i en demokratisk ledet masseorganisation, fordi flertallet vil få lov til at bestemme, og dette flertal har ingen videnskabelig funderet revolutionær bevidsthed. Derfor gør den forskelligartede bevidsthedsudvikling partiet nødvendigt.

Revolutionens videnskab kan, lige så lidt som enhver anden videnskab, gøres til genstand for almindelige, demokratiske beslutningsprocesser. Tyngdeloven virker, uanset hvor stort et flertal, der er imod den. Lovene om revolutionens nødvendighed eksisterer fortsat, selv om de bliver nedstemt i en masseorganisation. Derfor må det revolutionære program beskyttes i en mindre organisation, hvori der kun optages medlemmer med en så udviklet klassebevidsthed, at de kan bringes til at studere og forstå marxismen-leninismen, at de derfor kan være med til at beskytte og udvikle marxismen-leninismen, og at de også vil handle i overensstemmelse med den.

Partiet er arbejderklassens center for videnskabeligt arbejde. Partiet er arbejderklassens universitet. Partiet er arbejderklassens højeste, kollektive bevidsthed, dens generalstab.

Alene spørgsmålet om marxismen-leninismens uforfalskethed gør det således klart, at partiet er en livsnødvendighed for klassekampen i almindelighed, revolutionen i særdeleshed. Der er andre politiske og organisatoriske grunde til, at partiet ikke kan undværes, og nogle af dem vil vi komme ind på senere.

Partiet og masseorganisationerne

Hvad skal vi så med masseorganisationer, når disse aldrig kan være revolutionære?

Jamen det kan masseorganisationerne skam også godt. De kan bare ikke fastholde en revolutionær kurs uden partiets ledelse.

Hvert eneste klasespørgsmål, fra kampen om femogtyve øre mere i timen over kampen for kvindernes ligestilling, kampen mod krig og oprustning til kampen om magten i samfundet, kan besvares revolutionært eller reformistisk/revisionistisk. Og uanset hvor mange borgerlige forbehold og fordomme arbejderklassen og dens forbundsfæller endnu har, så kan flertallet af disse bringes til at indse det rigtige i den revolutionære løsning af det enkelte problem. Selv om de ikke som marxisterne-leninisterne kan se det med fuldt overblik i et revolutionært, strategisk helhedsbillede.

Men arbejderklassens flertal kan ikke bringes til at indse den rigtige problemløsning ved teoretiske argumenter eller selv ved den bedst formulerede propagandaartikel. Arbejderklassens flertal erkender ved at erfare. Erkender først og fremmest gennem deres egne erfaringer, og netop i masseorganisationerne gør de deres erfaringer systematisk inden for et afgrænset område. Derfor er ledelsen af masseorganisationerne et spørgsmål om massernes erfaringer, og det vil sige, at det er et

spørgsmål om overalt iblandt dem at have arbejdende kommunister, som ved deres eksempel vinder tillid og autoritet.

Forholdet mellem massebevægelserne/masseorganisationerne og det kommunistiske parti er afgørende for, om masserne handler revolutionært i den enkelte, konkrete situation, og dette ledelsesforhold er ikke og kan ikke bestemmes af love og regler, men kun af frivillighed.

Revolutionens subjektive betingelser

Alle historiske erfaringer fortæller os, at revolutionerne finder sted, når borgerskabet ikke mere kan leve som hidtil, når arbejderklassen ikke mere vil leve som hidtil.

Den planløse kapitalistiske grådighed skaber ret hyppigt sådanne situationer, hvor borgerskabet ikke kan fortsætte som hidtil, men må gribe til fascistisk terror og/eller krig for at øge udbytningen af proletariatet ud over de sædvanlige grænser. Dette kalder vi revolutionens objektive betingelser. Disse objektive betingelser medfører ofte spontane massestrejker, demonstrationer og opstande, som sædvanligvis druknes i blod, fordi borgerskabet er så forbandet godt organiseret og ikke bleg for at bruge vold, når det synes påkrævet.

Men det er ikke disse spontane kampe, der sigtes til, når marxister-leninister taler om, at arbejderklassen ikke mere vil fortsætte som hidtil.

Den ånd, der besjæler sådanne opstande, er en nødvendighed for revolutionen, men eftersom proletariatet ikke er tankelæsernes klasse, så kommer disse opstande i spredt fægtning, og de er lette at knuse eller at afspore ved hjælp af borgerskabets agenter i klassen (reformister, revisionister osv.).

Nej, revolutionens objektive betingelser den økonomiske krise med ruin og forarmelse af det store befolkningsflertal, med opsving i de spontane klassekampe, med borgerlig krigsog terrorpolitik, med dødsforagtende småopstande og magthavernes opløsningsprægede politiske kriser alt dette er nødvendige betingelser for revolutionen, men den har ingen udsigt til at lykkes, hvis ikke også de subjektive betingelser er til stede. Og de subjektive betingelser er i arbejderklassens politiske bevidsthed udtrykt i masseorganiseringens omfang og karakter, og, vigtigst af alt, i det kommunistiske partis modenhed, styrke og autoritet.

En militant masseorganisering er nødvendig for at forene arbejderklassen og det store befolkningsflertal, så de kan gøre brug af deres vældige styrke. Og det revolutionære fortrobsparti er nødvendigt for at lede den vældige klassehær korrekt, efter videnskabelige principper og med militær præcision. Kun således kan borgerskabets statsmagt rendes overende og revolutionen føres til sejr.

Politiske partier i almindelighed

I ethvert classesamfund, hvor der altså eksisterer forskellige samfundsgrupper med modstridende interesser, må disse, hver især, sikre sig, at deres specielle interesser bliver tilgodeset. Således har der, lige siden slavesamfundets dage, eksisteret noget i retningen af politiske partier.

Overklassen udøvede først og fremmest sin magt gennem staten, men inden for overklassen var der forskellige klikker, som stredes om at få lov til at udøve magten. Og selv slaverne havde såmænd deres skjulte forsamlinger, når og hvor dette var muligt.

Det samme gjorde sig gældende under feudaltidens. Adelen havde sine hemmelige selskaber, borgerskabet havde sine loger eller religiøse selskaber, håndværkerne havde deres sammenslutninger osv.

Men først med udviklingen af de moderne borgerlige stater af mere eller mindre demokratisk tilsnit fik partidannelserne den betydning og det omfang, de har i dag.

For de traditionelle, borgerlige partiers vedkommende er der tale om en simpel arbejdsfordeling: Nogle må tage sig af det politiske, mens andre giver sig af med at tjene penge og de, der laver det politiske arbejde, får så deres andel i tyvekosterne bagefter.

Borgerskabet udøver sin egentlige magt gennem statsapparatet og i kraft af sine besiddelser. Derfor er de borgerlige partier ikke kamppartier det tager politi og militær sig af men vælgerforeninger, hvor man ved passivt medlemskab og direkte bidrag understøtter den politik, der passer bedst til forretningerne.

I sådanne partier opnår man ikke indflydelse gennem demokratiske kanaler, men kun ved at betale med klingende mønt eller i kraft af, at andre er rede til at betale for en stråmand. Sådanne partier betaler sig fra det meste af det, man sædvanligvis forbinder med partiarbejde, og de "aktive" medlemmer går blot og venter på, at der skal komme en ledig tjans til dem et eller andet sted i det politiske liv. De borgerlige partier er først og fremmest skoler i levebrødspolitik og et marked, hvor unge, håbefulde spirer udbyder deres talenter til salg.

Dette gælder for alle de åbent borgerlige partier, mens de såkaldte arbejderpartier som socialdemokratiet, SF og DKP nærmer sig i forskellig grad afhængigt af den udvikling de har gennemgået. Dog, fælles for dem alle er, at de ikke er og ikke har brug for at være kamporganisationer, da de udøver deres indflydelse eller søger at vinde indflydelse gennem statslige og andre legale, gennemkontrollerede, parlamentariske organer.

Alle de såkaldte arbejderpartier organiserer deres virksomhed på en illusion om demokratiet, parlamentarismen og den borgerlige statsmagt, og alene ved det om ikke ved andet forråder de arbejderklassens sag.

Det kommunistiske parti et parti af en ny type

Det kommunistiske partis modenhed, styrke og autoritet er det vigtigste udtryk for arbejderklassens politiske bevidsthed, og dermed er det også et barometer for udviklingen af revolutionens subjektive betingelser i det hele taget. Og hvorfor så det? Fordi et sådant parti ikke som de borgerlige kan købe sig indflydelse. Der findes ingen love og regler, der bestemmer, at arbejderklassen skal lade sig lede af partiet. Partiet kan ikke love arbejderklassen noget som helst andet end sin ledelse, og denne ledende rolle kan partiet kun opfylde, hvis masserne og især arbejderklassen frivilligt underlægger sig dets ledelse. Og dette sker kun, hvis de har absolut tillid til partiet.

Denne tillid opbygges efterhånden, som partiet beviser, at det er i stand til at fremlægge den rigtige politik for løsningen af de mange spørgsmål, der uafslædigt rejser sig af klassekampen. Men betingelsen for, at partiet får lejlighed til at bevise noget som helst, er, at dets medlemmer, hvor de end færdes, har kammeraternes tillid.

Det betyder, at hvis medlemmerne af det revolutionære parti er nogle upålidelige subjekter, ja, hvis de blot i almindelige arbejders øjne fremtræder som "under gennemsnittet" af soliditet, kammeratlighed og moralsk vandel, så vinder de ingen autoritet hverken for selv eller det parti, de repræsenterer. Partiets, og især det unge partis autoritet står og falder med medlemmernes autoritet i de kredse, hvor de har deres daglige gang.

Netop derfor kan et revolutionært parti ikke bare optage hvem som helst. Medlemmerne må udvælges omhyggeligt, og der må stilles store krav til klasseholdning, klassemoral, politisk forståelse og disciplin.

Men selv om menneskematerialet er den første forudsætning for partiets ledelse af klassekampen, nytter det ikke meget, hvis det ikke fører en rigtig og konsekvent politik dvs. en politik i overensstemmelse med marxismen-leninismen.

Dette kræver, dels at partiet fungerer som et politisk universitet for medlemmerne, dels at disse selv uafslædigt arbejder på at udvikle sig teoretisk- og praktisk-politisk, men så sandelig også

kulturelt. Det kommunistiske parti har brug for så helstøbte mennesker som muligt, og det har ikke råd til at samle på politiske analfabeter. Disse vil i så fald komme til at øve indflydelse på partiets politik ud fra uvidenskabelige synspunkter, og den slags avler revisionisme.

Endelig er det en betingelse for en rigtig politik, at der fra alle dele af samfundet tilgår partiet en stadig strøm af oplysninger. Kun ved en stadig vekselvirkning mellem partiet og arbejderklassen, mellem partiet og hele det omgivende samfund, kan kommunisterne fastholde det politiske overblik og træffe de rigtige beslutninger.

Dette fører os lige over i marxismen-leninismen organisationsprincipper, den demokratiske centralisme.

Denne organisationsform blev udviklet af Lenin og Stalin på grundlag af erfaringerne fra Kommunisternes Forbund og 1. Internationale over Pariserkommunen og 2. Internationale frem til Oktoberrevolutionen og den efterfølgende socialistiske opbygning i Sovjetunionen.

Den demokratiske centralisme sikrer partimedlemmerne størst mulig demokratisk indflydelse på grundlag af den maksimale effektivitet. Den sikrer ligeledes vekselvirkningen mellem medlemmer og partiledelse, såvel som mellem partiet og den øvrige arbejderklasse. Og sidst, men ikke mindst yder denne organisationsform den størst mulige sikkerhed mod klassefjendens forsøg på spionage og optrevling.

Den mindste partienhed er partimedlemmet, der er skolet i marxismen-leninismen med henblik på selvstændigt at kunne vurdere og handle i overensstemmelse med partiets politik. Og sådanne kommunister skal der forefindes overalt i samfundet, hver især omgivet af kammerater, venner, sympatisører. Således er partiet forankret i masserne. Således har partiet føling med, hvad der foregår i samfundet.

Medlemmerne samles i grundorganisationer: Små organisatoriske enheder af kommunister på arbejdspladserne, i boligområderne, overalt hvor de har deres daglige virke. I grundorganisationen diskuterer man de politiske problemer, store som små. Her træffer man beslutningerne i fællesskab, og den enkelte kommunist underlægger sig naturligvis de kollektive beslutninger. Her studerer man marxismen-leninismen og partiets politik. Overalt i arbejderklassen, overalt blandt masserne skal grundorganisationerne virke for partiets politik, som partiets pulsslag.

Herfra går informationer om klassekampen og de praktiske resultater af partiets politik til afdelingerne, der har overblik over et større frontafsnit med mulighed for at koordinere grundorganisationernes aktiviteter.

Fra afdelingerne går informationerne til distriktet, fra distriktet til den centrale ledelse, som har overblikket over klassekampen og partiets virksomhed i hele landet.

Men disse forbindelser er ikke kun envejs. Nye meddelelser og retningslinjer går tilbage samme vej, så partiet virkelig er en levende, pulserende organisme med et stadigt kredsløb fra den enkelte kommunist op til den centrale ledelse og tilbage igen. Således sikres en korrekt politik, en hurtig og effektiv omsættelse af politikken til praksis, en hurtig og effektiv rettelse af fejl og mangler.

Det levende demokrati begynder ved den kendsgerning, at det er frivilligt at søge om optagelse, og at man på forhånd ved, at man kun er ønsket i partiet, hvis man med liv og sjæl vil arbejde for partiets politik, disciplineret og selvopofrende. Og demokratiet fortsætter med, at ledelsen på alle trin fra grundorganisationen til centralkomiteen vælges af dem, de skal lede.

Dette levende demokrati har som fornemmeste retningslinje: Hvad tjener bedst revolutionen, arbejderklassens og partiets sag, og ud fra dette sikres enheden gennem stadige diskussioner, gennem stadig kritik og selvkritik.

Men partiet er ikke kun demokrati, der er også centralisme: Når man først er medlem, er man forpligtet. Partiet må til enhver tid vide, hvilke kræfter det råder over. Forbehold og lunkenhed er der ikke brug for.

Partiets politik skal effektivt omsættes gennem alle led. Hvert eneste medlem er underlagt partiets beslutninger. Mindretallet er underlagt flertallet. De lavere organer er underlagt de højere. Partiet er og skal være en uindtagelig fæstning.

Derfor tillader partiet heller ikke dannelsen af nogen form for organer eller grupper fraktioner inden for partiet. Sådanne grupper vil nemlig ikke være underlagt den demokratiske centralisme, de vil unddrage sig partiets demokratisk kontrol. Og en kæde er aldrig stærkere end det svageste led. Fraktioner vil altid være rustne kædeled, der underminerer såvel demokratiet som centralismen.

Denne organisationsform, der er udviklet og afprøvet gennem utallige legale som illegale kampe, er den eneste, der kan sikre, at partiet forbliver en organisk del af arbejderklassen, og samtidig er det den eneste garanti for partiets arbejdende tilstedeværelse under alle forhold.

Staten og revolutionen

Spørgsmålet om staten er det vigtigste politiske spørgsmål partiet stilles overfor, fordi det er den, der gør den fredelige overgang til socialismen umulig. Den har ligeledes et stort ord at skulle have sagt om revolutionens strategi i øvrigt, såvel som for partiets organisatoriske nødvendighed.

Vi vil først se på statens opståen og udvikling, fordi dette viser os, hvad staten er, og hvilken rolle den spiller.

I ursamfundet eksisterede der ingen statsmagt, ja, en statsmagt kunne slet ikke eksistere af flere grunde.

- Staten var overflødig, fordi samfundet ikke var klassesdelt, dvs. der var ingen uforsonlige modsætninger at holde styr på.

- Der var ikke behov for et udadvendt forsvar, eftersom alle bar våben med ret og pligt til at forsvare sig selv og samfundet.

- Samfundet var ikke mere kompliceret, end det kunne administreres ved hjælp af traditioner og den naturlige autoritet hos gamle og/eller erfarne samfundsmedlemmer.

- Og endelig var staten en umulighed, fordi produktionen endnu ikke var så stor, at den kunne forsørge en hel bande mennesker, som ikke selv arbejdede.

Men produktionen voksede, arbejdsdelingen udviklede flere forskellige lag i befolkningen, og man begyndte at producere ved hjælp af slaver. Dette nødvendiggjorde en lovgivning, der skulle en eller anden lovgivende forsamling til, og der skulle bruges mennesker til at administrere og opretholde lovene, dvs. der var brug for de to undertrykkerfunktioner, som Lenin kalder "præsten og bødlens funktion", forstået som en overklasseideologi og et voldsapparat. To sider af samme sag.

De store mængder slaver kunne kun holdes på plads af en voldsmagt. Og de voksende interesse modsætninger mellem andre grupper i samfundet måtte ligeledes styres i sidste ende — ved hjælp af vold og trusler om vold.

I slavesamfundet blev religionen sat i system, der blev oprettet politisk og militær, toldsystemer og andre administrative foranstaltninger.

Disse første slavestater havde mange forskellige former. Der var monarkier, som blev styret af kejsere og konger. Der var aristokratier, styret af en lille håndfuld overklassemennesker. Og der var demokratier, som blev styret af "folket". **Men uanset om man havde den ene eller anden statsform, så var der tale om slavestater.** End ikke i de mest demokratiske af disse stater, som f.eks. Grækenland, gjaldt demokratiet for slaverne.

Allerede her i slavesamfundet er principperne for fremtidens stater klart udviklet som én classes redskab til at undertrykke en eller flere andre klasser med.

Da slavearbejdet ikke mere var rentabelt på grund af de forbedrede produktionsmidler, der krævede en vis interesse i arbejdet, blev slaverne livegne, arbejdsdelingen i samfundet blev mere udviklet. Klasse modsætningerne blev skarpere ikke alene mellem livegne og adel, men også mellem købmænd, håndværkere og andre småproducenter på den ene side, og den adelige overklasse på den anden.

Statsapparatet måtte udvikles til at klare denne nye situation: Voldsapparatet svulmede op, legehærene kom og gik, administrationen blev mere omfattende og bureaukratisk, lovgivningen mere omfattende og kringelkroget for at kunne hamle op med byernes frie småproducenter, der ikke var så uvidende og sløve som bønderne, kirken voksede til en mægtig svulst på samfundet osv.

Her, under feudalvældet, har vi præcis som i slavesamfundet monarkier, aristokratier og noget sjældnere demokratier, men fælles for alle statsformerne er, at de giver adlen alle rettigheder, borgerskabet nogle få men bønderne ingen overhovedet.

Med kapitalismens gennembrud og arbejderklassens opståen og udvikling bliver klasse modsætningerne i samfundet så skarpt optrukne som aldrig før. Og statsapparatet svulmer op til en gigantisk, uproduktiv dødvægt på samfundet.

Arbejdsdelingen er nu blevet så omfattende, at det kræver en vældig administration, men langt vigtigere er det, at arbejderne har fået en tilsyneladende frihed til at sælge deres arbejdskraft til hvem de vil. De er altså tilsyneladende handlende på lige fod med alle andre, og de må derfor også have samme rettigheder: Lighed for loven!

Men lighed for loven er selvfølgelig en umulighed« når der er tale om diametralt modsatte interesser, og aldrig er dette formuleret bedre end af franskmanden, der sagde: Selvfølgelig har vi lighed for loven! Det er forbudt at tigge på gaderne, og denne lov gælder lige så godt for den rigeste herre som for den fattigste stymper.

Dog, hvad enten den kapitalistiske statsmagt er monarkistisk eller republikansk, demokratisk eller fascistisk, så er den først og fremmest et redskab til at undertrykke arbejderklassen med, til i det hele taget at holde et modsætningsplaget samfund sammen med. Skulle vi have vanskeligt ved at fatte arbejderklassens styrke og klasse modsætningernes karakter i nutidens imperialistiske samfund, så behøver vi blot at kaste et blik på statsapparatet. Dette gigantiske, snyltende, uproduktive apparat er først og fremmest indrettet på arbejderklassens undertrykkelse, det er skabt i overensstemmelse med det behov borgerskabet har for at holde sig ved magten. Og hvad har vi at vente fra den kant?

Et enkelt eksempel som havnearbejderstrejken i 1983: Brutalt terroristisk politioverfald på demonstrerende arbejdere ved Padborg; skruibrækker dræber ustraffet en havnearbejder med sin lastbil i Nordjylland; utallige politioverfald på blokadevagter, hvorefter blokadevagterne dømmes for vold; en talsmand fængslet gennem et halvt år på falske anklager osv. Eller ved La Cabana-blokaden i Herning, hvor maskinpistolbevæbnede strømere vilkårligt stoppede en bus og spærrede passagererne inde. Utallige er disse eksempler, og når statsmagten farer sådan frem, når kampen drejer sig om småting som forbedrede lønninger osv., hvordan vil de så ikke skabe sig, når det drejer sig om privatejendomsretten, om retten til udbytning, om magten i samfundet?

Men vi har jo demokrati, der giver os mulighed for at vælge repræsentanter ikke alene til folketinget, men også til lokalrådene (kommunevalg) og sågar på kryds og tværs til skolekommisioner, menighedsråd osv. Det har vi, ja. Vi har visse muligheder for at øve nogen demokratisk indflydelse på lovgivende og rådgivende forsamlinger, men dette demokrati er som bekendt stærkt begrænset: Så godt som alle påvirkningsmidler—fra aviser, radio og TV til skoler, børnehaver o.lign. er enten privatkapitalistiske, eller de drives af den kapitalistiske stat. Med løgner kan borgerskabet således føre folk bag lyset et langt stykke hen ad vejen og sørge for, at systemtilhængerne også bliver lovgivere. Og disse lovgivere beskærer demokratiet, så snart de føler sig generede af klassekampen. Fra småtingsafdelingen kan nævnes blokadecirkulæret og andre undtagelseslovgivninger, der skal bistå grundloven, når det drejer sig om at bremse op for arbejdernes og andre småfolks kamp. Og af grovere eksempler har vi kommunistloven, der under besættelsen blev vedtaget af et **absolut enigt** folketing, og som gjorde jagten på kommunister og andre patrioter fri.

Fra denne periode kunne der opremses hundrede af andre udemokratiske undtagelseslove, og man skal sandelig ikke tro, at borgerskabet opfatter en revolutionær situation mindre truende end en besættelse. Tværtimod.

Men forresten skal vi ikke stirre os blinde for disse demokratiske(!) instansers muligheder, for de har alligevel ingen reel magt. Den virkelige magt er **udøvende**, og det er kun for god orden skyld, at vi her lige vil omtale den **dømmende** magt. Hvad denne instans kan præstere blev demonstreret under besættelsen, hvor domstolene på samlebånd sendte kommunister og andre patrioter i fængsel, KZ-lejré og til henrettelsesstederne. Af nyere eksempler har vi igen Karl

Jørgensen sagen, foruden tusinder og atter tusinder af utvetydige klassesdomme afsagt over demonstranter, blokadevagter osv., osv. i årene efter krigen.

Men altså den **udøvende statsmagt**.

En lille del af denne ligger hos regeringen, borgmestre, rådmænd osv., men det er kun en ganske lille del. I hovedsagen er den uddelegeret til en statslig overklasse, der kontrollerer alle forvaltningsorganer og områder, fra politi og militær over uddannelse og sundhedsvæsen til tilsyneladende uskadelige kulturelle institutioner. Og denne udøvende magt er forbundet gennem økonomiske interesser, politisk-ideologisk fællesskab, personforbindelser osv. (og de mindre væsentlige statslige kommandoveje) med den lovgivende og dømmende magt, men først og fremmest med storborgerskabet selv. Her ligger den virkelige statsmagt, som er beskyttet af en uigennemtrængelig bureaukratisk mur, og som er stort set upåvirkelig af alle demokratiske fiksfakserier.

Denne statsmagt kan ikke erobres ad parlamentarisk vej, den kan ikke underlægges demokratisk kontrol. Den må knuses fuldstændig, hvis vi skal skabe et socialistisk samfund; og dette sker ikke uden sværds slag, for voldsmagten er en væsentlig del af denne udøvende magt.

Militæret er ikke beregnet til landets forsvar mod angreb det blev klart bevist ved besættelsen i 1940 og igen ved afvæbningen i august 1943 det er en unational voldsmagt, i dag underlagt NATO og først og fremmest indrettet på at fastholde Danmark i den internationale, amerikansk dominerede monopolkapitals klør.

Militæret og her tænkes selvfølgelig på det professionelle militær er gennemsyret af antikommunisme og ultrareaktionære synspunkter, og det råder ikke alene over ildvåben, men også over en efterretningstjeneste samt forskellige organer for propaganda og psykologisk krigsførelse.

Militæret er suppleret med et hjemmeværn, der i udpræget grad er opbygget som et borgerkorps vendt imod befolkningen. Også hjemmeværnet har afdelinger for efterretning, hjernevask-propaganda og psykologisk krigsførelse.

Og hvad politiet angår, så har dette voldskorps bevist sin afstumpethed utallige gange. Under besættelsen var korpset myldrende fyldt med nazister, og det gik mere end beredvilligt tyskernes ærinder. Fra den nyeste tid er de utallige afslørende eksempler på volds-, provokations- og registreringsvirksomhed.

Meget betegnende var det allerede sådan i slavesamfundets Grækenland, at politikorpset måtte sammensættes af slaver, fordi ingen fri mand ville påtage sig den uhumske tjans.

Også politiet har sin efterretningstjeneste, der giver sig af med bl.a. politiske registreringer.

Dette er, hvad en revolution vil stå overfor, og det vil betyde blodbad på selv det største arbejderflertal, hvis det forsøger at angribe statsmagten ubevæbnet.

Kun en væbnet revolution kan hamle op med den borgerlige statsmagt, og jo mere beslutsomt og altomfattende arbejderklassen og dens forbundsfæller griber til våben, jo mindre blod vil en revolution komme til at koste.

Klasseanalysen

For at kunne løse sine opgaver, må partiet vide, hvilke kræfter der står til rådighed for revolutionen, og hvilke kræfter der står til rådighed for det gamle samfund. Det vil sige: Partiet må ikke blot vide, hvilke synspunkter en bestemt samfundsgruppe repræsenterer i dag, men først og fremmest hvilke objektive interesser denne eller hin gruppe har, fordi netop de er af betydning for hvilke forbundsfæller, man vælger i den revolutionære situation. De tilsyneladende, de kunstige, de øjeblikkelige modsætninger har betydning for formen og retningen af partiets politiske propaganda, men det er de objektive modsætninger, der bestemmer partiets politik.

Men partiet må ikke blot kende alle klasser og lag i samfundet. Det må også forstå klassekarakteren af alle politiske organisationer og institutioner. Det må kende de svagheder i sin egen lejr i massernes rækker som borgerskabet kan udnytte, og det må kende og udnytte alle indre modsætninger i klassefjendens lejr. Det er dette udviklede billede, klasseanalysen skal blotlægge.

Hvad er en klasse?

Ja, hvad er i grunden en klasse? Ifølge Lenin er klasser store menneskegrupper, der adskiller sig fra hinanden ud fra den plads, de indtager i et bestemt samfunds historisk bestemte produktionssystem. Klasserne adskiller sig altså fra hinanden ved deres forhold til produktionsmidlerne, til den samfundsmæssige organisering af arbejdet og, som følge heraf, ved hvordan de råder over hvor stor en del af samfundets rigdomme. Eller enklere sagt: Klasser er menneskegrupper, hvoraf den ene kan tilegne sig den andens arbejde i kraft af de pladser, de udfylder i et bestemt samfundsøkonomisk system.

Men disse klasserepræsentanter fremtræder ikke altid i en tydelig og åbenbar form, ligesom der inden for klasserne finder en vis arbejdsdeling sted, og derfor vil vi lige her snuppe et citat fra Marx' "Louis Bonapaites 18. Brumaire" (Udv.værker 1:268. Tiden 1976) som er uhyre vigtig for klasseanalysen: *"Lige så lidt må man forestille sig, at de demokratiske repræsentanter allesammen er højere eller sværmer for dem. De kan, hvad deres dannelse og individuelle stilling angår, være himmelvidt fjernet fra dem. Det, der gør dem til repræsentanter for småborgerskabet, er, at de i deres tankeverden ikke kommer ud over de grænser, som høkeren aldrig i livet kommer ud over, at de derfor teoretisk drives mod de samme opgaver og løsninger, som denne i praksis drives imod af sin materielle interesse og samfundsmæssige stilling. Dette er overhovedet det forhold, en classes politiske og litterære repræsentanter står i til den klasse, de repræsenterer."*

Citatet er vigtigt, fordi det fortæller, at mennesker sagtens kan være f.eks. borgerlige, uden at der er en synlig materiel grund til det. Årsagerne kan være mange, og nogen af dem vil vi senere komme ind på. Men: Menneskers politisk/ideologiske holdning vil som regel modsvarer de materielle forhold, hvorunder de lever, og hvis de materielle vilkår ændrer sig, vil den politisk/ideologiske holdning som regel også ændre sig. En småborger, der går rabundus og proletariseres, vil efterhånden komme til at tænke som en proletar. En arbejder, der forfremmes til formand eller stiger opad i tjenestemandshierarkiet inden for staten, vil efterhånden ophøre med at tænke som en arbejder.

Modsat: Hvis man tager subjektivt stilling til en anden klasse end sin egen, så vil der også være en tendens til, at de økonomiske betingelser tilpasser sig dette nye, subjektive standpunkt. Eksempel: En Carl Madsen hørte som sagfører i topklassen afgjort til hos borgerskabet. Men han valgte side forarbejderklassen, hvorefter han selvfølgelig blev straffet, blev frataget de økonomiske muligheder, han ville have haft som borgerlig sagfører. Hans objektive stilling i samfundet ændredes altså.

Eller en anden vej: En arbejderforfatter med en indskrænket verdensopfattelse og en håndfuld ambitioner kan knokle hele dagen i en kulbåd og om aftenen vende hjem til et kælderværelse og

skrive borgerlig litteratur. Når borgerskabet opdager, at forfatterens standpunkt, hans subjektive holdning er borgerlig, bliver han belønnet, ophøjet... indtil også hans objektive livsbetingelser er borgerskabets. Men, og det er det, der giver den relative stabilitet i hovedklassernes sammensætning: Det er ikke attraktivt at tage et klassestandpunkt i arbejderklassen for den, der er født i borgerskabet. Og den anden vej: Nok er det økonomisk attraktivt at bevæge sig fra arbejderklassen op i borgerskabet, men uanset hvor borgerligt en arbejder tænker, så "køber" borgerskabet ikke, hvis ikke denne arbejder kan tilbyde sig med særlige talenter (som forfatterekestemplet), hvilket arbejderne ikke får mange chancer for at udvikle.

Ud fra Lenins beskrivelse har vi i rendyrket form kun to: Borgerskabet og arbejderklassen, udbytterklassen og den udbyttede klasse. Men så let slipper vi alligevel ikke, for mellem disse to klasser findes småborgerskabet, som Marx kaldte en overgangsklasse mellem borgerskab og proletariat, en bastardklasse, der ikke rigtig ved, hvilket ben den skal stå på.

Ud over disse tre grupper med klassekarakter der hver især yderligere er lagdelte på forskellig vis har vi en lang række forskellige lag uden for og imellem klasserne. Der er dels tale om "afskalningslag" fra klasserne arbejderaristokrati og pjaltproletariat dels er der tale om mennesker, der har deres virksomhed i den samfundsmæssige overbygning.

Borgerskabet

Vi vil starte med at konstatere, at bestemmelsen af klasserne i det moderne samfund er blevet en hel del vanskeligere, end det var på Marx' tid, og mange steder er vi nødt til at trække linierne op bagud, for at fastslå et bestemt klassesforhold.

1. Storfirmanden. Dette er en ganske lille persongruppe, som direkte eller indirekte ejer/kontrollerer enorme værdier, og denne gruppe er samfundets alleregentligste magthavere. Nogle af dem er finansielt aktive som koncerndirektører osv., men størsteparten af dem kommer aldrig i berøring med den kapital, de ejer.

2. Borgerskabets hovedstamme af store og mellemstore kapitalister. De er som oftest direkte ejere af en eller flere virksomheder, har sjældent noget med dem at gøre, undtagen som administrative ledere.

3. Småkapitalisteme. Her er dels tale om kapitalejere, der ofte selv er direktører og/eller ingeniører på virksomheden, hvis produktion, de er afhængige af. Dels er der tale om aktionærer, der kan leve af kuponklippen. Disse har ofte et eller andet interessejob ved siden af, og deres kapital er ofte spredt over flere virksomheder.

4. Direktører, driftsingeniører osv. Efterhånden som det at være kapitalist betyder at være papirejer, har kapitalisterne uddelegeret deres privilegie, virksomhedsdriften, til betroede personer. Disse hører også til borgerskabet, identificerer sig helt og holdent med kapitalistinteresserne, betales så de kan leve som det øvrige borgerskab, er som oftest også selv aktionærer i gruppe 2 eller 3.

Men borgerskabet er langt mere end dem, der direkte eller indirekte ses i forbindelse med kapitalen. Går vi bare tilbage til feudaltid, ser vi, at adlen og tilmed kongerne selv var ledere af deres voldsmagt, af militæret. Sådant er det stadig, men nu er der tale om en arbejdsdeling: De, der har travlt med at sikre kapitalens vækst, har ikke tid til at være generaler eller politimestre men de har brug for disse funktioner. Derfor aflønnes officerer af linien og overordnede politifolk med en så stor andel i profitterne, at de kan leve som det øvrige borgerskab, så de kan identificere sig med det kapitalistiske system, så de kan købe papirer og blive kapitalejere.

Under feudaltid var kirken ikke alene adlens ideologiske kraftcenter, den var også selv godsejer og udbytter. I dag er såvel kirken som de øvrige ideologiske centre (universiteter osv.) underlagt monopolkapitalen via staten, og i stedet for at fungere direkte som udbyttede, gør topfolkene det indirekte: Præster, professorer osv. foruden selvsagt områdets højere instanser

betales med en profitandel, der sikrer dem en borgerlig tilværelse. De forvalter den borgerlige ideologi, de identificerer sig med systemet, og de er ofte også kapitalejere i mindre målestok.

Det samme gælder selvsagt for radio og TV-folk. For de "frie" privatfinansierede ideologifabriker som redaktører, forelæggere osv.

Det gælder levebrødspolitikere af en hver slags. Topfolkene inden for den politisk/organisatoriske forvaltning i stat og kommune, i interesseorganisationerne fra Arbejdsgiverforeningen til fagforeningen.

Det gælder topfolk inden for domstolene og deres arbejdsområder. (At en sagfører som selverhvervende nærmest er at betragte som småborger, er afgjort underordnet hans virksomhed som administrator af borgerskabets økonomiske og juridiske interesser).

Det gælder fængselsvæsenets topfolk.

Det gælder direktører, inspektører, rektorer, forstandere og andre repræsentative eller administrative ledere inden for de kulturelle og uddannelsesmæssige områder.

Det gælder den samme gruppering inden for de sociale og sundhedsmæssige områder.

Det gælder også de liberale erhverv: Læger, dyrlæger og andre med selvstændig praksis, der har indtægter, så de kan leve som borgerskabet, og som oftest også er aktionærer eller på anden måde interesseret i det merværdiskabende kapitalområde.

Således er borgerskabet klassefjenden en særdeles broget forsamling, som ikke bliver mindre broget af, at der i dag ikke alene er en privat, men også en statslig produktion, ligesom der findes mægtige kapitaler med rødder i den reformistiske, pro-imperialistiske "arbejderbevægelse": Arbejdernes Landsbank, kooperationerne, reformisk presse og forlagsvirksomhed, pensionskasser osv., osv. Mellem disse kapitalgrupper er der også en vis indbyrdes rivalisering, som dog ikke anfægter deres enighed over for det kæmpende proletariat.

Småborgerskabet

Småborgerskabet er egentlig en fortidslevning, en klasse, der har overlevet sig selv, eller, med Marx' ord, en overgangsklasse mellem borgerskabet og arbejderklassen, som altid må vakle mellem disse to store, stærke klasser.

Småborgerskabet kendetegnes ved, at de ejer deres egne produktionsmidler i hvert fald på papiret og at de først og fremmest lever af deres eget arbejde. Kun sjældent og i ringe grad udbytter de fremmed arbejdskraft, og endnu sjældnere i en sådan grad, at det giver mulighed for en kapitalistisk udvikling af produktionen.

I byerne består småborgerskabet først og fremmest af håndværkere, småhandlende, servicevirksomheder (barberer o.lign.) og provisionsarbejdere (sælgere, forsikringsagenter osv.).

På landet består småborgerskabet fortrinsvis af småbønder, husmænd og deslige.

Småborgerskabet presses hårdt af kapitalisterne, og derfor er stillingen højst ustabil. De fleste småborgere har selvsagt en drøm om at blive kapitalister, men de ved også, at det er mere sandsynligt, at de går fallit og ender i arbejderklassen eller de må hutle sig igennem på et eksistensminimum, mens deres børn er dømt til at finde et andet eksistensgrundlag i arbejderklassen eller mellemlagene.

I enhver skærpet situation må småborgerskabet hælde sit hoved til en af de stærke hovedklasser, men således, at så længe borgerskabets magt er urokket, vil sympatien i den retning oftest være dominerende. Indtil arbejderklassens revolutionære offensiv nærmer sig, hvor småborgerskabet hvis det kommunistiske parti har forstået sin bestilling vil hælde til revolutionen.

Småborgerskabets isolerede placering i samfundet udvikler en enhver-må-klare-sig-selvholdning, altså en liberal og urealistisk trang til at dreje historiens hjul tilbage til før monopolerne og den skærpede klassekamps tid.

Statsmagten er for småborgerskabet noget ufatteligt, og når småborgeren er udpræget statsfjendtlig, så betyder det dermed ikke, at han forstår, at statens skalten og valten er storborgerskabets ansvar. Nej, småborgeren opfatter statsindgrebene som "socialistisk forfølgelse". For småborgeren repræsenterer statsmagtens udvikling mordet på den småborgerlige moral og på levningerne af den liberale økonomi med det formål at indføre "socialismen". Socialismen alene forstået som statskontrol og undertrykkelse af småborgernes frie initiativ.

Småborgerskabet vander sig under "fagforeningstvangen", fordi de kun har få ansatte, ofte med et lavt bevidsthedsniveau, der gør underbetaling lettere. (Storkapitalen er glad for fagforeninger, der i deres nuværende udgave kvæler klassekampen i starten og sikrer roen på arbejdspladserne).

Når staten organiserer markedet i overensstemmelse med storkapitalens behov, jævner den ofte vejen med småborgerligt fyld.

Statsbureaukratiet gør småborgeren desperat i sin magtesløshed, og småborgerskabets fjendtlighed over for socialismen hænger i høj grad sammen med, at det opfatter socialismen som noget i retning af den bureaukratiske statsmonopolcapitalisme.

Småborgeren har sjældent et helhedssyn på tilværelsen, sådan som bevidste arbejdere og kapitalister har det, og det gør småborgerskabet til kæphesteryttemes brigade. De kaster sig over mærkesager, som om de var det eneste i verden, hvilket netop er, hvad et parti som Fremskridtspartiet har levet højt på. Her har vi den småborgerlige magtesløsheds rasen over bureaukratiet, fagforenings"terroren", mellemlagenes unyttighed, statsborgerskabets indtægter, Christiania, narkomanerne, landsbysamfundenes undergang osv., osv. Til disse desperate protestbrøl hører så en række krav, der kun kan opstå i småborgerlige hoveder: Afskaffelse af det kollektive forbrug, af den sociale velfærd. Enhver-må-sørge-for-sig-selv-politikken.

Dette billede af småborgerskabet lover ikke meget, men mulighederne er flere, end det ser ud til.

Småborgerskabets økonomiske situation er som oftest ikke bedre end arbejderklassens, og en stor del af byernes

småborgerskab er skæbneforbundet med proletariatet: De småhandlende må købe deres varer i små portioner gennem fordyrende mellemlid. Derfor er deres varer dyrere end i supermarkederne men paradoksal nok er det arbejderne, der køber de fordyrede varer og holder liv i småhandlende, fordi de små handlende giver kredit, hvad supermarkederne ikke gør på daglige forbrugsvarer.

Dette skæbnefællesskab mellem proletariatet og byernes småborgerskab kan udvikles til et politisk fællesskab, der rækker ud over kapitalismen.

Men dette gælder i langt højere grad, når det kommer til landets småborgerskab, til de små jordbrugere. For disse småbrugere er udsigten til at blive jordkapitalister lig nul, hvortil kommer, at deres situation minder ikke så lidt om feudaltidens stavnsbundne bønder: Det er nemlig sjældent, de i virkeligheden ejer den jord, de producerer på. Jorden ejes i realiteten af grovvarerfirmaerne og lånekapitalen som så igen ejes af godsejere og stoibønder. Således må småbrugeren trække året rundt for en indtægt, de næppe kan opretholde livet på, var det ikke for produktionen til eget forbrug.

Disse "selvejere" trække for godsejere, grovvarerfirmaer og lånekapital er, objektivt set, arbejderklassens nærmeste forbundsfæller. Og forstår det kommunistiske parti sin besøgstid, vil de også i praksis blive arbejderklassens forbundsfæller.

Halvproletariatet

Halvproletariatet kunne velsagtens henregnes til småborgerskabet, eftersom småborgerskabet i forvejen er en overgangsklasse, og eftersom halvproletariatet "ejer" produktionsmidler, men blot er nødt til at supplere indtægterne ved lønarbejde.

Dog er halvproletariatet næsten til hundrede procent småborgere, der ikke alene har det ene ben i arbejderklassen, men også selv kan se det tidspunkt, hvor det andet ben må følge efter. Dette gør det

rimeligt at se på halvproletariatet som et "afskalningslag", der står arbejderklassen så nær, at det kræver en særlig politisk opmærksomhed.

Pjalteproletariatet

Pjalteproletariatet er samfundets bæreme. Dette afskalningslag har en stadig tilgang fra alle samfundsgrupper. Men dog først og fremmest fra arbejderklassen. Her er der tale om mennesker, som af den ene eller anden grund har sat deres klassemoral og selvrespekt helt overstyr. De hutler sig igennem tilværelsen som snyltere på den ene eller anden måde. Det er narkomaner, alkoholikere og andre, for hvem kravet om en menneskeværdig tilværelse er blevet erstattet af den ene eller anden art. Der er tale om prostituerede, om mennesker der ernærer sig ved kriminalitet, tiggeri osv. Fælles for pjalteproletarene er, at begreber som klasserettet solidaritet og fællesskab er erstattet af bandementalitet og afstumpede junglelovsprincipper.

Den slags bundfald vil uhyre sjældent spille nogen som helst positiv rolle for revolutionen. De vil som oftest, som Marx sagde det, være mere tilbøjelige for reaktionære rumlerier: Skruebrækkere, politistikkere, eller som vi så det under besættelsen: Landsforrædderkorpsets medlemmer blev ofte rekrutteret fra disse lag.

Fra pjalteproletariatet går der en køkkentrappe op over narkotikahandel, bordelvirksomhed og rufferi, hassardspil, sort ågerkapital osv., ret op til det "respektable" borgerskab.

Arbejderaristokratiet

Arbejderaristokratiet er et afskalningslag fra arbejderklassen. En del af dette lag opstår, når arbejdere i kraft af deres placering i produktionen kan sikre sig en løn, der ligger over arbejderkraftens værdi, ja, som tilmed nærmer sig arbejdets værdi. En sådan løn kan kun opnås, fordi kapitalisterne er interesserede i at bestikke dem, og fordi kapitalisterne har en mulighed for at gøre det, uden at sænke profitten på arbejdsområdet. Ved hjælp af smuler fra de ekstraprofitter, der hentes hjem gennem kapitaleksport udplyndring af de mere tilbagestående lande. Arbejderaristokratiet er altså et udpræget produkt af imperialismen. Før imperialismens tidsalder eksisterede der også arbejderaristokrater, men kun i lande som f.eks. og især England, der havde en udpræget monopolstilling inden for verdenshandlen.

Nogle af disse arbejderaristokratiske faggrupper er temmelig konstante, andre skifter tid efter anden med produktionsudviklingen, men det er især fra disse lag og endnu mere udtalt i imperialismens unge dage at pamperne og de reformistiske levebrødspolitikere rekrutteres.

Arbejderaristokratiske lag findes i forskellige omfang inden for næsten alle faglærte områder, og ikke mindst inden for statssektoren, hvor den slags produceres systematisk ved hjælp af tjenestemandordninger og mere eller mindre automatiske advancementsregler.

Arbejderaristokratiet kendetegnes politisk ved en indædt reformisme, ideologisk ved deres letpåvirkelighed af rådne, borgerlige tankestrømninger og kulturelt ved deres snobberi for borgerlig kultur og levevis. Mangelen på solidaritet er udpræget.

Det er denne ånd, der i dag hviler som en tung og ildelugtende atmosfære over tillidsmandsskoler og lignende, hvor den i høj grad er med til at forgifte tillidsrepræsentanter fra arbejderklassen godt hjulpet af frynsegodesystemerne, der i stadig højere grad udvikles omkring de faglige tillidsposter på især større arbejdspladser.

Nært beslægtet med arbejderaristokratiet, men uden den samme tilknytning til den organiserede reformisme, er småborgerlige, individualismefremmende overvågerjobs fra formænd og mestre på arbejdspladsen, til diverse portnere og opsynsmand.

Overbygningens mellemlag

Mellemlagene er talrige og uhyre mangedelte med vidt forskellige funktioner. Størsteparten af dem er beskæftigede i den statslige sektor inden for overbygningen, men mange er også beskæftigede i de private eller klasseformede overbygningsområder, men fælles for alle disse mangeartede lag er, at de ledes af borgerskabet. Og topfolkene inden for disse områder hører til borgerskabet, sådan som vi tidligere har set.

Når man skal klasseanalysere disse lag, må man starte med at opdele dem i 4 hovedgrupper efter deres virksomhedsområde, og vi vil her ikke skelne mellem privat eller statslig sektor.

- Voldsapparatet.
- Den politisk-ideologiske virksomhed.
- Bureaukratiet.
- De sociale serviceområder.

Voldsapparatet, det Lenin kaldte "bødlens funktion", består af politi, professionelt militær, hjemmeværn og de private "vagtværn". Til voldsapparatet kan vi også henregne domstole, fængsler o.lign. Om de mellemlag, der har deres virksomhed på dette område, er der ikke meget andet at sige end det, de frie grækere sagde i det gamle græske demokrati: Det er for beskidt til, at vi vil have med det at gøre, brug slaver.

Den politisk-ideologiske virksomhed, det Lenin kaldte "præstens funktion", omfatter de aktive ideologifabrikanter: Undervisere på højere læreanstalter, kunstnere af enhver art, journalister, politikere, ideologiske ledere af f.eks. humanitære organisationer osv. Og de passive ideologiformidlere, skolelærere og andre "ikke-forskende" undervisere osv.

De, der ejer midlerne til den materielle produktion, siger Marx, ejer også midlerne til den åndelige produktion, og derfor giver det sig selv, at størsteparten i denne gruppe er tilknyttet borgerskabet med mere eller mindre stærke politisk/ideologiske bånd, der hen ad vejen bliver økonomisk bekræftet: En halv million om året til en vis Mette Fugl for at skifte TV-program!

Men også de øvrige klasser i samfundet har deres egen overbygning med folk, der pr. definition hører til disse intellektuelle mellemlag, men som har en ganske anden, klar klassestatus. Vi har tidligere nævnt Carl Madsen.

Således er denne gruppe altså ikke én massiv borgerlig blok, men en lagdelt gruppe, hvis repræsentanter knytter sig til en af de eksisterende klasser. Neutralitet eksisterer ikke og kan ikke eksistere inden for området.

Bureaukratiet er sammensat af alle med en administrativ funktion som hovedopgave: Inden for stat, amter og kommuner, inden for alle de forskellige "væsner" og etater, inden for alle de ovenomtalte politisk/ideologiske områder, inden for organisationerne fra de humanitære over de sociale til de faglige, Arbejdsgiverforeningen såvel som Smedeforbundet.

Til bureaukratiet henregnes ikke en almindelig kontorfunktionær på grundplanet, men kun de, der på en eller anden måde har et ansvar, de betales for, dvs. at de sælger deres loyalitet. Her gælder i nogen grad de samme adskillelseskriterier som på det politisk/ideologiske område, men med den undtagelse, at proletariatet ikke er repræsenteret, fordi det er utænkeligt i en proletarisk organisation med en "rent administrativ" funktion.

Naturligvis er der en væsentlig forskel på en administrativ funktionær i toldetaten og en i A.P. Møllerkoncernen, men eftersom der et langt stykke hen ad vejen er en glidende personbevægelse mellem den statslige og den private sektor, er det rimeligt at holde dem inden for samme gruppe.

De sociale serviceområder er egentlig familiefunktioner (de fleste af dem), der er sat i kollektivt system: Ældrepleje, børnepleje, pædagoger, hjemmehjælpere osv. Hvortil kommer sundhedspleje og lignende. Her er altså tale om praktiske (i overvejende grad) sociale hjælpefunktioner, hvilket betyder, at disse lag som oftest vil være nærmere knyttet til deres klienter (humanitært eller politisk)

end til deres statslige arbejdsgivere. Ligeledes er der nære personkontakter, familieforbindelser, personbevægelse o.lign. mellem disse lag og arbejderklassen, og de er derfor at betragte som den del af mellemlagene, der står arbejderklassen nærmest. Dertil kommer, at de økonomisk sjældent hæver sig op over arbejderklassens niveau, og at de ikke har særlige ideologiske bånd til overklassen ud fra deres virksomhed.

Ud over disse fire hovedgrupper har vi, hvad man kunne kalde de produktive mellemlag. Betegnelsen produktive siger, at der ikke er tale om "ægte" mellemlag, men om en overgangsform.

Disse lag har en historisk oprindelse i kapitalejerens egen privilegerede, men produktive indsats som sin egen ingeniør osv. Den samfundsøkonomiske, og især den teknologiske, udvikling har udskilt disse funktioner som et særligt lag af ingeniører, konstruktører, specialister og know-how-folk. Disse lag er i større eller mindre grad produktive, dvs. værdiskabende, men da deres lønninger i almindelighed langt overstiger arbejdskraftens værdi og som oftest også arbejdets værdi, er de ikke merværdiskabende, dvs. udbyttede. Og rammerne for et arbejderaristokratisk lag sprænges, idet de i vid udstrækning varetager administrative/organisering opgaver for kapitalejerne eller andre betroede opgaver. Derfor er det mest fremtrædende træk ved disse lag, at de sælger deres loyalitet til borgerskabet, at de i kraft af deres uddannelse har en billet til borgerskabet, som de fleste før eller siden havner i.

Produktionsøkonomisk er der tale om en overgangsform mellem arbejderklassens teknologiske yderområder og de borgerlige mellemlag.

Arbejderklassen

Man kan i almindelighed sige om arbejderklassen, at den teknologiske udvikling har udvidet klassens uddannelsesmæssige/kulturelle grænser i betydelig grad. At der altså findes arbejdere, der tjener føden ved simpelt fysisk arbejde, og andre der arbejder med højtudviklet teknik. Begge parter er i lige høj grad arbejdere, så længe den sidstnævnte ikke varetager betroede, administrative hverv for borgerskabet (se: de produktive mellemlag), eller bestikkeseslønnes ud over arbejdskraftens værdi.

Tit og ofte har arbejderklassen været diskuteret alene ud fra, om den var merværdiskabende eller ikke, og dette i snævrere personanalytiske forstand. Ud fra denne holdning hører maskinarbejderen, som står ved en drejebænk, til arbejderklassen, mens arbejdsmanden, der står og fejer drejespånene sammen, ikke gør det. Dette er under alle omstændigheder noget vrøvl: Hvis arbejdsmanden ikke fejede spånene sammen, måtte maskinarbejderen selv gøre det. Og når man ser på merværdiproduktionen, ser vi på produktionen som helhed ikke på den enkeltes funktion.

Desuden, hvad der for os for den politiske klasseanalyse er vigtigt, er, at det ikke er henholdsvis drejebænk eller fejekost, der skaber klasseholdninger, men derimod arbejdsvilkårene og de materielle livsbetingelser.

Og lad os vægte dette med "arbejdsvilkårene og de materielle livsbetingelser": I tidligere tider regnedes flipproletariatet ikke til arbejderklassen. Lenin sagde, at i vesteuropæisk forstand var arbejderklassen lig med industriproletariatet. Og det er en kendsgerning, at flipproletariatet - de ansatte i handelsektoren, kontorpersonale på grundplan osv. ikke er merværdiskabende, ligesom de førhen i høj grad var besjælede af en udpræget småborgerlighed. Men siden er der sket et og andet: Den lille forretnings kommis-principal forhold er afløst af supermarkeder med et væld af ansatte over for direktører og forretningsledere. Bagbutikken er afløst af centrallagre osv., og disse forhold har også, ikke mindst i de sidste femten år, befördert en udvikling af klasseholdningen på dette område.

Lad os tage et sammenlignende eksempel: En telefonistinde er værdiskabende producerer kommunikation og skaber i høj grad merværdi. Det er benhårde økonomiske kendsgerninger.

Men det er også en kendsgerning, at telefonisten er langt bedre absolut lønnet end kassedamen, at hun har bedre avancementsmuligheder og arbejder mere isoleret. Som regel vil hendes klasseholdning halte langt efter kassedamens, for denne har sin daglige gang blandt kammeraterne, hvortil kommer et eller andet socialt overblik via kundekontakten.

Der tales også tit om, at arbejderklassen stadig "skrumper ind" eller i en variant: At samfundets rigdom ikke mere er et produkt af menneskeligt arbejde på grund af den teknologiske udvikling. Begge påstande er sludder, der tjener det politisk/ideologiske formål at berøve arbejderklassen sin ledende, revolutionære rolle.

Men hvad med robotter o.lign.? Robotter er maskiner som alle andre, og de øger produktiviteten på det område, hvor de sættes ind; men uden den menneskelige kontrol og vedligeholdelse ville selv den mest udspekulerede robot i løbet af kort tid være en uanvendelig skrotbunke. Det er den ene side af robotsagen: Den højner en gruppe arbejderes tekniske niveau og øger produktiviteten på området.

Og det er kun på robotternes brugsområde, at den sparer arbejdskraft. Samtidig udvider den produktionen og kravet om arbejdskraft på et andet område, nemlig det, hvor robotterne og robotternes bestanddele fabrikeres.

Det teknologiske argument for arbejderklassens forsvinden er et demagogisk fif.

Og i det hele taget: Borgerskabet og den permanente krise forhindrer en fomuftsbeskæftigelse af en masse arbejdere, og vi får en permanent arbejdsløshedsreserve. Men fordi borgerskabet udelukker arbejderne fra produktionen, udelukker vi dem ikke fra arbejderklassen.

Ydermere: Produktionens voksende intensitet øger antallet af invalide og førtidspensionister. Arbejdskraften udbyttes så groft, at den slides til laser hurtigere end før i tiden. Men fordi borgerskabet skrotter den nedslidte arbejdskraft, skrotter vi dem ikke som klasserepræsentanter.

Nej, arbejderklassen vokser stadig i størrelse og styrke, samtidig med at en del bliver højere, teknisk uddannet, og en anden del bliver overladt til ledigheden. Det er kendsgerningerne om arbejderklassens udstrækning.

Herefter kan vi begynde at inddele arbejderklassen:

Den merværdiskabende del

Det egentlige industriproletariat. Dette er den centrale del af arbejderklassen, eftersom det er her, vi har den tætteste koncentration, den mest udviklede disciplin og den stærkeste økonomiske slagkraft. Her er tale om enhver form for fabriksarbejdere, sværindustrielt som letindustrielt, og desuden bygnings- og anlægsarbejdere.

Inden for de faglærte områder, ikke mindst på de teknologiske fremskredne områder maskinarbejde, elektronik, de grafiske fag er der udtalte arbejderaristokratiske lag, ligesom der både inden for jernindustrien og bygningsindustrien findes usunde småborgerlige træk med rod i "håndværker-traditionen".

Lager og transport samt renovation. Til dette område hører både søfolk og havnearbejdere. Det er ikke alt lager eller transportarbejde, der er merværdifrembringende, men det har ingen betydning: Dels produceres der i almindelighed merværdi på området, og det er helheden, der tæller, dels har det ingen indflydelse på de materielle arbejdsbetingelser.

De arbejderaristokratiske lag er især at finde inden for DSB-området: Tjenestemandsansættelse, avancementsordninger, men især inden for søtransporten og havneområdet gør forskellige former for liberalisme sig gældende. En liberalisme, der med sine småborgerlige træk danner grobund for anarkistiske tendenser.

Kommunikation: Post, telegraf og personbefordring. Størsteparten af disse områder er gjort statslige - området kræver en enorm konstant kapital med en lang omslagstid - og på grund af områdets vigtighed og sårbarhed, er der udviklet et net af avancementsordninger,

tjenestemandssystemer o.lign., der er med til at nedskrive klasseholdningen og udvikle arbejderaristokratiske lag.

Dog har såvel postarbejdeme som HT-chaufførene tit nok bevidst, at det langt fra er alle områder, der lider under disse dårligheder.

En række nyere funktioner som EDB-operatører og lign. vil det være mest naturligt at anbringe i denne gruppering, eftersom deres arbejdsbetingelser har stærk lighed med den elektroniske kommunikations.

Servicearbejdet: Dette er et blandet område, der strækker sig fra barberere og vinduespuddere over restaurationspersonale som tjenere, servitricer og kokke til taxa-chauffører o.lign.

En del af disse funktioner, der har historiske rødder i de gamle lakajfag, er stadig private (herskabstjenere, privathjemskokkepiger osv.) og ikke merværdifrembringende. Men ude i samfundet frembringer de merværdi.

Området er stærkt præget af småborgerlighed og opvarter-opportunisme (kunden-har-altid-ret-filosofi).

Fiskere: Fiskerne er stærkt præget af, at de arbejder i små enheder, selv om mange af disse ejes af samme reder. Yderligere er de ofte andels-aflønnede. Alt dette er med til at fremme de småborgerlige træk, som f.eks. kommer til udtryk i de gule fagforeningers indflydelse på området.

Landproletariatet: Til dette område må medregnes, ud over de egentlige landarbejdere, arbejdere på maskinstationer samt skovarbejdere. Nogle steder er småborgerligheden stærkt udbredt, men også i dennes mere rebelske former.

Den merværdi-frigørende del

På dette det gamle flipproletariats område handel og kontor frembringes der ingen ny værdi, men ikke desto mindre ydes der ubetalt merarbejde, dvs. arbejdskraften udbyttes. Og hvordan kan det så hænge sammen? Jo, som vi så det i afsnittet om "Kapitalens kredsløb", så overdrager produktionskapitalisten varerne til handelskapitalisten til en pris så langt under varens værdi, at handelskapitalisten får en (i det mindste) gennemsnitsprofit på sine investeringer. Men for at sikre denne profit for at frigøre den merværdi, der ligger i varen fra produktionssektoren må der gøres et stykke arbejde med at få varerne overdraget til forbrugeren. Og når handelskapitalisten ikke selv gør det, kan det kun ske ved hjælp af ubetalt merarbejde ydet af ekspedienter, kassedamer osv.

Her har vi den økonomiske bestemmelse af de handelsansatte.

Når det kommer til kontorområdet, så skulle vi egentlig opdele disse i to grupper: De, der spiller en rolle for produktionsadministrationen, og de, der gør det samme for handelsadministrationen. Men det tjener intet formål i klasseanalysen, eftersom der ikke er forskel på de materielle betingelser, der arbejdes under på et industrikontor og et handelskontor.

Men vi kan sige om disse kontorarbejdere, at de i høj grad er smittet af kontorernes fimsede atmosfære af borgerligt snobberi, og at de, så snart de avancerer op over det absolutte grundplan, også får ansvarlighedsområder, også sælger deres loyalitet og dermed stryger ret ind i de bureaukratiske mellemlag.

Med de forbehold, der blev omtalt i indledningen til afsnittet om arbejderklassen, kan vi sige, at klasseholdningen holder lav profil på det merværdifrigørende område, men ikke desto mindre hører det dl arbejderklassen.

Og fælles for hele arbejderklassen er, at alle dens medlemmer er udbyttede og undertrykte, at de ikke har nogen objektiv interesse i det kapitalistiske systems fortsatte eksistens. De har kun deres lænker at miste, men en verden at vinde.

Kunstige politiske modsætninger

Klassemodsætningerne har rod i de forskellige befolkningsgruppers materielle livsbetingelser. Der er altså tale om objektive modsætninger, som ikke kan fjernes, uden man fjerner de økonomiske årsager, dvs ændrer den eksisterende samfundsorden. Det politiske udtryk for klassemodsætningerne kan skærpes eller afsvækkes inden for rammerne af det kapitalistiske samfund, men de kan ikke fjernes.

Den grundlæggende betingelse for, at man kan styre politisk i klassekampen, er, at man forstår både klassemodsætningernes politiske fremtrædelsesform og deres økonomiske årsager. Her er klasseanalysen det vigtigste redskab, fordi den tegner et billede af den revolutionære klasse samt af dennes allierede og dens modstandere, men også fordi den afslører, hvad der er ægte modsætninger, og hvad der er kunstige modsætninger.

Hvad er kunstige modsætninger? Den del af dem, vi her skal beskæftige os med, er egentlig blot klasseløse, biologiske forskelligheder, som får politisk farve af fordomme og borgerlige politiske manøvrer. Formålet er intet andet end at opsplitte arbejderklassen.

Alder, køn og race

Det er forskelligheder, som ingen revolution kan afskaffe, de forekommer inden for alle klasser, og de er ikke i sig selv årsag til politiske modsætninger.

For at forstå betydningen af disse kunstige modsætninger er man nødt til at forstå det borgerlige samfunds forskelsbehandling. Det er nemlig ved forskelsbehandlingen, at de kunstige modsætninger udvikles og giver anledning til konflikter.

Men de kunstige modsætninger har ingen og kan ikke have nogen betydning for det virkelige, det objektive interessefællesskab.

Kvindespørgsmålet

Spørgsmålet om den kunstige modsætning mand/kvinde er af største vigtighed, for alle erfaringer fra tidligere revolutioner viser, at kvinderne både kvantitativt og kvalitativt udgør en vældig militant styrke.

Men netop fordi vi lever i et udbyttingsformet mandssamfund, lægges der utallige hindringer i vejen for kvindernes politiske udvikling, og en del af disse hindringer er at finde i hovedet på os selv. Udbyttersamfundets kultur har fyldt os med fordomme, som gør at mændene ofte betragter kvinderne som andenrangsvæsener, især politisk. Og omvendt har kvinderne accepteret denne meningsløshed. Mere eller mindre naturligvis.

Det er og har altid været en uhyre væsentlig opgave for kommunister at sikre kvindemes ligeberettigelse i samfundet i almindelighed, i arbejderklassen i særdeleshed.

Netop i de sidste 25 år, hvor kvinderne i stort tal er kommet væk fra kødgryderne og ud på arbejdspladserne, har de vist, hvad de indeholder. Nok har de haft sværere ved at komme igang på grund af manglende faglige traditioner o.lign., men til gengæld har de i kampenes forløb vist en utrolig kampvilje og konsekvens, fordi de i mindre grad end mændene ligger under for den faglige legalismes rådne traditioner.

Kvindemes kamp for ligeberettigelse inden for den revolutionære arbejderbevægelse, inden for arbejderklassen og i samfundet i det hele taget er en vigtig og uundgåelig del af kampen for revolutionen. **Men den er underordnet klassekampen.**

Netop her er det, at borgerskabet sætter ind. Når de ikke kan opretholde kvindeundertrykkelsen i den gamle form og det har dette århundrede vist dem, at de ikke kan så prøver de nye veje. I stedet for at forsvare kvindernes mindreværdighed som princip, kaster de sig ud i et forsvar for kvindesagens placering over klassekampen (rødstrømper, feminisme).

Altså: Den gamle fidus var at udvikle fordomme hos mændene, så disse satte kvinderne uden for klassekampen og dermed halverede styrken. Den nye fidus går ud på at bilde kvinderne ind, at ligeberettigelseskampen kommer før klassekampen, så kvinderne selv stiller sig uden for klassekampen, og resultatet er det samme: En halvering af styrken.

I praksis betyder kvindemes udelukkelse fra klassekampen, hvad enten det sker af mandschauvinistiske eller feministiske grunde, langt mere end en halvering af styrken, fordi den slags modsætninger naturligvis også svækker den anden parts kampkraft. Og så forstår man, hvor vigtigt det er med kvindespørgsmålet, og hvor skadelig de kunstige modsætninger er.

Ungdommen

Ungdommen er altid den mest misrøgtede og udsatte del af befolkningen i et kapitalistisk samfund, og selvfølgelig er der modsætninger mellem unge og ældre, men objektivt set er de underordnede.

Dog, ligesom borgerskabet prøver at svække arbejderklassen ved at sætte kvinderne op mod mændene, eller rettere mod klassens kamp, således søger de også, ikke mindst gennem den såkaldte "ungdomskultur", at splitte arbejderungdommen ud fra klassen som sådan. At skabe kløfter mellem unge og ældre.

Dette er en alvorlig sag, for enhver ved, at ungdommen i enhver vanskelig klassekampssituation har været handlingens spydspids tænk blot på frihedskampen under krigen og enhver ved, at det er ungdommen, der er udset til at være borgerskabets kanonføde i en krig.

Derfor er det af allerstørste vigtighed, at det revolutionære parti af alle kræfter engagerer sig i ungdommens problemer, organiserer dem og sikrer deres politiske opdragelse som en del af arbejderklassen.

Ungdommen har sine særlige kendetegn, sine særlige træk, som de afgjort skal have lov at have i fred, men det er vigtigt at imødegå forsøgene på at slå kiler ind sådanne steder. Det er vigtigt, at arbejderungdommen, og også store dele af ungdommen fra andre samfundslag, føler, at det netop er det revolutionære proletariat, der uden formynderi tager sig af de unges problemer.

En fejlagtig behandling af ungdomsspørgsmålet, en forskelsbehandling, medfører "generationskløfter", hvor de unge skiller sig ud fra den politiske arbejderklasse og lader deres oprørstrang komme til frit udtryk uden arbejderklassens erfaringer. I så fald vil ungdommens virkestrang og oppositionslyst få anarkistiske anstrøg, som BZeme demonstrerer det. Den vil blive rodløs, som vi ser det hos mange unge, der følger med de mentalt ødelagte rockgrupper, eller den vil blive præget af tilfældige modeprægede bølger, som snart dør ud igen, uden at ungdommen har lært noget af deres erfaringer.

Racismespørgsmålet

I Danmark har vi ikke egentlige etniske grupper med historiske rødder i Danmark, men det betyder ikke, at vi ikke kender til raceproblemet. Dels har vi som kolonimagt en del tilflyttere/uddannelsessøgende fra Grønland, dels har vi temmelig mange fremmedarbejdere hentet til landet i tresserne og halvfjerdserne.

Det er indlysende, at raceforskelle ikke har nogen indflydelse på det objektive interessefællesskab arbejderne imellem, men det er også klart, at borgerskabets racistiske propaganda yderligere henter næring fra kulturelle og andre forskelligheder, der understreger raceforskellene.

De indvandrede grupper befinder sig i en særdeles vanskelig situation som minoritetsgruppe med sproglige og kulturelle tilpasningsvanskeligheder. Desuden er der så klart forskellige problemer i nationalitetsgrupperne, der hænger sammen med, fra hvilket land de er kommet og i hvilken situation.

Under alle omstændigheder er det en væsentlig revolutionær opgave at bekæmpe ethvert udtryk for forskelsbehandling, der hænger sammen med nationalitet og race, og især er det vigtigt at bekæmpe alle fordomme, der kan give anledning til splittelse.

Ud fra disse betragtninger må det revolutionære proletariat sikre nære forbindelser med alle progressive kræfter blandt fremmedarbejdere og indvandrere. Fordi disse er en del af arbejderklassen.

Krig og fred

Krige er resultat af modsætninger, som ikke kan løses ad fredelig vej, eller som den ene part ikke ønsker løst ad fredelig vej.

Krigen er ingen naturkatastrofe, og den må aldrig opfattes som sådan. Krigen er i vor tid produkt af det imperialistiske system, og at afskaffe krigen uden at afskaffe kapitalismen er en umulighed.

Men eftersom krig er politikens fortsættelse med andre midler en politisk handle måde er det muligt at hindre den enkelte, konkrete krig eller udskyde den længst muligt. Og det er det revolutionære proletariats opgave, eftersom det aldrig kan være i revolutionens interesse, at arbejdere skyder på arbejdere i kapitalismens navn (eller rettere: under et eller andet påskud, som altid dækker over kapitalinteresser).

Men krig er ikke bare krig, sådan som pacifisterne påstår. Der forekommer retfærdige krige, og der forekommer uretfærdige krige. Som oftest er det således, at hvis én part fører en uretfærdig krig, fører modparten en retfærdig krig, men det forholder sig ikke altid sådan. Derfor er det vigtigt i enhver situation at vurdere krigenes klassekarakter, dens historiske formål og retning.

For eksempel udkæmpede vietnameserne gennem mange år en befrielseskrig en retfærdig krig mod franskmændene og siden amerikanerne, der havde besat Vietnam. I denne forbindelse var franskmændenes og amerikanernes krige uretfærdige røvertogter, og vietnamesernes frihedskrig krævede alle revolutionære kræfters respekt og støtte.

På samme måde udkæmper afghanerne, palæstinenserne og andre folk retfærdige frihedskrige mod undertrykkende nationer som Sovjetunionen, USA, Israel m.fl.

Tager vi et mere kompliceret tilfælde som Falklandskrigen, så var englændernes krig reaktionær, kolonialistisk og imperialistisk mens den argentinske part førte en retfærdig krig for eget territorium. **Men det betyder ikke, at det politiske system i Argentina er retfærdigt.** Det betyder blot, at i den konkrete krig, den konkrete, voldspolitiske situation, repræsenterede Argentina fremskridtet, udviklingsretningen.

Vurderingen af Argentinas retfærdige krig mod englænderne må aldrig få os til at glemme, at den argentinske nation er klassesdelt, at overklassen også på et krigstidspunkt førte en fascistisk undertrykkelsespolitik i hjemlandet, hvor kommunisterne naturligvis er på folkets side, mod undertrykkerne.

Men det er ikke alle krige, der har en retfærdig part, og især ikke i imperialismens tidsalder. I overensstemmelse med de store modsigelser i verden, forekommer der krige mellem imperialistmagterne indbyrdes, der for begge parter vedkommende er rene røverkrige.

Et sådant eksempel har vi i 1. verdenskrig.

I sådanne krige er det ikke vores opgave at tage parti for nogen af parterne i krigen, men tværtimod er det vores opgave så vidt muligt at forvandle krigen til en borgerkrig i alle de krigsførende nationers baglande. Det var, hvad der skete i Rusland som en optakt til den store russiske oktoberrevolution.

Den 2. verdenskrig startede med forskellige fascistiske landes røverkrige mod Kina, Abessinien og andre lande af afhængig karakter. Disse landes selvforsvarskrige var frihedskrige, antiimperialistiske krige, retfærdige krige. Altså en retfærdig og en uretfærdig part.

Da krigen nåede til Europa fik den klart karakter af rivalisering mellem imperialistmagterne Tyskland, Frankrig og England indbyrdes, og ingen af disse parter førte retfærdige krige.

Men krigen udviklede sig med tyske overfald og engelske provokationer mod neutrale eller fredelige kapitalistiske smålande, og i den udstrækning disse lande kastede sig ud i en kamp til forsvar for deres eget territorium, var der så klart tale om retfærdige krige. Og endelig blev

Sovjetunionen overfaldet af Tyskland, hvorved hele verdenskrigen fik karakter af et opgør mellem imperialisme og socialisme, mellem fremskridt og reaktion.

Nu sker der igen en ændring af krigens karakter: Englænderne og de allierede, dvs. nogle imperialistmagter, som selv har været med til at forberede nazi-fascismens' overfald på Sovjetunionen, tvinges af omstændighederne til at tage parti: **ikke for** socialismen, men **imod** fascismen. Dermed bliver den engelsk-amerikanske imperialismes krigsførelse **retfærdig** i den udstrækning, og **kun** i den udstrækning, den vender sig mod nazi-fascismen. Og naturligvis fortsatte England og USA med at lave intriger og reaktionære anslag overalt, hvor de kom frem.

Det fremgår altså, at det ikke drejer sig om, med hvilke erklærede formål eller skjulte bagtanker et land eller folk fører krig, men om den **objektive** rolle, krigen spiller.

Enhver krig er således et produkt af de store modsigelser i verden: Mellem socialisme og kapitalisme, mellem imperialistmagterne og de afhængige lande, mellem de imperialistiske magter indbyrdes og overalt i de krigsførende nationer eksisterer fortsat modsætningsforholdet mellem arbejderklassen og borgerskabet.

Når vi taler om krig og fred, taler vi om politisk kamp på to forskellige planer. Når vi siger fred, mener vi politik på økonomiske, ideologiske præmisser. Når vi siger krig, mener vi politik på væbnede præmisser.

Vi bekæmper krige mellem nationerne, men **når** de alligevel bryder ud, støtter vi den retfærdige part, hvis der er en sådan - eller vi bestræber os på at forvandle reaktionære krige til revolutionære borgerkrige.

Men vi støtter **altid** den revolutionære klassekamp, voldelig eller ikke.

Vi er absolut modstandere af borgfred mellem arbejderklassen og borgerskabet, mellem imperialisme og socialisme, mellem undertrykte og undertrykkere.

Derfor er det nødvendigt at sige et par ord om begrebet **fredelig sameksistens**, eftersom denne forekommer i to udgaver. Den ene er udtryk for socialistisk udenrigspolitik, den anden er udtryk for kontrarevolutionær borgfredspolitik.

Fredelig sameksistens

Alternativet til krig mellem nationerne er fredelig sameksistens **også mellem nationer med forskellige politiske systemer**.

Hvis vi ikke var tilhængere af fredelig sameksistens, ville det være absurd at tale om fredsvilje. Men vi er ikke tilhængere af den form for "fredelig sameksistens", som især sovjetrevisionisterne har gjort sig til talsmænd for. Her er nemlig ikke tale om fredelig sameksistens, men om folks slavebinding under andre, nationers underkuelse af andre.

Der kan ikke være "fredelig sameksistens" mellem det afghanske folk og Sovjetunionen, før den sidste sovjetsoldat er ude af landet. Der kan ikke være fredelig sameksistens mellem det palæstinensiske folk og mellemøstens reaktionære kræfter, før palæstinenserne har vundet sine nationale rettigheder. Der kan ikke være fredelig sameksistens mellem Irland og England, før irerne har fået ubetinget selvbestemmelsesret.

Fredelig sameksistens kan kun praktiseres mellem ligebyrdige, frie nationer.

Fredelig sameksistens i marxistisk-leninistisk forstand er en selvstændig socialistisk udenrigspolitik, der fastholder, at modsætningerne mellem nationer, også mellem kapitalistiske og socialistiske nationer, skal løses med ikkevoldelige midler på betingelse af principperne om national suverænitét, **territorial ukrænkelighed, ligeret og ligeværdighed alle nationer imellem**.

Den fredelige sameksistens bygger på opfattelsen af, at revolutionen ikke kan eksporteres, og at befolkningen i det enkelte land selv må afgøre, hvilket politisk system de vil leve under.

Den fredelige sameksistens anerkender ikke-socialistiske stater, så længe disse ikke anfægter den socialistiske stats position, og så længe befolkningen i det ikke-kapitalistiske land selv accepterer det herskende politiske system.

Men den fredelige sameksistens betragter også kolonialisme og imperialistisk overherredømme som en voldelig krænkelse af folkenes rettigheder, og altså enhver uafhængighedskrig mod imperialismen som retfærdig.

Den fredelige sameksistens bygger på den proletariske internationalisme og støtter derfor ganske klart klassekampens positive kræfter overalt i verden, men uden at blande sig i andre landes indre anliggender.

Det nationale spørgsmål

Det nationale spørgsmål er af overvældende betydning for såvel revolutionen i det enkelte land som for den socialistiske udenrigspolitik, og vi vil prøve at se på nogle væsentlige træk ved dette vanskelige spørgsmål.

Hvad er en nation?

En nation er en stor menneskegruppe, et socialt fællesskab, som har opnået sin historiske stabilitet i kraft af fælles økonomi, fælles sprog og fælles kultur.

Den marxistisk-leninistiske nationalitetspolitik indrømmer enhver nation retten til selvbestemmelse inden for egne grænser, også **selv om det betyder løsrivelse**. Man kan således diskutere, om det er klogt af Grønland at løsrive sig fra Danmark, men man kan ikke, ud fra en kommunistisk synsvinkel, diskutere grønlændernes ret til at løsrive sig, ret til selv at bestemme over sit eget land. Og, som Lenin sagde det, ingen nation vil løsrive sig fra en større sammenhæng, undtagen hvis tilstandene er utålelige i denne sammenhæng.

De nationale mindretal

Den marxistisk-leninistisk holdning er, at alle nationale minoriteter skal have samme rettigheder. Det betyder, at selv den mindste minoritet skal have lejlighed til at bevare og udvikle sin kultur, skal have fri ret til at bruge eget sprog og skal i et og alt nyde samme rettigheder som større nationer.

Det er ret og rimeligt, og hvis ikke disse principper strengt overholdes, så vil reaktionen kunne bruge de modsætningsforhold, der opstår, til at iværksætte meningsløse og skadelige kampe mellem forskellige nationer kampe, der får form af racistiske pogromer o. lign.

Et nationalt mindretal vil derimod altid være positivt over for en større nation eller en politisk organisation, som beskytter dette nationale mindretals rettigheder.

Fædrelandet

Marx skrev, at arbejderklassen intet fædreland havde. Hvad mente han med det? Har arbejderklassen ikke et fædreland i Danmark?

Naturligvis er Danmark vores fædreland, og det var heller ikke noget sådant, at Marx mente. Det, han ønskede at understrege, var, at arbejderklassen ikke har noget interessefællesskab med borgerskabet. At fædrelandet i politisk forstand tilhører borgerskabet, og når borgerskabet kalder til krig "for fædrelandet", så er det stort set altid en reaktionær krig for kapitalistiske interesser, som arbejderklassen må tage afstand fra.

En "fædrelandskrig" er næsten altid i imperialismens udsalder en foranstaltning i borgerskabets økonomiske interesse, hvorved arbejdere må skyde på andre arbejdere. I den henseende har arbejderklassen intet fædreland, men derimod en interesse i at forbrødre sig med arbejderne i andre lande og vende geværene mod det hjemlige borgerskab.

Fædrelandsforsvaret, sådan som 2. Internationales socialdemokrater førte det frem under 1. verdenskrig, er klassesamarbejdspolitik, der sender arbejdere i krig mod arbejdere for borgerlige profitinteresser. Det er klasseforræderi, forræderi mod socialismen og mod nationen.

Enhedsfront og alliancepolitik

Parolen "proletarer i alle lande, foren jer", som Marx og Engels fremsatte i 1847, har stadig sin fulde gyldighed, men det gør os ikke til "fædrelandsløse", til kosmopolitter. Vi har vores tilknytning til Danmark, vores kulturelle fundament i det danske, og vi er de retmæssige ejere til det geografiske Danmark. Derfor er vi også den virkelige nationale klasse, som vil kæmpe mod enhver røver, der falder ind i landet, således som vi gjorde det under 2. verdenskrig. Ligesom vi bekæmper alle den herskende classes landsforræderiske udsalg af Danmark til NATO, EF o.lign.

Men det er netop med rod i vort eget land, i vor egen kultur, i vor egen nation, at vi kan hente de nødvendige kræfter til at praktisere proletarisk internationalisme, til at række hånden ud mod alle arbejdere og undertrykte i denne verden.

Den proletariske internationalisme, som er nedfældet i ovenstående parole fra det Kommunistiske Manifest, bygger på en klar forståelse for verdens udseende.

Den objektive basis for den proletariske internationalisme er, at imperialismen er et internationalt forbryderisk system, et politisk, økonomisk og militært net vendt mod arbejderklassen og folkene i hele verden. Når arbejderklassen tager kampen op mod det hjemlige borgerskab, rammer dette derfor imperialismen i verdensmålestok. Konsekvent national klassekamp er altid en objektiv støtte til klassekampen i resten af verden, og det giver netop de fælles interesser i kampen som kommunisterne understøtter bevidst i den proletariske internationalismes politiske støtte til socialismen, hvor den eksisterer, og til undertrykte folk og nationer, der kæmper mod imperialismen, til arbejdere, der kæmper overalt i verden.

Den proletariske internationalisme og den proletariske nationalisme betinger gensidigt hinanden, er uløseligt forbundne med hinanden.

Alliancer og fronter

I kampen mod klassefjenden styrker arbejderklassen sig gennem forskellige forbindelser med mennesker, som for en kortere eller længere periode har fælles interesser med arbejderklassen.

Dvs. at man kommer til at indgå en form for forbund med kræfter i én situation, som man i en anden situation må bekæmpe.

Grundlaget for alle disse midlertidige eller varige forbund er, nationalt set, arbejderklassens enhedsfront (som internationalt indbefatter den proletariske internationalisme), og på grundlag af enhedsfronten kan der i visse situationer dannes folkefronter rettet mod delområder af klassekampen. Endelig kan der indgås alliancer af kortere varighed i forskellige situationer.

Alliancerne

Alliancerne er som oftest den løseste og mindst forpligtende af disse former. Internationalt har vi et skoleeksempel i "de allierede" 2. verdenskrigs alliance mellem Sovjetunionen, England og USA imod aksemagterne. Allianceparterne havde her en tid fælles fjende, men af vidt forskellige grunde. Der var ikke tale om noget interessefællesskab ud over dette: At knuse fjenden.

Det samme oplevede vi herhjemme under besættelsen, for selv om man ofte kalder modstandskampen for en "folkefrontsbevægelse", så var det i langt højere grad en midlertidig alliance mellem kommunisterne på den ene side (der dannede front med de virkelige borgerlige patrioter) og diverse antifascistiske eller nærmere antityske borgerlige kræfter på den anden side.

En sådan alliance har altid en midlertidig karakter, den er begrænset til en politisk målsætning. Og betingelsen for, at man bør indgå i en alliance, er, at man derved styrker den revolutionære bevægelse i en bestemt kampsituation. Alliancen er gal, hvis man tvinges til at underkaste sig sine allierede, hvis man lader alliancepartnerne bestemme den førte politik. Det var netop, hvad der

skete i alliancen omkring Frihedsrådet: At den kommunistiske partiledelse betalte for alliancen i den konkrete situation med en opgivelse af at føre revolutionær politik i det hele taget.

Enhedsfronten

Men den vigtigste form for kampfællesskab er enhedsfronten. Enhedsfronten mellem alle landets arbejdere i kampen mod reaktion, udbytning og undertrykkelse.

Enhedsfronten betyder, at man samler arbejderklassen på tværs af alle partiskel **fra ned** omkring konkrete målsætninger, der til stadighed udvides.

Alle parter i en enhedsfront har ret til at agitere og propagandere, så længe dette ikke krænker betingelserne for enheden omkring den konkrete målsætning.

Det er indlysende, at socialdemokratiske, revisionistiske, partiløse arbejdere alle mærker undertrykkelsen på arbejdspladserne og i samfundet på nogenlunde samme måde, som revolutionære arbejdere gør det. Og i forhold til den konkrete undertrykkelse er de opportunistiske politikere og fagpamperes muligheder for at vildlede mindre.

Altså tager man kampen op i fællesskab om de punkter, hvor man er enige for det er kun i kampen, der kan skabes enhed.

Enhedsfronten kan **kun** etableres fra ned af, men det betyder ikke, at man ikke sideløbende med eller efterhånden bestræber sig på at lave enhedsarbejde opad. Det vil sige, at man søger at iværksætte et samarbejde opad, i den udstrækning revisionister og reformister lader sig tvinge af enhedsfrontens massepres i den rigtige retning.

Formålet med enhedsarbejdet opad er at sikre en vekselvirkning mellem ledere og masse, en vekselvirkning, der kan gøre fronten bredere, og som kan medvirke til at isolere de virkelig reaktionære topfolk, mens hele bevægelsen tvinges til venstre.

Enhedsfronten er ikke alene en taktisk kampform i den øjeblikkelige situation, den er også den strategiske kampform for revolutionens gennemførelse.

Folkefronten

Folkefronten er straks noget andet. Den kan man ikke anvende i de fleste af de daglige kampe, men kun i situationer, hvor vi står over for opgaver, der rammer tværs over classeskellene.

Folkefrontens grundlag er enhedsfronten, for uden arbejderklassens ledelse kan der ikke være nogen virkelig folkelig front, og det er netop folkefrontens opgaver at sikre småborgerskabet, mellemlagene og i nogle situationer også dele af borgerskabets opbakning omkring den revolutionære arbejderbevægelses initiativer.

Nogle af ovennævnte klassekræfter vil kunne vindes som forbundsfæller for enhedsfronten helt frem til revolutionen, ja, tilmed kan de være forbundsfæller i revolutionen og socialismens opbygning, mens andre sidenhen vil slå over til kontrarevolutionen.

Netop sammensætningen, bredden i folkefronten siger noget om, hvilke opgaver den kan påtage sig.

Det er indlysende, at en sådan bredde ikke kan opnås i kampen for de proletariske klassekrav i almindelighed, men de kan opnås overalt, hvor kampen drejer sig om at styrke revolutionen ved at føre borgerlige revolutionskrav igennem til sejr (kampen for kirkens privatisering, monarkiets afskaffelse, demokratiets udvidelse osv.), og hvor det drejer sig om at forsvare det borgerlige demokrati (kampen for ytringsfrihed, demonstrationsfrihed, kampen mod fascismen, kampen mod registreringer, mod politivold osv., osv.)

Og vigtigst af alle folkefrontsopgaveme er naturligvis kampen mod krigen nu, og i tilfælde af en besættelse: kampen mod besættelsesmagten.

Også andre kampmål, der tilsigter Danmarks nationale uafhængighed såsom kampen mod NATO og EF, kan samle i folkefrontsbredde.

Også for folkefrontens vedkommende gælder det, at den først og fremmest opbygges nedefra, men at den kan styrkes og udvikles ved hjælp af samarbejde opad. Men hvis ikke den brede folkelige basis er i orden, så vil samarbejdet på højere plan næsten med usvigelig sikkerhed stoppe ved et allianceforhold, som der må betales dyrt for. Det var, hvad der skete under besættelsen:

I den aktive kamp eksisterede der en folkefront (eks.: det intime samarbejde mellem Holger Danske og BOPA), men på det politiske plan blev der handlet om alliancer stort set uafhængigt af basis. Resultatet blev derefter.

Betingelsen for en folkefront er selvfølgelig som altid, at den styrker bevægelsen konkret uden at begrænse kommunisternes og arbejderklassens frihed til at arbejde sig videre fremad mod revolutionen.

Reform og revolution

Vi er revolutionære, men vi kunne aldrig mobilisere masserne, vi kunne aldrig samle brede dele af befolkningen, hvis vi førte en alt-eller-intet politik. Vi kæmper for revolutionen, men vi slås også for forbedringer i dagligdagen, for reformer.

Men det er ikke alt, der glimrer, som er guld og det er ikke alt, der kaldes reformer, som virkelig er det.

Reformer er for det første intet mål i sig selv, og for det andet er det ikke studehandler. Kommunisterne går ind for selv den mindste lillebitte forbedring af arbejderklassens og den arbejdende befolknings levevilkår - **men** ikke hvis vi skal betale for et lille skridt frem med et stort tilbage på et andet område. Reforme er **altid** et biprodukt af kampen, det er **altid** en indrømmelse fra borgerskabets side, når **de ikke kan komme uden om indrømmelser**.

Ud fra denne betragtning har også de små fremskridt ret.

Men "reformer", som opnås gennem koridropolitik og studehandler på parlamentsplan, er altid noget-for-noget, og her giver borgerskabet ikke ved dørene.

Altså kamp fører til reformer, og det er vi tilhængere af.

Studehandler fører til bedragerier, til skinreformer, og den slags går vi imod.

Alle de problemer, der er omtalt i det foregående, hører hjemme i det kommunistiske program. Det er opgaver, vi kæmper for hver eneste dag, men for alle disse programpunkter gælder det, at de først finder deres virkelige løsning, når arbejderklassen har taget magten, dvs. under socialismen.

Kun socialismen kan give kvinderne ligeberettigelse, kan sikre børn og unge en god tilværelse, kan løse de nationale spørgsmål, kan afskaffe krigen og sikre freden, kan sikre et virkeligt demokrati med gyldighed for det absolute flertal.

Revolutionen løser de problemer, som reformerne kun smyger sig omkring. Derfor er vi revolutionære.

En af den tyske reformismes fædre formulerede reformismen som: "Målet er intet, vejen er alt", heri ligger det store forræderi.

Vi siger derimod, at målet, socialisme og kommunisme, er alt, og at vejen kun betyder noget i kraft af, at den fører til dette mål. De dagsaktuelle kampe skal derfor udkæmpes i den udstrækning og på en måde, der leder til målet. Dette er ikke alene rigtigt af hensyn til målet, men også af hensyn til vejen, fordi de problemer, der giver anledning til de dagsaktuelle kampe kun kan løses endegyldigt ved målet.

Stirrer man sig blind på vejen, forråder man sagen og taber målet af syne. Men holder man sig hele tiden målet for øje, kommer man også til at handle rigtigt hen ad vejen.

Derfor indeholder kommunisternes program mere end det klasseløse kommunistiske samfund: Endemålet. Det kommunistiske program indeholder også vejen til dette mål: Dannelsen af det revolutionære kommunistiske parti byggende på marxismen-leninismen, enhedsfrontens udvikling, den bevæbnede klasses magtovertagelse og på den anden side af skillelinien: Ødelæggelsen af den borgerlige statsmagt og oprettelsen af arbejderklassens statsmagt, proletariatets diktatur, arbejderklassens forbund med de øvrige arbejdende, opbygningen af en socialistisk planøkonomi, efter at kapitalisterne er blevet eksproprierede, afskaffelsen af enhver form for menneskers udbytning af mennesker, den ideologiske revolutionering af samfundet på grundlag af marxismen-leninismen.

Sådan ser kommunisternes program ud i grove træk, og det indbefatter også den strategiske vej til programmets gennemførelse og naturligvis de overordnede organisationsformer, der er nødvendige for at gennemføre en sådan strategi.

Strategi og taktik

Partiet er revolutionens generalskab, sådan som det er blevet forklaret i afsnittet om partiets nødvendighed og rolle, men partiet var ikke i stand til at lede, hvis ikke det havde en strategi og taktik for kampen.

Klasseanalysen har givet en oversigt over hvilke tropper, der står til rådighed i de forskellige situationer.

Strategien bestemmer, hvordan disse tropper skal bruges i de forskellige situationer. Men lad os begynde med begyndelsen:

Som vi tidligere har set, består den revolutionære situation af både subjektive og objektive faktorer.

Den objektive faktor er den skærpede økonomiske og politiske krise for kapitalismen, hvor borgerskabet mister grebet om tingene og evnen til fortsat at regere. Den objektive situation omfatter alle de forskellige spontane bevægelser, der forekommer i samfundet, den spontane klassekamp osv. Alt dette er ting, som foregår uafhængigt af vores vilje, og som vi derfor heller ikke kan planlægge, højst tage hensyn til. Det kan strategien ikke gøre noget ved.

Strategien kan heller ikke gøre noget ved classesammensætningen af samfundet, kan ikke gøre noget ved de faktiske forhold til fremmede magter osv.

Men strategien kan og skal tage hensyn til alle disse ting.

Strategiens direkte arbejdsområde er den subjektive situation. Det vil sige, at den arbejder med klassens bevidste handlinger, med klassens forbundsfæller, med proletariatet og dets forbundsfællers organiseringsgrad og politiske bevidsthed, med det kommunistiske partis styrke og indflydelse, med enhedsfrontens styrke og sluttethed.

Strategien er således både en del af programmet og en generalplan ud fra de faktiske samfundsforhold og under hensynstagen til den internationale situation programmets virkeliggørelse.

Taktikken er derimod planerne og metoderne for de politiske kampe, der skal bane vejen for strategien.

Det vil sige: Strategien skal vejlede taktikken. Hvis det omvendte sker, har vi den socialdemokratiske formel "målet er intet, vejen er alt" det vil sige reformisme og kontrarevolution.

Strategien skal vejlede taktikken, men må aldrig kue denne, for i så fald får vi stivhed, dogmatisme, sekterisme - og det vil igen sige, at revolutionen bliver isoleret og lider nederlag.

Strategien eller hovedvejen til socialismen, som man med nogen ret kan kalde den, ændres kun, når der sker afgørende ændringer i det politiske landskab, og noget sådant er ret usandsynligt i dagens Danmark. Det er ikke sandsynligt, at der vil forekomme ændringer, der betyder, at arbejderklassen ikke kan påregne støtte fra store dele af den arbejdende befolkning uden for arbejderklassen, især småbøndeme o.lign. Det er utænkeligt, at der skulle ske ændringer, der overflødiggør en revolution osv.

Naturligvis kan der tænkes voldsomme rystelser i det politiske billede, som følger af krige eller store imperialistiske enklavers revolutionære omformning, og disse kan få indvirkninger på strategien men disse ændringer vil da give sig selv logisk ud fra de vældige erfaringer, den revolutionære arbejderbevægelse har indhøstet især i dette århundrede.

Taktikken derimod er en langt smidigere størrelse, som i hovedsagen drejer sig om at anvende enhedsfronten, folkefronten og alliancerne i overensstemmelse med princippet om partiets ledende rolle og den øjeblikkelige situation, og skiftet mellem den ene eller den anden aktionsform, parlamentariske eller ikke parlamentariske, legale som illegale, foregår med meget korte varsler i en tid, hvor udviklingen går meget hurtigt. Og så er den taktiske smidighed, hvad angår hovedlinierne, endda den mindste del: Spørgsmålet om, hvordan de taktiske hovedlinier realiseres, ændres fra dag til dag med partiets udvikling og fremgang og med de faktiske muligheder fra et sted til et andet.

Det er taktikkens mestring, der virkelig kræver, at partiets medlemmer på alle planer har greb om den dialektiske materialisme, så de nødvendige rettelser, tilpasninger og så videre i taktikken kan ske hurtigt og præcist uden at slippe strategiens vejledninger af syne et eneste øjeblik.

Proletariatets diktatur

Revolutionens opgave er at nå frem til det klasseløse, kommunistiske samfund, og dette starter med spørgsmålet om magten i samfundet. Altså med arbejderklassens magtovertagelse, sådan som det tidligere er påvist, med våben i hånd.

Og når klassen har overtaget magten, må den organisere sig på en ny måde, den må organisere sig som herskende klasse. Det vil først og fremmest sige som kontrollant og behersker af statsmagten.

Men ikke den gamle statsmagt, som aldrig kan kontrolleres, som er bureaukratisk og uhåndterlig. En ny statsmagt uden skel mellem lovgivende og udøvende magt. Og denne statsmagt kan først skabes, når det gamle statsapparat er smadret: Politikerne sat på porten, bureaukraterne vippet ud fra kontorerne, politiet, militæret osv. afskediget og afvæbnet, religionen blevet en privatsag, kongehuset selvfølgelig som det allerførste afskaffet osv.

Og så påbegyndes opbygningen af et nyt statsapparat under arbejderklassens direkte overvågning, deltagelse og ledelse gennem partiet og gennem arbejderrådene (eller hvad de nu kommer til at hedde) kontrol.

Denne stat vil sikre, at det absolutte flertal får adgang til en demokratisk medbestemmelse, det aldrig nogensinde før har haft, og denne stat vil sikre, at borgerskabet og andre reaktionære kræfter aldrig igen få mulighed for at rejse sig så meget, at de kan genetablere kapitalistiske produktionsforhold.

Men man kan ikke beholde den politiske magt ret længe, hvis man ikke straks går igang med at sikre den økonomiske omlægning af samfundet, det vil sige en socialistisk planøkonomi.

Planøkonomi

Under kapitalismen er en økonomisk planlægning en umulighed af flere grunde, hvoraf den vigtigste er den anarkistiske jagt efter profit: Det er umuligt at få en privatkapitalist til at afstå fra profit i en periode, blot fordi samfundet har for en produktionsudvikling på et ganske andet område. Planøkonomi er kun mulig, når der produceres med det ene formål at tilfredsstille befolkningens behov på kort som langt sigt.

Planøkonomi kræver således også økonomisk uafhængighed af den kapitalistiske omverden, dvs. udenlandshandelen også er underlagt planlægningen. Et land der er forgældet, et land med udenlandsgæld, et land der er bundet af bloktraktater, kan selvsagt ikke planlægge noget som helst.

Formålet med planøkonomien er at tilgodese folks behov i overensstemmelse med landets egne muligheder. Det betyder, at der må være et reguleret forhold mellem produktion og udvikling af sværindustri og letindustri såvel som mellem industri og landbrug. Også handel, uddannelse, opsparing og forbrug må gøres til genstand for planlægning. Først når alle forhold i samfundet er lagt ind under samlet, langsigtet planlægning, kan man opnå det socialismen først og fremmest tilstræber: En stadig, systematisk forbedring af hele befolkningens sociale og kulturelle liv i tryk uafhængighed af den dødsmerkede verdensimperialisme. En begrænsning og siden en afskaffelse af de blinde, økonomiske lovmæssigheder, vi kender fra det kapitalistiske Danmark.

Et planøkonomisk eksempel: Et sådant planlægningsarbejde er mildt sagt en indviklet sag. Ikke alene må det baseres på realistiske vurderinger af alle samfundsforhold, på produktivkræfternes og produktionsforholdenes øjeblikkelige udseende. Det må også kunne forudse udviklingens retning og muligheder.

Hvis en femårsplan f.eks. bebuder en stigning i tekstilproduktionen på 20%, og arbejderne på de forskellige tekstilfabrikker har godtaget dette tal, så har de forinden været nødt til at beskæftige sig med en lang række spørgsmål: Hvilke tekstiler skal der produceres? Hvilke kvaliteter? Hvordan kan denne produktionsstigning opnås? Skal virksomheden udvides? Skal der ansættes flere medarbejdere, og hvorfra skal de i så fald komme? Skal der indføres ny teknologi? Og er der i så fald uddannet specialister nok? Kan vi overhovedet få de materialer, f.eks. bomuld, som vi skal bruge?

Allerede her fremgår det tydeligt, at tekstilfabrikken ikke kan planlægge alene. Uddannelsen må planlægges, så der er specialister nok. Maskinindustrien må sørge for, at der er de nødvendige maskiner til rådighed. Bønderne må sørge for, at der kan leveres tilstrækkelig bomuld.

Altså må kunstgødningsindustrien kunne levere den nødvendige gødning, altså... Hvis blot der indtræffer svigt på et enkelt af disse områder, får det konsekvenser for hele den samfundsøkonomiske planlægning. Derfor lader planlægningen sig kun gøre hvor arbejderklassen har magten og deltager aktivt og engageret i planlægningen.

Vejen til frihedens rige

Det var Marx, der med sin politiske økonomi gjorde det muligt at forstå de lovmæssigheder, der har kriser, krige, nød og elendighed på samvittigheden. Marxismen-leninismens politiske økonomi afskaffer ikke disse lovmæssigheder, men den gør det muligt at planlægge i forhold til dem og dermed afskaffe de uheldige virkninger. Det gennemført planlagte socialistiske samfund er derfor vejen til det, marxismen-leninismens grundlæggere kaldte "frihedens rige". Det samfund, hvor menneskene har den fulde kontrol over deres egen tilværelse.

Og friheden har rødder i økonomien, men friheden er ikke begrænset bl økonomien: For kan det tænkes, at man kan gennemføre en plan, som blot er trukket ned over hovedet på en undertrykt arbejderklasse? Kan man forestille sig, at en planlægning af denne art er realisabel, hvis ikke det altovervejende flertal går ind for sagen med liv og sjæl? Kan man forestille sig en planøkonomi, der kan fungere med kapitalistiske øer rundt om i samfundet, som i Sovjetunionen, Kina, Jugoslavien og de andre revisionistiske lande? Samfund, der står åbne for udenlandske, profitkrævende investeringer. Samfund, der er forgældede.

Nej, en socialistisk planøkonomi er absolut kun mulig, hvor arbejderklassen producerer i frihed og fællesskab.

Afsporinger

Marxister-leninisterne er kendt for den uforsonlige kamp mod forvanskningerne af den videnskabelige teori, og borgerskabet vil gerne fremstille det som stridigheder om profetens skæg. Naturligvis vil de gerne det, for hvis vi var mere forsonlige, kunne de lettere ødelægge den revolutionære bevægelse med deres 5. kolonner.

Men hvad betyder da disse "afvigelse" fra marxismen-leninismen? Og hvad går de ud på?

Eftersom marxismen-leninismen er en videnskabelig teori, der er bekræftet gennem praksis, betyder afvigelse fra marxismen-leninismen selvsagt en afsporing af klassekampen og hver eneste dag, den endelige likvidering af verdensimperialismen bliver forsinket, koster hundredetusinder døde: dræbt i krig, af sult og sygdom, af kriminalitet, narkotika og druk, usunde arbejdsforhold og almindelig hensynsløshed.

Hver eneste dags forsinkelse betyder en voldsommere ødelæggelse af denne, den eneste jord, vi har til rådighed, gennem forurening og profitgal rovdrift på vore ressourcer.

Derfor er enhver afsporing af udviklingen en forbrydelse med vidtrækkende konsekvenser, og derfor er ikke alene afvigelse fra marxismen-leninismen forbryderisk, endnu mere forbryderisk er det, hvis de, der véd dette, udviser forsonlighed over for afvigelse.

Vi vil prøve at se på nogle af de væsentligste strømninger i og omkring arbejderklassen.

Reformismen opstod oprindeligt i England, skabt af "fabianerne" en samling progressive intellektuelle og arbejdsledere. Deres grundlæggende teori var, at samfundet uundgåeligt måtte udvikle sig trin for trin ind i socialismen, uden en revolution.

Dermed dømte de arbejderklassen til livsvarigt slaveri under kapitalismen, for denne fredelige, langsomme overgang til socialismen er en umulighed. Tilmed er dette så rigelig blevet historisk bevist: I langt over hundrede år har den socialdemokratiske reformbevægelse virket for denne forandring uden andet resultat end en stadig styrkelse af kapitalismen, en stadig udvikling af det imperialistiske system.

Revisionismen er i praksis det samme som reformismen, men den har blot en lidt anden udformning. Da reformismen fra England kom til Tyskland, var arbejderbevægelsens fortrop allerede marxister, og derfor kunne reformismen kun vinde frem ved at klæde sig ud som "marxisme". Dvs.: Revisionisme er reformisme, der kalder sig marxisme og forvansker marxismen, så den mister sit revolutionære indhold.

Revisionister af denne type anerkender klasser og klassekamp, men fornægter revolutionens nødvendighed - eller for nogles vedkommende: De anerkender revolutionens nødvendighed, men fornægter nødvendigheden af partiets ledende rolle dvs. de udelukker arbejderklassens kollektive bevidsthed fra ledelsen og skaber dermed frit spillerum for revisionismen. Eller de benægter nødvendigheden af proletariats diktatur, med det resultat, sådan som erfaringerne viser, at arbejderklassen ikke kan beholde magten og i endnu ringere grad udvikle socialismen.

Den moderne revisionisme

Revisionismen skifter hele tiden forklædning alt efter, hvad der er nødvendigt. Efter at Lenin og Stalin havde videreudviklet marxismen på den russiske oktoberrevolution og den socialistiske opbygning, var det ikke nok med en forfalskning af Marx, og efter Stalins død i 1953 kom der et gennembrud for **den moderne revisionisme** såvel i Sovjetunionen og de fleste Østeuropæiske lande som i partierne rundt om i verden. Disse moderne revisionister (hrustjoviter, brezneviter osv.) kalder sig både marxister og leninister, men forvansker marxismen-leninismen på alle områder. Mest betydningsfuldt ved at fornægte revolutionens nødvendighed, hævde den fredelige overgangs mulighed, praktisere imperialistisk udenrigspolitik under dække af "den fredelige sameksistens" politik", der i praksis tager afstand fra revolutioner og revolutionære krige, mens den støtter

imperialistiske boigerkrigsspekulanter af enhver slags. Denne form for revisionisme har voldt utrolig stor skade, og den er stadig virksom.

I sine programmer forklæder den somme tider teorien om den fredelige overgang som "antimonopolistisk demokrati", der bare er et andet ord for fabianemes glidende, trinvis udvikling af kapitalismen ind i socialismen.

Titoisme

En anden uhyre skadelig udgave af den moderne revisionisme er titoismen, der blev udviklet i Jugoslavien på basis af trotskistiske ideer.

Titoismen fornægter den socialistiske, uafhængige planøkonomi. Den lader sig økonomisk integrere i det imperialistiske økonomiske system. Den sikrer med sine teorier om "selvforvaltning" ulighedsudviklinger i økonomien, gruppekaptalisme osv.

Titoismen har ikke alene smadret den jugoslaviske revolution, forsøgt at snigløbe den albanske, men den har også været et væsentligt bidrag til kontrarevolutionens sejr i lande som Polen og Ungarn (mest udpræget).

Maoismen

Maoismen har været virksom i Kina fra længe før 1949 og den revolutionære magtovertagelse, men har ikke voldt megen skade, så længe det var den borgerlige demokratiske revolution, der stod på dagsordenen.

Siden har den været en kim til råddenskab i den nye marxistiske-leninistiske bevægelse, der udviklede sig på ruinerne af de gamle Moskvaievisionistiske partier.

Maoismen er gennemsyret med filosofisk idealisme, det er en småborgerlig strømning, der underordner proletariatet under bønderne, som opererer med fejlagtige pluralistiske ideer for den ideologiske udvikling af samfundet, som rummer en solid sjat liberalisme på alle områder, og som ikke mindst har forvoldt stor skade med sin teori om "de tre verdner". Denne forvrængning af modsætningerne i verdensmålestok afsporer fuldstændig den revolutionære bevægelse, hvor teorien tages i anvendelse.

Trotskyismen

Er en ideologi, som fik sit endegyldige stempel, da den indledte samarbejde med fascistiske og andre imperialistiske efterretningsvæsener for at smadre socialismen i Sovjetunionen.

Det mest typisk udtryk for trotskyismen er fornægtelsen af proletariatets diktatur (kaldet "antistalinisme"), fornægtelsen af det monolitiske parti (teorien om fraktionsfrihed), fornægtelsen af socialismen i et land (teorien om den permanente revolution) og en reformistisk overgangspolitik af samme slags som "det antimonopolistiske demokrati", vi kender fra DKP (dobbelmagtstaktikken). Trotskyismen eksisterer i et væld af afsmitningsudgaver forudén i en række organiserede former (herhjemme SAP, IS og RS m.fl.). Et virkeligt fodfæste i arbejderklassen har de aldrig været i stand til at skaffe sig, men de forvolder stor skade ved deres splittelsesvirksomhed og ved deres politiske slingren fra den vildeste eventyrpolitik til den argeste højreopportunisme.

Anarkismen

Var en videreudvikling af de utopiske socialisters ideer uden hensyntagen til den videnskabelige socialisme. Denne strømning har især haft grobund, hvor der har været stærke småborgerlige kræfter i og omkring arbejderklassen, og den er karakteristisk ved sin overvurdering af individets rolle til det absurde, ved sin afstandstagen fra enhver statsmagt overhovedet altså også proletariatets diktatur ved sin organisationsfjendtlighed og spontanitetsdyrkelse.

Anarkismen er straffen for opportunistiske synder, sagde Lenin, og netop fordi vi ikke i mange år har haft et revolutionært kommunistisk parti til at opdrage ungdommen, har anarkistiske ideer slået rod blandt disse: I BZbevægelsen f.eks.

Anarkosyndikalismen

Hvor anarkismen er blevet parret med arbejderbevægelsen, er der opstået anarkosyndikalistiske ideer, som vi også stadig kender herhjemme fra. Typisk for anarkosyndikalismen er, at den kun accepterer fagforeningerne som klassekampsorganisation (sådan som det også kendetegner den reformistiske syndikalisme), og at den betragter generalstrejken som den højeste kampform (fornægter altså revolutionen).

Anarkosyndikalismen er teorifjendsk og partifjendtlig og taler til de mest spontane sider i arbejderklassen.

Kommunismen er fremtiden

Med proletariatets diktatur som politisk redskab og væsentligste organisationsform udvikles den socialistiske planøkonomi, og i overensstemmelse med disse nye, økonomiske forhold uden udbytning udvikles den videnskabelige socialisme, marxismen-leninismen: Marxismen-leninismen bliver samfundets rådende ideologi, undervisningen i skoler og andre uddannelsesanstalter kommer til at foregå på grundlag af denne videnskabelige og umådeligt righoldige sandhedskilde, løgn, overtro og reaktionær propaganda bliver udelukket fra påvirkningsmedieme, efterhånden vil vi skabe en ideologisk overbygning der sammen med erfaringerne fra den daglige virksomhed under socialismen vil skabe det nye menneske, det socialistiske menneske.

Og med det socialistiske menneske som byggesten, når socialismen er en realitet i verdensmålestok, så der ikke mere forekommer organiserede imperialistiske trusler mod socialismen, vil vi efterhånden gå over i det klasseløse kommunistiske samfund.

Det samfund, hvor udviklingen vil finde sted som følge af modsætningsforholdet mellem produktivkræfter og produktionsforhold, men uden at dette modsætningsforhold vil få karakter af klassekamp mellem basis og overbygning, for slet ikke at tale om revolutioner.

Og det er vort endemål. Ikke for os selv, for vi vil ikke opleve dette, men for menneskehedens milliarder i generation efter generation, så længe denne verden eksisterer.

Læsetips:

Der er skrevet en kolossal masse om socialismen, men ikke alt er lige godt. Som tillæg til ovenstående bør I som minimum læse DKP/ML's »Program for et socialistisk Danmark«, som indeholder ideer og tanker omkring fremtidens socialisme her i landet.

- Hvis I vil vide mere om den marxistiske statsopfattelse, kan I trygt læse V.I. Lenin: »Staten og revolutionen«, Udvalgte Værker, bind 9, Forlaget Tiden 1984. Det er det klassiske værk, hvor Lenin med et væld af citater jorder alle forsøg på at forvrænge Marx' og Engels' opfattelse.

- Ønsker I at gå direkte til kilden, kan man anbefale F. Engels' letlæselige »Familiens, privatejendommens og statens oprindelse«, Udvalgte Skrifter, bind 2, Forlaget Tiden 1973.

- Endvidere kan I finde en grundig opsummering af erfaringerne fra Pariserkommunen i 1871 i K. Marx: »Borgerkrigen i Frankrig«, Udvalgte Skrifter, bind 1, Forlaget Tiden 1973.

- Med hensyn til socialismens økonomiske opbygning kan I læse om de vigtigste principper i lærebogen »Politisk økonomi«, Forlaget Tiden 1955.

- Om nogle af de problemer, som opstod i den socialistiske opbygning i sovjet, kan I læse i J.V. Stalins »Socialismens økonomiske problemer i Sovjetunionen«, Forlaget Arbejderen 1979.

- Hvis I ønsker en populær indføring i, hvordan socialismens teori er opstået, kan I endelig læse F. Engels: »Socialismens udvikling fra utopi til videnskab«, Udvalgte Skrifter, bind 2, Forlaget Tiden 1973.